

СЛУЖБЕН ВЕСНИК

НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Глаголите се испраќаат во дупли-
кат на адреса: „Службен весник на
НРМ“-Скопје. Огласи по тарифата

СКОПЈЕ

Понеделник, 23 декември 1957

Број 37

Година XIII

Претплатата за 1957 год. изнесува
1.000 дин. Овој број чини 75 дин.
Чековна сметка број 802-Т-698.

199.

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОПШТЕСТВЕНИОТ ПЛАН ЗА СТОПАНСКИОТ РАЗВИТОК НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 1957—1961 ГОДИНА

Врз основа на член 71 точка 11 од Уставниот
закон за основите на општественото и политичкото
устројство и органите на власта на Народна Ре-
публика Македонија се прогласува Општествениот
план за стопанскиот развoт на Народна Репуб-
лика Македонија за 1957—1961 година, што го ус-

вои Народното собрание на Народна Република Ма-
кедонија на седницата на Републичкиот собор одр-
жана на 16 и 17 декември 1957 година и на седни-
цата на Соборот на производителите одржана на
16 и 17 декември 1957 година.

У бр. 25

17 декември 1957 година

Скопје

Претседател

на Народното собрание,
Лазар Колишевски, с. р.

Претседател

на Извршниот совет,
Љупчо Арсов, с. р

ОПШТЕСТВЕН ПЛАН

ЗА СТОПАНСКИОТ РАЗВИТОК НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ЗА 1957 — 1961 ГОДИНА

ДЕЛ ПРВИ

Глава I

ЕКОНОМСКО ПОЛИТИЧКИ ЦЕЛИ

1) Развoтот на стопанството и социјалистич-
ките општествени односи во изминатиот период
создадоа услови за понатамошен побрз развoт на
стопанството, како во целата земја така и во На-
родна Република Македонија.

Остварувањето на целите на стопанскиот раз-
вoт во изминатиот период пред стопанството на
целата земја го истакна постоењето на некои проб-
леми што се почитувани при формулирањето на
економско-политичките цели и насоките за разви-
ток на стопанството во народниот период. Притоа
посебно се истакнуваат: заостанувањето на земјо-
делското производство зад општиот стопански раз-
вoт, недоволниот и нестабилниот пораст на лич-
ната потрошувачка и општествениот стандард на
населението, нарочно на работниците и службени-
ците, тенденцијата на пораст на дефицитот на плат-
ниот биланс, заостанувањето на производството на
енергија и репродукциони материјали, како и
зголемувањето на разликите во нивото на стопан-
ската развиеност помеѓу одделните подрачја и на-
родните републики.

Во последните години преземени се соодветни
мерки за нивното решавање, при кое се постигнати
и извесни резултати. Решавањето на приведените
проблеми претставува веќе започнат процес, кој-

што, со оглед на нивниот долгорочен карактер, на-
полно треба да се развива во наредниот период.

2. Идниот стопански развoт ќе се одвива во
рамките на насоките и можностите создадени со Со-
јузниот општествен план, како и создадените мате-
ријални основи во развoтот на стопанството во
изминатиот период од подрачјето на Републиката.

Развoтот на стопанството во НР Македонија
ќе се одвива при услови на зголемени напори за
понатамошно ликвидирање на стопанската заста-
натост на ова подрачје.

Економско-политичките цели, врз основа на кои
се поставени насоките за развoт во наредниот
период, се темелат врз потребите на натамошно за-
брзување на стопанскиот развoт и создавање на
потребните услови за уште побрз развoт по овој
петгодишен период.

Создадената материјална основа, како и посеб-
но предвидените мерки во Општествениот план за
стопанскиот развoт на ФНРЈ од 1957 до 1961 год.
за забрзување на развoтот на стопанството во
Народна Република Македонија, овозможуваат по-
брз развoт на стопанството во наредниот период.

Забрзаниот развoт на стопанството се пред-
видува да се обезбеди со проширувањето на произ-
водството во сите стопански дејности, посебно во
индустријата и земјоделството. Проширувањето на
инвестиционите вложувања во стопанството треба
да придонесе како за остварувањето на набележе-

ните насоки, така и за создавањето услови за забрзан развој по 1961 година. Проширувањето и посистематското издигање на потребните стручни кадри, подобрувањата во организацијата на работата, треба, исто така, да придонесат за остварување на основните насоки.

3. Во рамките на општите цели на економската политика за обезбедување на предвидениот пораст на материјалните производни сили, порастот на животниот стандард, ширењето и јакнењето на социјалистичките производствени односи и општественото самоуправување во стопанските организации, комуните и установите, порастот на продуктивноста на трудот, се поставуваат следните основни економско-политички задачи:

Да се обезбеди побрз и постабилен пораст на општествениот бруто производ и националниот доход, особено во земјоделството;

Остварување такво производство на стоки кое ќе придонесе за смалување на дефицитот во платниот биланс;

Во рамките на таквиот стопански развој да се обезбеди постојан и стабилен пораст на личната потрошувачка и општествениот стандард;

Со инвестиционите вложувања да се обезбеди проширување на материјалната основа за забрзување на развојот на стопанството во периодот по 1961 година;

Во рамките на можностите и насоките на Сојузниот и Републичкиот општествен план за стопанскиот развој за 1957—1961 година да се помага развојот на стопански понеразвиените околини.

ДЕЛ ВТОРИ

ОСНОВНИ НАСОКИ НА СТОПАНСКИОТ РАЗВОЈ

Глава II

ОПШТЕСТВЕН БРУТО ПРОИЗВОД И НАЦИОНАЛЕН ДОХОД

1) Врз база на остварените материјални и општествени услови на производството и основните задачи за економскиот развој, се предвидува во периодот од 1957—1961 година да се достигне следниот пораст на општествениот бруто производ и националниот доход:

Во милиони динари
По цени од 1956 год

	1956	1961	Базичен индекс 61:56	Просеч. год. индекс на движење 52-56	Просеч. год. индекс на движење 57-61
Општествен бруто производ*)	170289	268508	158,0	108,5	109,5
Национален доход*)	94633	143554	152,0	108,5	108,7

*) Општествениот бруто производ и националниот доход е пресметан заедно со бруто данокот на промет.

2) Националниот доход на еден жител се предвидува да расте за околу 6% просечно годишно, додека порастот на населението за овој период изнесува просечно годишно 2,5%.

3) Во наредниот период се очекува побрзо да расте производството во општествениот сектор, по натаму да се развива задругарството и разните форми на кооперирање на задругите со индивидуалните производители. Врз база на овие движења се предвидува, учеството на социјалистичкото стопанство во општествениот бруто производ да се зголеми од 66,3%, колку што изнесувало во 1956 година, на 71,7% во 1961 година.

4) Со цел да се обезбеди порастот на општествениот бруто производ и националниот доход, како и предвидената структура на материјалното производство, потребно е да се оствари следниот пораст на производството по одделни стопански области:

Во милиони динари
По цени од 1956 год.

	1956	1961	Базичен индекс 1961/56	Просеч. год. пораст 1957/61
Вкупно стопанство	170289	268508	158,0	109,5
Индустрија	72400	124000	171,0	111,3
Земјоделство	57164	78967	138,0	106,6
Шумарство	593	880	148,0	108,2
Градежништво	12400	23600	190,0	113,7
Сообраќај	8436	13771	163,0	110,3
Трговија	8684	12527	144,0	107,6
Угостителство	761	1283	169,0	111,1
Занаетчиство	9851	13480	137,0	106,5

5) Со предвиденото движење на материјалното производство не се искористени сите можности за развој. Потребно е да се обезбеди поефикасно спроведување на предвидените мерки, особено во земјоделството, со што ќе се овозможи поголем пораст од предвидениот.

Глава III

ИНВЕСТИЦИИ

1. Инвестиционата политика во наредниот период треба да го забрза стопанскиот развој на ова подрачје, да создаде услови за побрз развој на овој период, да овозможи подобро користење на природните богатства, да создаде основа за унапредување на земјоделството и да го зголеми животниот стандард.

2. За остварување на набележените цели, потребно е во периодот 1957—1961 година да се обезбедат општествени бруто инвестициони вложувања во висина од 36,3 милијарди динари просечно годишно, односно за 36,5% повеќе од просечните годишни инвестициони вложувања во периодот 1952—1956 година.

3. За подобро ускладување на развојот на општествениот стандард со стопанскиот развој потребно е во наредниот период да се обезбеди подобрување на досегашните односи помеѓу стопан-

ските и нестопанските инвестиции, а во корист на нестопанските. Поради тоа, порастот на нестопанските инвестиции се предвидува да биде побрз од стопанските.

Општествени бруто инвестициони вложувања

	Во милијарди динари				Индекс 1957—61 1952—56
	Год. просек 1952/56	1957/61	Структура 1952/56	1957/61	
Бруто инвестиции во општествениот сектор	26,6	36,3	100	100	136,5
Од тоа:					
Стопански инв.	22,3	30,0	83,8	82,6	134,5
Нестопански инв.	4,3	6,3	16,2	17,4	146,5

Зголемувањето на нестопанските инвестиции првенствено се предвидува во станбено-комуналната дејност и просветата, за школски простор во поголемите градови и индустриските места.

4. Инвестиционата политика во наредниот период треба да обезбеди побрз развиток на земјоделството, подигање и проширување на индустриските капацитети, реконструкција и модернизација на патиштата. Се цени да се оствари следната структура на просечните годишни општествени бруто инвестициони вложувања по стопански области:

	Во милијарди динари			Индекс 1957—61 1952—56
	Годишен просек 1952/56	1957/61		
Вкупно стопанство	22,3	30,0		134,5
Од тоа:				
Индустија и рударство	13,7	14,3		104
Земјоделство	3,3	7,0		212
Шумарство	0,3	0,6		200
Градежништво	1,0	1,2		120
Сообраќај	3,1	5,1		165
Трговија	0,7	1,4		200
Занаетчиство	0,2	0,4		200

5. За обезбедување на стопанскиот развиток, со Општествениот план за стопанскиот развиток на ФНРЈ од 1957—1961 година предвидени се наменски нето инвестиции во износ од 80 милијарди динари. Употребата на овие средства е наменета за довршување на започнатите и изградба на нови индустриски капацитети, изградба на мелиоративни објекти, патишта и мостови, како и поважни објекти во областа на трговијата и угостителството.

6. Врз основа на инвестиционите вложувања во периодот 1957—1961 година, како и со активирањето на инвестиционите вложувања во досегашниот период, се очекува да се оствари следниот пораст на производствените фондови:

	1956	1961	Индекс 1961/56
Основни фондови	96,6	181,1	187,9
Обртни фондови	35,7	48,6	136,1
Вкупно:	132,1	229,7	173,9

Глава IV

ЛИЧНА ПОТРОШУВАЧКА И ОПШТЕСТВЕН СТАНДАРД

I. Лична потрошувачка

Врз база на основните насоки за развиток на личната потрошувачка, одредени во Резолуцијата на Сојузната народна скупштина и Општествениот план за стопанскиот развиток на ФНРЈ од 1957 до 1961 година како и во склад со предвидениот стопански развиток во Народна Република Македонија, се очекува фондот на личната потрошувачка да порасне за околу 37% во однос на 1956 година, односно просечно годишно за 6,4%. Личната потрошувачка на еден жител се очекува да порасне околу 20%, односно просечно годишно за околу 4%.

Очекуваното зголемување на личната потрошувачка ќе биде овозможено со порастот на бројот на запослените, зголемувањето на личните доходи врз основа на подобрување на квалификационата структура на работната сила и зголемување на продуктивноста на трудот, зголемувањето на личните доходи на земјоделците во склад со предвидената интензификација на земјоделството и зголемувањето на земјоделското производство.

II. Општествен стандард

1. Во согласност со целите на Резолуцијата на Сојузната народна скупштина за перспективниот развиток на општата потрошувачка, можностите и насоките за нејзиниот развиток, а во сразмера со предвидениот стопански развиток, во идниот период треба да се обезбеди проширување на материјалната база за развиток на општествениот стандард. Нивото на општата потрошувачка во оваа област треба да обезбеди нормално функционирање на службите.

Зголемувањето квалификациите на работниците и службениците што се во работен однос, зголемувањето бројот на нови стручни кадри, подигањето на просветното и културното ниво на населението, треба да биде во склад со материјалните можности, како и согледаните потреби што произлегуваат од предвидениот пораст на стопанството.

Особено треба со побрз темпо да се задоволуваат потребите што имаат непосредно влијание врз порастот на производството, продуктивноста на трудот и општите животни услови на работните луѓе (станови, комунални услуги, стручно школоство, здравствена превентивна служба итн.). За обезбедување на поставените цели во наредниот период за општествен стандард се предвидуваат средства во висина од околу 14,5 милијарди динари просечно годишно, од кои за инвестиции околу 6,0 милијарди динари.

2. За задоволување неопходните потреби на општото и стручното образование на населението треба во согласност со порастот на потребите и можностите, да се позголемуваат капацитетите и средствата за тековното функционирање на школоството. Посебно внимание треба да му се посвети на проширувањето и подобро материјално снабдување мрежата на стручното школоство.

За остварување на овие задачи во периодот 1957—1961 година во областа на школството и просветата, ќе се вложат околу 7,0 милијарди динари.

3. Во областа на науката и културата, во рамките на можностите, ќе се продолжи со создавањето и одржувањето на институциите што служат за масовна култура.

4. За да се обезбеди развитокот на здравствената служба, сообразно со потребите, врз основа на порастот на населението и неговата изменета структура треба, да се обезбедат средства за спречување на заболувањата, како и за проширување капацитетите на установите за здравствена заштита на населението.

5. Позголемените материјални средства за социјална заштита во прв ред треба да се користат за решавање на проблемите за заштита на децата и мајките што се во работен однос.

6. Во идниот период се предвидува, за изградба на станови и инвестиции во комуналните служби во градовите и индустриските центри да се вложат средства во висина од околу 17,5 милијарди динари, од општествени извори, од кое само за станбена изградба околу 15,0 милијарди динари. За да се постигне што поголем ефект со расположивите средства, ќе треба да се спроведе максимално штедење и рационална употреба на средствата.

Глава V

РЕГИОНАЛЕН РАЗВИТОК

1. Основните економско-политички цели за развитокот на стопанството во целата земја, како, и насоките за развитокот на стопанството во Републиката, овозможуваат поефикасно искористување на производните сили и потенцијалните можности на подрачјата на сите околии.

Предвиденото зголемување на материјалното производство во сите стопански области, особено значителното зголемување на материјалното производство во земјоделството и индустријата, ќе влијае за забрзувањето на стопанскиот развиток на околиците.

Развитокот на одделните стопански дејности, во зависност од расположивите средства, природните услови и материјалната основа создадена во минатото, различно се одразува врз нивото на стопанскиот развиток на околиците. Активирањето и подобро искористување на досегашните инвестиции вложувања посебно придонесува некои околии да го забрзаат својот развиток.

2. Можностите, насоките, како и предвидените инвестициони вложувања во стопанството, особено во земјоделството, се очекува дека ќе придонесат да се отпочне со создавањето на таква материјална основа која во перспектива, со понатамошни мерки, ќе обезбеди релативно порамномерен развиток на околиците.

Народните одбори на околиците и општините, во рамките на своите можности и насоките предвидени со Сојузниот, Републичкиот и околиците општествени планови за стопанскиот развиток за 1957—1961 год. потребно е да го помагаат стопанскиот развиток на заостанатите подрачја.

3. Со цел да се забрза стопанскиот развиток на Охридска и Кумановска околица, со оглед на нивното заостанување зад развитокот на Републиката, ќе се преземат посебни мерки.

За таа цел, во рамките на наменските средства доделени за забрзувањето на стопанскиот развиток на Републиката, со Општествениот план за стопанскиот развиток на стопанството на ФНРЈ од 1957 до 1961 година и со средствата со кои располага Републиката од сопствени извори, ќе се осигураат наменски инвестиции за изградба на одделни стопански објекти во Охридска околица за околу 3,0 милијарди динари и во Кумановска околица за околу 3,4 милијарди динари.

4. Динамиката и деталната намена за употреба на средствата што се обезбедуваат за Охридска и Кумановска околица, ќе се утврдат во склад со нивните општествени планови за стопанскиот развиток, а врз основа на насоките за стопанскиот развиток предвидени во општествените планови за стопанскиот развиток на ФНРЈ и НРМ за 1957—1961 година.

5. Стопански неразвиените општини, на конкурсите, од Републичкиот инвестиционен фонд ќе имаат приоритет во доделувањето на кредитите, на тој начин што нивните барања на заеми ќе имаат предност над другите барања, доколку еднакво ги и задоволуваат критериумите за рентабилност.

6. Со годишните општествени планови на Републиката ќе се решава прашањето на потребните средства со полагање на партиципации и гаранции за инвестициите, за кои ќе бидат одобрени заеми од Општиот и Републичкиот инвестиционен фонд.

7. Брзиот стопански и општествен развиток и забрзаниот пораст на населението во Скопје, особено ги усложува проблемите од областа на станбено-комуналната и културно-просветната дејност.

Со годишните општествени планови на Републиката потребно е да се предвидуваат средства за помагање решавањето на овие проблеми.

Глава VI

ЗАПОСЛЕНОСТ И ПРОДУКТИВНОСТ НА ТРУДОТ

1. Запосленост

Врз база на стопанскиот развиток во планираниот период се очекува да дојде до понатамошно зголемување на запосленоста во општествениот сектор. Просечно годишно ќе се примаат на работа околу 8.600 работници и службеници.

	1956	1961	Просечен	
			Вкупен годишен пораст	пораст
Општествен сектор				
Од тоа:				
Стоп. организ.	137.816	181.213	43.397	8.679
Државни органи и јавни служби	107.565	145.988	38.423	7.684
	30.251	35.225	4.974	995

2. Кадри

Во наредниот период треба да се вклучат во стопанството поголем број висококвалификувани и квалификувани кадри: инженери, агрономи, еко-

номисти и други, кадри со средно стручно образование, потоа висококвалификувани и квалификувани работници.

Зголемувањето квалификуваноста на работниците во стопанството е задача од прворазредно значење. За таа цел се предвидува поинтензивно и посистематски да се пристапи кон остварувањето на долгорочниот програм за издигање на стручните кадри, да се прошири и подобри опременоста на мрежата на стручното школоство. Освен тоа потребно е да се продолжи, прошири и устојани оквалификувањето на работниците преку курсеви, семинари и друго.

3. Продуктивноста на трудот

Порастот на продуктивноста на трудот е еден од основните услови за остварувањето на предвидениот позабрзан развој на стопанството и стабилизирањето и зголемувањето на животниот и општествениот стандард на населението.

Предвидениот пораст на продуктивноста на трудот треба да се обезбеди со подобра техничка опременост на трудот, со воведување на современа технологија во производството, подобра организација на работата, зголемување на стручноста и подобрување структурата на квалификациите на запослените, подобро и поредовно снабдување со сировини и со подобрување животните услови на работните луѓе.

Системот на наградувањето и зголемувањето на реалните плати посебно ќе влијае врз зголемувањето на продуктивноста на трудот.

Овие фактори треба да придонесат продуктивноста на трудот во општествениот сектор на стопанството, мерени преку вредноста на бруто производот на едно лице во работен однос, да се зголеми просечно годишно за 4,7%.

4. Научно испитувачка работа

Научно испитувачките установи во наредниот период во поголема мера треба да ја насочат својата работа кон решавање на проблемите што се непосредно врзани за натамошниот стопански и општествен развој.

Научно испитувачките работи треба непосредно да придонесат за остварувањето на предвидениот поинтензивен стопански развој. Научно испитувачките установи на територијата на Републиката треба, во основа, да ја наменат својата работа на: истражување потенцијалните можности на природните богатства, воведување на современи технолошки процеси во сите стопански дејности, особено во земјоделството и индустријата, воведување современа организација на работа и др.

ДЕЛ ТРЕТИ

РАЗВИТОК НА СТОПАНСКИТЕ ОБЛАСТИ

Глава VII

ОСНОВНИ НАСОКИ ЗА РАЗВИТОКОТ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

1. Насочувањето на понатамошниот развој на производството треба да се врши така што ќе обезбеди остварување како на предвидениот вкупен

пораст на производството, така и на предвидениот пораст по одделните стопански области.

2. Во наредниот период да се засили искористувањето на природните богатства во областа на регенеративните извори — водните сили, земјоделството, шумарството, како и минералните богатства.

3. Проширувањето и развивањето на индустриското производство во наредниот период треба да се засновува врз основа на подоброто искористување на капацитетите и зголемувањето продуктивноста на трудот. Потребно е да се зголеми производството на сировини, производството на стоки за лична потрошувачка и стоки наменети за извоз.

4. На развојот на земјоделското производство треба да му се посвети посебно внимание. Со предвидените инвестиции и со стимулирање на непосредната материјална заинтересираност на производителите треба да се забрза процесот на унапредувањето на земјоделството.

Предвидениот развој на производството во основа треба да се обезбеди преку измени во структурата на сеидбените површини во полза на индустриските, градинарските и крмните култури, зголемување на приносите по единица површина, односно грло добиток.

Оваа задача треба да биде остварена со примена на агротехнички, зоотехнички и хидротехнички мерки во пошироки размери, зголемување на инвестиционите вложувања во земјоделството, како и преку развивање на социјалистичките односи во земјоделството.

Со предвидениот пораст на земјоделското производство треба да се обезбеди проширување на базата за исхрана на населението, сировини за преработувачката индустрија и зголемување на извозот, односно смалување на увозот на земјоделските производи.

5. Другите стопански области треба да се развиваат во склад со предвидениот пораст на индустриското и земјоделското производство, односно сообразно со потребите за натамошното унапредување на овие дејности.

Глава VIII

ИНДУСТРИЈА

1. Во рамките на предвидената економска политика во ФНРЈ и општиот стопански и општествен развој во НРМ, се предвидуваат следните основни насоки за развој на индустријата:

посилен интензитет на просечниот годишен пораст на индустриското производство во однос на претходните пет години;

поинтензивен пораст на производството на електрична енергија и стоки за лична потрошувачка и со тоа измена во структурата на индустриското производство по намена. Притоа се очекува понатамошно подобрување на квалитетот и проширување на асортиманот на производството;

подобро искористување на капацитетите и зголемување на продуктивноста на трудот, подобрување на организацијата на работата и овладување на технолошките процеси, особено во новоизградените капацитети и систематско проведување на

реконструкцијата во поодделните стопански организации;

инвестициите предвидени за 1957—1961 година ги зафаќаат сите индустриски гранки преку реконструкции и подигање на нови објекти;

засилување на истражувачките работи.

Остварувањето на набележените насоки во инвестиционата политика упатува на посистемно и побрзо изготвување на техничката документација.

2. Во наредниот период 1957—1961 година се предвидува просечен годишен пораст на физичкиот обем на индустриското производство од околу 14%. Притоа производството на енергетиката ќе расте просечно годишно приближно 32%, материјалот за репродукција 8%, материјалот за градежништво 23%, опремата 19% и стоките за лична потрошувачка 20%.

3. Предвидениот пораст е резултат на подобро користење на капацитетите, активирањето на вложените инвестиции во објектите што се довршуваат, предвидените реконструкции, проширувањето и новите објекти, како и предвиденото позголемување на продуктивноста на трудот.

4. Предвидениот развој на производството условува пораст на продуктивноста на трудот за околу 6,5% годишно. Напоредно со порастот на производството и продуктивноста на трудот треба битно да се подобри структурата на запослените по квалификации, со преземање на соодветни организациони и економски мерки, што ќе ги стимулираат запослените да се здобијат со високи квалификации.

5. Предвидениот пораст на производството треба да овозможи значителен пораст и на извозот на индустриските производи. Се предвидува извозот на индустриски стоки во овој период да има просечен годишен пораст околу 22%.

6. Физичкиот обем на производството по индустриски гранки се предвидува дека ќе го има следното движење:

И н д е к с и

1961/56 Просечен годишен
пор. 1957-1961 год.

Производство на електрична енергија	394	133
Производство на јаглен	100	100
Црна металургија ¹⁾	275	130
Обоена металургија	121	104
Експлоатација и преработка на неметали	350	129
Метална индустрија	226	118
Електроиндустрија	561	144
Хемиска индустрија	479	145
Индустрија на градежен материјал	182	113
Дрвна индустрија	180	113
Индустрија на хартија	176	112
Текстилна индустрија	193	115
Индустрија за кожи	223	119
Прехранбена индустрија	251	121
Графичка индустрија	146	108
Тутунова индустрија	111	108

¹⁾ Порастот е за 1961/1957 година.

7. За обезбедување развојот на индустријата во период 1957—1961 година се предвидуваат инвестициони вложувања во основните фондови од 68.109 милиони динари бруто инвестиции, односно 62.500 милиони динари нето инвестиции. Со овие средства треба да се осигури извршувањето на следните задачи:

а) довршување на објектите чија што изградба е во тек;

б) реконструкција и проширување на постојните капацитети, како и обезбедување на потребните погонски простории.

в) проширување и воведување на ново индустриско производство, и тоа:

во областа на енергетиката проширување на далекуводната мрежа и трафостаниците, што ќе овозможи дотурање на квалитетна електрична енергија и подобро користење на енергетските извори;

во областа на црната металургија — продолжување на истражувањата на железна руда, приготвување и отпочнување со нивната експлоатација, пред сè на рудите за фришовање;

во обоените метали, врз наоѓалиштето на антимонска руда — отпочнување со експлоатацијата на антимонската руда и производство на антимонска концентрат, а врз новите наоѓалишта на оловочинканата руда — припремање експлоатација на оловочинканата руда и концентрат на олово и цинк;

во индустријата на неметали, врз кварцниот песок, лапорецот, фелдшпатот, силексот и рудите на бентонит — припремање производство на рамно стакло и абразивен материјал и производство на фелдшпат, бентонити и цемент;

во металната индустрија, металната амбалажа и металната галантерија — оков и прибор;

во хемиската индустрија се предвидува воведување на производство од ацитилска индустрија — синтетички влакна за потребите на текстилната индустрија, потоа електролиза на сол, а врз ова, производство на вештачки сапуни и средства за заштита на растенијата, што ќе придонесе за подобро задоволување на потребите;

во дрвната индустрија — сува дестилација на дрво;

во индустријата за хартија — производство на лепенка;

во текстилната индустрија — проширување на производството на памучна преѓа, памучна и свилена трикотажа, лека конфекција и производство на букле и велвет килими;

во индустријата за кожи — производство на чевли, крупна кожа и гумена маса;

во прехранбената индустрија — проширување на мелните капацитети, складишниот и ладилниот простор, проширување производството на конзерви и сточна храна. За подмирување на локалните потреби се предвидува изградба на конзумни млекари, кланици и фурни;

во тутуновата индустрија — проширување на магацинскиот простор за сместување и ферментирање на тутунот.

Електроенергетскиот биланс по 1961 година покажува недостиг на електрична енергија на подрачјето на Народна Република Македонија. Потре-

бите од електрична енергија можат да се задоволат со извори, кои, како најрентабилни, ќе се изградуваат во целата земја. Во рамките на тоа, доколку предвидениот извор ХЕЦ Глобочица ќе овозможи најевтино снабдување на потрошачите на нашата Република, постојат можности за отпочнување со нејзината изградба.

Појдувајќи од претпоставките дека дефицитарноста на лимови од црната металургија по 1961 година се зголемува, јасно се истакнува потребата од изградба на нов капацитет. Поради тоа е предвидено завршување на испитувањата и опитите за пронајдување најекономичен современ технолошки процес за преработка на железните руди во Македонија.

Доколку испитувањата ќе дадат позитивни резултати, може да се очекува продолжување со изградбата на Железарницата во Скопје.

Глава IX

ЗЕМЈОДЕЛСТВО

1. Унапредувањето на земјоделството во овој плански период е една од најважните задачи.

Поволните климатски и почвени услови, кои овозможуваат, со преземање на соодветни агротехнички и хидротехнички мерки, производство на дефицитарни земјоделски сировини за индустријата (памук, волна и др.), го истакнуваат посебното значење на развитокот на земјоделското производство од ова подрачје за стопанството на целата земја.

Со побрз пораст на земјоделското производство треба да се обезбеди пораст на сировините за преработувачката индустрија, зголемување на извозот, односно смалување на увозот на земјоделски производи, како и подобра исхрана на населението.

Остварувањето на предните задачи е базирано врз зголемувањето на инвестиционите вложувања, зголемувањето на продуктивноста на трудот, измената по структурата на посевите, модернизацијата на производствените процеси и развивањето на социјалистичките односи во земјоделството со понатамошен развиток на социјалистичките стопански организации, задругите и кооперацијата помеѓу задругите и индивидуалните производители.

2. Врз основа на предвидените мерки за унапредување на земјоделството се очекува следниот пораст на земјоделското производство:

	Во милиони динари Цени од 1956 година			
	Годишен просек	Годишен просек	1956	1961
	1952/56	1957/61		
Вредност на земјоделското производство	49.087	68.938	57.154	78.967
	1957/61	1961	1961	
	1952/56	1952/56	1956	
Индекс на порастот	140,4	160,9	138,0	

Просечната годишна норма на порастот на земјоделското производство изнесува 6,6%. Во рамките на предвидениот вкупен обем на земјоделското производство се предвидува следниот пораст на производството по стопански гранки:

Вредност на производството

	Во милиони динари Цени од 1956 година		
	1956	1961	Индекс 1961/56
Вкупно земјоделство	57.164	78.967	138,0
Поледелство	35.713	53.049	148,5
Овощтарство	2.953	3.786	128,2
Лозарство	2.503	4.005	160,0
Сточарство	8.725	10.171	116,6
Рибарство	99	121	122,2
Преработка	3.513	4.375	124,5
Споредни дејности	3.658	3.460	94,6

3. За постигнување споменатиот обем на земјоделското производство, како и за поставување основа на неговото развивање во перспектива, се предвидува интензификација на производството. Интензифицирањето на производство се предвидува да се постигне преку измена на структурата на сеидбените површини, со зголемување на површините на индустриските, градинарските, крмните култури, лозарството и овоштарството како и со квалитетно подобрување на продуктивните својства кај добитокот. Се предвидува покачување на приносите од единица површина односно по грло добиток.

4. Во поледелството се предвидува зголемување на производството во 1961 година за 48,5% во однос на 1956 година. Овој пораст треба да се оствари со зголемување на вкупната сеидбена површина, односно со намалување на угарите и необработените површини, покачување на приносите по единица површина и измена на структурата на сеидбените површини преку зголемување на површините под индустриски, градинарски и крмни култури. Зголемувањето на производството на житариците треба да се постигне првенствено со покачување на приносите. Предвидениот пораст во обемот на производството во поледелството ќе се обезбеди и со преземање мерки за поширока примена на агротехниката.

5. Предвиденото унапредување на сточарското производство се базира врз квалитетното подобрување на продуктивните својства на добитокот, како и врз подобрувањето структурата на говедарството со зголемување бројот на приплодните крави и нивното учество во вкупното стадо. Во овчарството се предвидува понатамошно меринизирање, како мерка за подобрување на квалитетните својства кај овците. Во периодот 1957—1961 година не се очекуваат битни промени во бројната состојба на добитокот, освен во птицеводството и свињогојството.

Обемот на сточарското производство во 1961 година се предвидува да нарасне за околу 17% во однос на 1956 година. За остварување на предвидениот пораст на производството, како и за перспективното подобрување на сточарството треба да се зголеми и квалитетно подобри крмната база со мелиорација на пасиштата и зголемување производството на нивските фуражни култури, со широко спроведување меринизација на овците и вештачко осеменување на кравите и друго. За остварување на предвидениот обем на производството треба да придонесе и користењето на отпадоците

од индустријата и кланиците за исхрана на добитокот, како и изградбата на капацитети за производство на комбинирана и силирана сточна храна.

Во планираниот период се предвидува спроведување на мерки за заштита на добитокот од болести во пошироки размери. За подобрување на расниот состав на добитокот, покрај другото, се предвидува и замена на нископродуктивните раси добиток во индивидуалните стопанства, со високопродуктивни, во рамките на дејноста на земјоделските задруги.

6. Во овоштарството се предвидува пораст на производството во 1961 година за околу 28%, а во лозарството за околу 60% во однос на 1956 година. Предвидениот пораст на производството треба да се постигне преку зголемување на приносите со поинтензивна примена на агротехнички мерки и современи средства за производство, проширување на површините со подигање на нови овошни градини и лозја на реонираниите површини за лозарство и овоштарство, користејќи ги пред сè пасиштата, угарите и необработливите површини.

Ориентацијата во подигањето на нови лозја и овошни градини треба да биде првенствено во план тажен облик и на производство на јаткасто, костеникаво и јагодасто овошје, а во лозарството — на производство столни и квалитетни вински сорти.

7. За унапредување на рибарството се предвидува поинтензивно порибување на езерата, реките и подобро снабдување со рибарска опрема.

8. За остварување на изнесеното зголемување на производството се предвидува вложување во основните фондови на земјоделството околу 35,0 милијарди динари бруто инвестиции од општествени средства, односно 32.800 милиони динари нето инвестиции.

Инвестиционите вложувања од општествени средства се насочуваат за изведување на хидротехнички мелиорации за наводнување и одводнување, регулација и уредување на порои, за која цел се предвидуваат 20,8 милијарди динари, односно 63,5% од вкупните нето инвестиции. Се предвидуваат, за набавка на опрема за земјоделството, инвестиции во износ од 5,0 милијарди динари. Останатите инвестиции од општествени средства наменети се за подигање на насади, набавка на стока, изградба на економски објекти и објекти за преработка.

9. За остварување на поставените задачи за унапредување на земјоделството во планираниот период, потребно е натамошен развој и подобрување на земјоделската служба, подигање на стручни кадри и спроведување на разни акции и мерки во пошироки размери.

10. За унапредување на земјоделското производство и развивање на социјалистичките односи на село, земјоделските задруги и задружните деловни сојузи треба да го развиваат на поширока основа кооперирањето со индивидуалните производители, да го модернизираат производството во нивните економии, да го организираат откупот, прометот и преработката на земјоделското производство во пошироки размери, како и да го организираат снабдувањето на производителите со ре-

продукционен материјал, и со тоа да ги зголеми-ваат задружните фондови.

11. Основни задачи на крупните социјалистички стопанства се да го модернизираат процесот на производство, да ја зголемат продуктивноста на трудот и да го прошират производството на квалитетен семенски материјал, саден материјал и расплоден добиток.

Со предвидените вложувања во овие стопанства ќе се овозможи нивната подобра опременост, а со тоа тие ќе се оспособат за извршување на напред поставените задачи.

Глава X

ШУМАРСТВО

1. Развојот на шумарството во периодот 1957—1961 година треба да овозможи подобрување на слабата положба на шумскиот фонд и да осигури посовремено користење на шумското богатство.

За таа цел се предвидува:

да се прошири користењето на шумските богатства со примена на посовремени методи за чивното порационално користење;

да се прошират одгледувачките мерки и да се забрза подобрувањето на постојниот шумски фонд;

да се продолжи и понатаму со вложувањата на средства за изградба на комуникации, шумување, снабдување со нужната опрема и градба на шумарски и ловочуварски згради;

да се прошири режиската експлоатација како мерка за порационално користење на шумскиот фонд;

да се прошират мелиоративните мерки на шумските пасишта, со цел да се позголеми нивниот капацитет.

За обезбедување на правилното стопанисување со шумите и користење на дрвната маса, се предвидува да се изврши повторна претсметка на етапите по одделни шумски стопанства.

2. Се предвидува отворање на нови шумски комплекси, што ќе придонесе за проширување обемот на сечата. Се предвидува вкупниот обем на сечата во 1961 година да изнесува 820.000 м³ бруто маса во сите шуми, односно 760.000 м³ во општествените шуми. Напоредно со зголемувањето обемот на сечата се предвидува зголемување на учеството на техничкото дрво, посебно индустриското дрво, во вкупниот обем на сечата. Учеството на техничкото дрво треба да порасне од 11,2% во 1956 година на 21,1% во 1961 година.

3. За проширување на површините под шуми, јакнење и унапредување на шумскиот фонд, треба да се продолжи со шумувањето на оголените шумски површини, мелиорација на шикарите и другите деградирани шуми, проредувањето и други одгледни мерки. Покрај тоа треба да се настојува за пошироко воведување четинари во лисјарските шуми и за одгледување на брзорасните шуми.

4. За остварување на поставените задачи, во шумарството се предвидуваат 3,0 милијарди динари бруто инвестиции, односно 2,6 милијарди динари нето инвестиции. Најголем дел од овие средства

треба да се вложи во изградба на шумски комуникации и пошумување. Покрај предвидените мерки, за унапредување на шумарството се предвидува и следното:

да се отпочне со изработка на стопански планови за стопанисување со шумите;

да се преземаат мерки за штедење, замена и рационално користење на дрвото, а особено на четинарите;

да се изврши повторно претсметка на сечните можности на шумите (етати);

да се води поголема грижа за унапредувањето на ловот и ловното стопанство и да се пристапи кон одгледување и размножување на дивеч.

5. Предвидениот развиток и унапредувањето на шумарството бара да се преземат соодветни мерки за зголемување и специјализација на стручно-техничкиот кадар. За таа цел треба да се пристапи кон побрзо подигање особено на помошно-техничкиот персонал.

Глава XI

ГРАДЕЖНИШТВО

1. Во периодот 1957—1961 година се предвидуваат поинтензивни инвестициони вложувања. Извршувањето на предвидените инвестиции бара побрза и поефикасна изградба. За таа цел неопходно е да се прошират капацитетите во градежништвото и да се зголеми неговата ефикасност. Во овој правец потребно е постепено да се замени досегашниот начин на изградба со механизирана работа и применување на посовремени методи во изградбата, а особено во високоградбата.

2. Врз основа на предвидената инвестициона политика во наредниот период се предвидува следниот обем и структура на градежните работи:

	Индекс	
	Структура	1961/1956
Општествен сектор вкупно:	100	200
Капитална изградба	69	203
Општествен стандард	31	200

Се предвидува дека просечниот годишен пораст на обемот на градежните работи ќе изнесува околу 18%.

3. Во наредниот период, како неопходен услов за извршување на предвидениот обем и структура на градежните работи, како и за современо и рационално градење, градежните претпријатија треба да се снабдат со опрема и да се зголеми степенот на нивната механоопременост. За таа цел се предвидуваат бруто инвестиции во износ од 6,0 милијарди динари. На тој начин механоопременоста во 1961 година се покачува за 100% во однос на 1956 година.

4. За подмирување потребите на градежништвото се предвидува пораст на производството на градежен материјал, како и подобрување на квалитетот и асортиманот.

5. Се предвидува побрз развиток на градежното занаетчиство, што ќе овозможи поредовно изведување на завршните работи. За таа цел се предвидуваат инвестиции од околу 500 милиони динари.

6. Врз основа на предвидениот степен на механоопременоста во градежништвото, оспособувањето на стручен кадар, воведувањето на посовремен систем на градење и подобрувањето на организацијата на изведувањето на градежните работи, продуктивноста на трудот се очекува да се зголеми просечно годишно за 6%.

7. Предвидениот обем и структура на градежните работи бара да се преземат соодветни мерки за зголемување бројот на работниците со стручни квалификации и инженерско-техничките кадри.

Глава XII

СООБРАЌАЈ

1. Развитокот на сообраќајот во наредниот период треба да оди напоредно со развитокот на стопанството и да се формираат капацитети за подмирување на потребите за сообраќајни услуги. Во склад со понатамошниот пораст на индустриското и земјоделското производство, како и позабрзаното извршување работите на инвестиционата изградба, сообраќајот со своите капацитети треба да постигне побрзо, поредовно и поквалитетно извршување на сообраќајните услуги. Напоредно со тоа треба да се подобри и забрза размената на стоки, а со тоа да се подобри и снабденоста на пазарот.

2. За реализирање на поставените задачи се предвидува пообемна реконструкција, модернизација и проширување на сообраќајните капацитети со современи технички и конструктивно подобри и поекономични средства.

Во согласност со основните насоки за развиток на сообраќајот се предвидува подобра координација помеѓу сообраќајните гранки, а во врска со тоа и позабрзан развиток на патниот сообраќај, како одраз на специфичните потреби на стопанството и населението во оддалечените места од железничката мрежа.

За подобро поврзување на одделните подрачја, ќе се отпочне со пообемна изградба, реконструкција и модернизација на патната мрежа.

3. Движењето на сообраќајните услуги по физички обем базира врз зголемувањето на стоковото производство од стопанството во целина, зголемиот транзит на стоки и патници преку нашата сообраќајна мрежа, како и порастот на населението и неговиот животен стандард. Се предвидува следниот пораст на сообраќајните услуги по физички обем:

	Физички обем индекс 1961/1956	
Сообраќај — вкупно:	160	
Од тоа:		
превоз на патници	156	
превоз на стоки	162	
поштенски услуги	166	
По гранки:		
железнички	156	
друмски	190	
поштенски	166	
езерски	172	

4. За развитокот на сообраќајот во периодот 1957—1961 година се предвидуваат 25,4 милијарди динари бруто инвестиции, односно 13,4 милијарди динари нето инвестиции.

За изградба, реконструкција и модернизација на патната мрежа се предвидуваат 8,4 милијарди динари нето инвестиции. Со овие средства ќе се изгради, реконструира и модернизира, во поголемиот дел од својата должина, патот Качаник — Скопје — Гевгелија, кој има меѓународно магистрално значење, ќе се продолжи со започнатата реконструкција и модернизација и ќе се доврши во целата должина патот Струмица — Штип — Титов Велес, а ќе се доврши на полно и реконструкцијата и модернизацијата на патот Битола — Охрид.

За пообемно и поквалитетно одржување на секундарните патишта, покрај зголемените средства од редовните приходи на патните фондови, се предвидуваат инвестиции во износ од околу 500 милиони динари. Останатиот дел на средствата ќе биде употребен за изградба на мостови.

Во железничкиот сообраќај се предвидуваат 11,4 милијарди динари бруто инвестиции, односно 3,2 милијарди динари нето инвестиции. Предвидените инвестиции ќе се употребат за одржување на постојната железничка мрежа, за обнова и проширување на железничкиот возен парк.

Во друмскиот сообраќај за набавка на моторни возила се предвидуваат бруто инвестиции во износ од околу 4,0 милијарди динари, односно нето инвестиции 1,1 милијарди динари.

Во поштенскиот сообраќај се предвидуваат околу 1,7 милијарди динари бруто инвестиции, односно 700 милиони динари нето инвестиции. Овие средства ќе се употребат првенствено за изградба на ултракус брановен систем и проширување на автоматските телефонски центри во Републиката.

5. Предвидената реконструкција и модернизација на сообраќајните средства, како и нивното поефикасно користење овозможува да се зголеми продуктивноста на трудот просечно годишно за 4,2%

Глава XIII

ТРГОВИЈА, УГОСТИТЕЛСТВО И ТУРИЗАМ

А) Трговија

1. Во склад со општиот стопански развиток и подобрување на материјалните услови за живеење на населението се предвидува зголемување на активност во трговијата. Основни задачи на трговијата притоа се:

да се постигне подобро и пооплно снабдување на населението, нарочно да се обезбеди редовност во снабдувањето на градовите и индустриските центри со прехранбени селскостопански производи и други стоки за лична потрошувачка;

да се обезбеди поредовно и пообемно снабдување на крупните потрошачи со репродукциони, инвестициони и технички материјали;

да се зафатат поголеми количини пазарни одвишоци на селскостопански производи;

да се оствари поголема економичност, пред сè со непосредност во работењето, и да се подобри услужувањето и др.

2. Во планираниот период се предвидува зголемување на стоковниот промет средно годишно во трговијата на мало за 9,1%, а во трговијата на големо за 6,2%.

3. Посебно внимание треба да му се посвети на зголемувањето и унапредувањето на надворешниот стоквен промет. Се очекува да се зголеми извозот просечно годишно за 14% во однос на 1956 година.

4. За да се остварат поставените задачи и да се обезбеди посложен развиток во трговската дејност, се предвидуваат околу 5,0 милијарди динари бруто инвестиции, односно 3,6 милијарди динари нето инвестиции.

Предвидените инвестициони вложувања ќе се употребат првенствено за изградба на складишен простор за селскостопански производи и за набавка на опрема.

Б) Угостителство и туризам

1. Во угостителството и туризмот во наредниот период се предвидува проширување обемот на дејноста и подобрување квалитетот на услугите.

За остварување на оваа задача потребно е:

да се прошири мрежата на угостителството и туризмот преку подигање на нови и реконструкција и модернизација на постојните објекти;

да се подобри квалитетот на угостителските услуги преку стручното издигање на кадарот и техничкото опремување на објектите и подобрување организацијата на работата;

да се овозможи побрз развиток на месниот, внатрешниот и надворешниот туристички промет со создавање на соодветни услови.

2. Се предвидува пораст на прометот во угостителството и туризмот просечно годишно за 9,6%. За остварување на предвидениот промет и подигање нивото на услугите во угостителството и туризмот се предвидува да се инвестираат вкупно 2,1 милијарди динари бруто инвестиции, од кои во угостителството 1,8 милијарди динари, а во туризмот 250 милиони динари.

Предвидените инвестиции во угостителството ќе се употребат за проширување на угостителските објекти за сместување, како и за проширување мрежата на објектите за општествена исхрана.

Глава XIV

ЗАНАЕТЧИСТВО

1. Претстојниот стопански развиток, особено развитокот на индустријата и земјоделството и инвестиционите вложувања, очекуваниот пораст на животниот стандард, упатуваат на поинтензивен развиток на занаетчиството.

Се предвидува да се постигне следниот пораст на производството и услугите:

	Во милиони динари	
	1956	1961
		Индекс
		1961:1953
	9.851	13.480
		137,0

2. За остварување на предвидениот пораст во обемот на занаетчиското производство и услугите треба, преку инвестиционите вложувања, да се поз-

големат капацитетите. Предвидено е во занаетчиството да се вложат вкупно околу 2,2 милијарди бруто инвестиции. Инвестиционите вложувања наменети се пред сè за мрежата на занаетчиските работилници и дуќани, нивното опремување со машини и алат и друго. Потребно е поинтензивно зголемување на занаетчиските капацитети за задоволување на потребите на градежништвото, одржување на станбениот фонд, одржување на техничката опрема на стопанството, механизација на земјоделството и одржување на електротехничките справи и други потреби во домаќинствата.

3. За обезбедување на планираното позголемување обемот на занаетчиското производство и услугите се предвидува да се зголеми бројот на запослени за 26,7% односно 5.500 работници. Потребно е да се пристапи кон посистематско издигање на кадар, потребен за развитокот на занаетчиството.

4. Основни носители на занаетчиското производство и услугите, како и на инвестиционите вложувања, треба да бидат социјалистичките стопански организации. Развивањето на социјалистичките односи во занаетчиството треба да биде основна насока во развитокот на оваа стопанска област.

ДЕЛ ЧЕТВРТИ

ОСТВАРУВАЊЕ НА ПЛАНОТ

Глава XV

ЈАКНЕЊЕ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКИТЕ ОДНОСИ СО ОСТВАРУВАЊЕТО НА ПЛАНОТ

1. За остварување на овој план потребно е да се обезбеди понатамошно развивање на социјалистичките општествени односи, проширување и јакнење на општественото самоуправање на стопанските организации, комуните и установите.

Со јакнењето на материјалната основа на органите на општественото управување и со проширувањето на нивните права во располагањето на фондовите, треба да се поттикнува нивната иницијатива и иницијативата на трудбениците. Во остварувањето на основните насоки на овој план треба да се мобилизираат органите на општественото самоуправање со стопанските организации, преку нивното учество во остварувањето на производството, инвестициите, личната потрошувачка, општествениот стандард и во другите сектори на потрошувачката.

2. Во стопанските дејности каде што е застапен приватниот сектор на стопанството, потребно е, без да се спречува индивидуалната иницијатива, да се обезбеди остварувањето на овој план, преку јакнење на социјалистичките односи низ зголемувањето и давањето на средства за производство во општествена своина, преку задружните и другите организации со кои управуваат самите производители. Во тој правец треба нарочно да се унапредува процесот на широка кооперација на задругите и другите земјоделски организации со индивидуалните производители.

3. Органите на општествените заедници, како што се народните одбори, коморите и други здруженија на производителите и синдикатите, со свое-

то влијание треба да ги ускладуваат тенденциите во стопанските организации со насоките дадени во Сојузниот и Републичкиот општествен план за стопанскиот развиток за 1957—1961 година.

Во таа смисла потребно е зајакнување на иницијативата и одговорноста на органите на општественото управување во стопанските организации и комуните, стабилизирање на нивните средства и материјалните фондови, со кои тие располагаат.

4. Насоките и поставките врз принципите за наградување треба да обезбедат поголем интерес кај трудбениците за подигање продуктивноста на трудот и развивање на производството. Органите на општественото самоуправање треба да се борат за доследно спроведување на овие принципи.

5. Во остварувањето на планот, стопанските организации треба да се здружуваат и соработуваат, со цел да се зголеми продуктивноста на трудот, техничкото усовршување на производството и понатамошно развивање на единствениот пазар. При тоа треба особено да се обрне внимание на здружувањето за зголемување на економската и техничката основа на одделни стопански гранки и области.

Глава XVI

ПЕРСПЕКТИВНИ И ТЕКОВНИ ПЛАНОВИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ОВОЈ ПЛАН

1. При донесувањето на своите општествени планови за стопанскиот развиток за 1957—1961 год. околиите и општините се должни да ги разработуваат и конкретизираат целите и задачите на овој план.

2. За спроведување на овој план, Републиката, околиите и општините ќе донесуваат свои планови. Годишните општествени планови треба да ги обезбедуваат предвидените насоки на Сојузниот и Републичкиот општествен план за стопанскиот развиток за 1957—1961 година и годишните планови.

3. Републичкиот завод за стопанско планирање и другите органи на државната управа, должни се да го следат извршувањето на овој план и да му предлагаат на Извршниот совет на Народното собрание потребни мерки за неговото остварување.

4. Извршниот совет на Народното собрание редовно ќе го известува Народното собрание за остварувањето на овој план, годишните општествени планови, како и за мерките што ги презема за нивното остварување.

Глава XVII

1. Елаборатот на Заводот за стопанско планирање на Народна Република Македонија „Прилог кон Општествениот план за стопанскиот развиток на Народна Република Македонија за 1957—1961 година“, кој ги разработува целите и задачите на овој план, е прилог кон Планот.

2. Овој план влегува во сила со денот на неговото објавување во „Службен весник на Народна Република Македонија“, со тоа што, стопанските односи и остварените резултати, постигнати врз основа на Општествениот план на Народна Република Македонија за 1957 година ќе се сметаат како остварување на овој план.

П Р И Л О Г **КОН ОПШТЕСТВЕНИОТ ПЛАН ЗА** **СТОПАНСКИОТ РАЗВИТОК НА НАРОДНА** **РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 1957—1961** **ГОДИНА**

ДЕЛ ПРВИ

Глава I

РАЗВИТОК НА СТОПАНСТВОТО ВО **ИЗМИНАТИОТ ПЕРИОД**

1) Стопанската положба во почетокот на **социјалистичката изградба**

Стопанството на НР Македонија во предвоениот период и во почетокот на социјалистичката изградба се карактеризира со низок степен на развoтoк, што нарочно се гледа од високото учество на земјоделството, а малата застапеност на индустријата во структурата на стопанството. Примарните дејности учествуваат во вкупното население со 71,1%.

Земјоделското производство е на сосема ниско ниво. Земјата се обработува со примитивни средства, а приносите по единица површина се мали и пазарните одвишоци незнатни. Структурата на посевите е таква што недоволно се искористени потенцијалните можности коишто произлегуваат од климатските и педолошките услови.

Порастот на населението е доста интензивен. Од 1931 год. до 1948 година населението нараснало за 203.000 жители или за 21,4%, и покрај тоа што, нарочно во предвоениот период, годишната миграција била доста висока. Учесството на земјоделското население во овој период, иако се намалува за два поена, го задржува и понатаму високото ниво од 72%, додека истовремено апсолутно расте за 123.000 жители или за 17,5%.

Националниот доход на еден жител (по цените од 1952 година) во 1947 година изнесува 34.106 динари или 71,3% во однос на доходот во ФНРЈ.

Во оваа година земјоделството дава 73,3% од вкупниот општествен производ, а индустријата е застапена со 33,5%. Високото учество на земјоделското население (72% во 1948 година), кое се карактеризира со пониска општествена продуктивност на трудот (72% од населението даваат 47,3% од општествениот производ) укажува на нискиот ниво на продуктивност на трудот и нискиот степен на производните сили воопшто.

Индустријската дејност е исто така недоволно развиена и не можела да биде потенцијална основа за побрзо унапредување на стопанството, особено ако се има предвид нејзината структура. Во 1945 година персоналот што е на работа во тутунската индустрија изнесува 52,9% од вкупниот персонал во работен однос, а обоената металургија учествува со 11,1%. Слична е положбата и во поглед на самиот квалитет на индустријата, во која на едно претпријатие отпаѓа 65 работни места и 78 КС. Производството на електрична енергија на еден жител изнесува, во 1947 година, 15,5 KWЧ.

Од другите дејности, кои на ова подрачје главно се сведуваат на услужни и дополнителни, треба

да се земе сообраќајот, кој се карактеризира со недоволната развиеност на железничката мрежа и слабиот квалитет на патната мрежа.

Нискиот степен на развoтoк на производните сили и натуралниот карактер на земјоделското производство на ова подрачје, го отежнува побрзото вклучување на стопанството во стопанската активност на земјата.

2) Движењето на стопанството и основните промени во стопанската структура

1. Развoтoкот на стопанството во изминатиот период се карактеризира со забрзана стопанска изградба за ликвидирање на затечената заостанатост. Основа на постигнатиот стопански развoтoк претставува остварениот програм на индустријализацијата и унапредувањето на земјоделството.

Во изминатиот период се постигнати следните резултати, во стопанската изградба:

а) Остварен е поголем пораст на националниот доход отколку што е порастот на населението и со тоа е постигнат пораст на националниот доход по глава на жител. Вкупниот национален доход во 1956 година во однос на 1947 година нараснал за 82,1, а на еден жител за 46,9%.

б) Извршени се структурни промени во стопанството во правец на јакнење на учеството на индустријата во вкупниот општествен производ. Индустријата во 1947 година учествува со 33,5%, а во 1956 година учествува со 42,3%. Истовремено учеството на земјоделството се намалува од 47,3% на 35,8%.

в) Зголемен е бројот на населението во социјалистичкиот сектор на стопанството, со што е направен чекор напред кон промена на социјалната структура на населението. Учесството на земјоделското население е намалено од 71,6%, во 1943 година, на 63%, во 1956 година.

Ваквото движење на населението претставува подигање на општествената продуктивност на трудот.

д) За истиот период нормата на активноста на населението е намалена од 41,7%, во 1948 година, на 40,5%, во 1955 год. Тоа укажува дека стопанската активност не била доволна да го апсорбира вкупниот прираст на активното население.

е) Во вкупните инвестициони вложувања индустријата зазема доминантно место. Во инвестиционите вложувања на индустријата, базичната индустрија, во која е најповеќе инвестирано во електростопанството и индустријата на неметали, учествува со 74%, а преработувачката индустрија со 26%. Карактеристична е разновидноста на невоизградената индустрија.

ф) Во областа на општествениот стандард се направени крупни чекори во проширувањето на капацитетите.

2. Развoтoкот на стопанството во НР Македонија одбележува три основни периода. Овие периоди се резултат на основните движења на стопанството во Југославија како целина и инвестиционата дејност на ова подрачје.

Во првиот период од 1947—1949 година, стопанството како целина во целата земја и во Македонија покажува пораст.

Меѓутоа, во периодот 1950—1952 година, поради економската блокада, сушните години и ориентацијата кон изградба на базична индустрија и енергетика, стопанската активност се намалува.

Овие два периода во Македонија се карактеризираат со релативно мали инвестициони вложувања. Во тој период дел од инвестиционата програма е одложен поради напред изнесените причини.

Во периодот 1953—1956 година стопанството почнува да покажува поголема активност во целина и на ова подрачје, а во НР Македонија, покрај тоа, доаѓа и до зголемување на инвестиционата дејност. Масата на инвестиционите вложувања во тој период на ова подрачје, во однос на минатиот период е поголема. Во овој период почнува активизирање на изградуваните индустриски објекти.

Движењето на стопанскиот развој во минатиот период по стопански дејности е како што следува:

	Општествен производ по цени од 1956 год.	Физички обем на производ.	
		индустрија	земјодел.
1947 год.	100	100	100
1951 „	127,4	147	107,3
1956 „	177,7	227	114,6

Просечниот пораст на општествениот производ во периодот 1947/56 година изнесува:

	1947/51	1951/56	1947/56
— Општествен производ	4,6	8,2	6,5

В резултат на напред изнесените движења во стопанството на НР Македонија се направени следните структурни измени:

Структура на општествениот производ по цени од 1952 година

	1947	1951	1953
Вкупно:	100,0	100	100
Индустрија	33,7	35,8	42,5
Земјоделство	47,1	39,0	36,5
Шумарство	0,3	0,3	1,7
Прадежништво	6,2	7,6	4,7
Сообраќај	6,3	6,8	5,9
Трговија	4,2	4,3	5,0
Занаетчиство	2,2	6,2	5,0

Остварениот развој укажува на јакнење на учеството на индустријата во вкупниот доход. Истовремено се намалува учеството на земјоделството. Прадежништвото и сообраќајот го намалуваат своето учество, додека занаетчиството го зголемува.

Овој период е карактеристичен со нерамномерен развој на индустријата и земјоделството и другите дејности.

3. Движење на населението и запосленост

Населението во НР Македонија расте за околу 2,4% — 2,5% годишно. Особено се зголемува бројот на населението во повоенниот период.

*) Порастот на земјоделското производство во периодот 1952—1956 спореден со 1947—1951 година изнесува 114,5.

	Население	Индекс
1938 год.	950	100
1948 „	1.153	122
1951 „	1.262	134
1953 „	1.305	138
1956 „	1.404	148

Годишниот прираст на населението во периодот 1948—1953 година изнесува 30.200 жители. Овој пораст во периодот 1953—1956 година изнесува, просечно годишно 33,2 илјади. Населението за периодот од 1948 до 1956 година е зголемено за 251.000 жители.

Високиот прираст на населението упатува на поинтензивен темпо на стопанскиот развој отколку што е постигнат, поради што не можеле наполно да бидат решени проблемите на активирањата на населението.

Стопанската активност во минатиот период предизвика измена на социјалната структура на населението со зголемување на персоналот на работа во неземјоделските дејности на стопанството и смалување на учеството на земјоделското население во вкупното.

	1948	структ.	1953	структ.
Вкупно население	1.153	100	1.304	100
Од тоа:				
земјоделско	825	71,6	821	63,0
неземјоделско	328	28,4	483	37,0

Бројот на земјоделското население е задржан скоро на исто ниво, што при релативно брзиот прираст се цени како позитивен процес во социјалните движења на населението. Со ова движење на населението не е решен проблемот на затеченото прекубројно население во земјоделството. Движењето на активното население во земјоделството покажува извесно зголемување:

	1948	1953	во 000
Земјоделско население	825	821	99
Земјодел. активно	345	359	104

Движењето на земјоделското население покажува задржување на исто ниво. Зголемувањето бројот на активното население е резултат на интензификацијата на земјоделството.

Забележителен е порастот на персоналот на работа во неземјоделските дејности и нивното учество во вкупното население:

	1947	1956	во 000
Вкупно население	1.133,0	1.404	
Персонал на работа во општествениот сектор на стопанството	41,3	107,7	
%	3,7	7,5	

Процесот на ангажирање на работната сила надвор од земјоделството претставува напредок во подигањето на општествената продуктивност на трудот на ова подрачје. Но треба да се одбележи дека во овој период не е ангажирано целото ново активно население во неземјоделските дејности. Во земјоделството е активизирано околу 14.000 нови активни лица. Во вкупниот број на запослените во социјалистичкиот сектор на стопанството, најголем број ра-

ботници и службеници се вклучени во индустријата, каде што има 36.255 работници и службеници, а потоа во градежништвото со 18.830 работници и службеници.

Ангажирањето на толкава работна сила треба да се потцрта како еден од посебните резултати на стопанската изградба, нарочно ако се има предвид структурата на работниците по квалификации. Заедно со изградувањето и оспособувањето на капацитетите се создава и квалификуван кадар.

Во врска со темпото на стопанската изградба и изградбата на кадрите, а врз основа на затечената состојба постигнато е и позголемување на продуктивноста на трудот. Самото релативно побрзо ангажирање на работници во дејностите надвор од земјоделството, што се карактеризираат со поголема продуктивност на трудот, означува подигање на општествената продуктивност.

4) Инвестициони вложувања

Инвестиционите вложувања во изминатиот период се основа за подигање на материјалните производни сили на ова подрачје.

Во изминатиот период вкупно е вложено 229 милијарди динари (цени од 1956 година) бруто инвестиции. Динамиката на вложувањата во одделни периоди е како што следува:

	Структура	Индекс
1947/1951	96.148	41,9
1952/1956	133.287	58,1
Вкупно:	229.435	100

Во движењето на инвестициите се забележува извесна нерамномерност со одреден одраз врз стабилноста и динамиката на стопанскиот развој на ова подрачје. Во тој поглед се одразуваат два периода: 1947/1951 и 1952/1956 година. Во вториот период интензитетот на инвестиционите вложувања во извесна мера е поголем одошто во првиот период:

Просечни годишни вложувања во НРМ

	Во милијарди износ индекс
1947/1956 год.	22,7 100
1947/1951 "	19,2 84,5
1952/1956 "	26,2 115,5

Осцилациите во инвестиционите вложувања се резултат на измените во програмот на инвестиционата градба, а имале негативно влијание врз рамномерниот темп на одвивањето на стопанската изградба.

Структурата на вложените инвестиции по стопански области е како што следува:

	По цени од 1956 година	Во милијарди
	1947/1956	Структура
Вкупно:	177,8	100
Индустрија	101,6	57,3
Земјоделство	28,3	15,9
Шумарство	3,2	1,8
Градежништво	7,8	4,5
Сообраќај	28,7	16,2
Трговија	6,4	3,4
Занаетчиство	1,7	0,9

Во изминатиот период во областа на општествениот стандард вложени се 49,8 милијарди динари. Во вкупно вложените инвестиции, инвестициите во општествениот стандард учествуваат со 22%.

Со вложените инвестиции постигнати се задоволителни резултати особено во изградбата на здравствени и просветни капацитети. Иако инвестициите во станбено-комуналната дејност релативно најповеќе учествуваат, тие сепак најмногу заостануваат зад потребите.

Се забележува високото учество на индустријата, која зазема повеќе од половина од вкупните инвестиции. Прилично интензивно е учеството на сообраќајот и земјоделството.

Инвестиционата дејност на ова подрачје била насочена пред сè кон искористување на природните богатства. Во индустријата подигани се хидроенергетски капацитети, проширена е експлоатацијата на обоената металургија, експлоатацијата и преработката на неметалите, хемиската, текстилната, прехранбената индустрија и друго.

Во изминатиот период градени се 65 нови индустриски претпријатија.

Инвестициите во земјоделството се карактеризираат со долгорочен карактер и ориентација на градежните работи. Од вкупно вложените средства во периодот 1947/1956 година, на градежни работи отпаѓа 62,0%. Во сие инвестиции големо место заземаат инвестициите во мелiorациите, кои во почетокот, исто така, имале долгорочен карактер.

Во сообраќајот инвестициите биле насочувани на изградба на пругите Скопје — Гостивар, Бакарно Гумно — Жван и Куманово — Бељаковци. Во друмскиот сообраќај извршена е модернизација на патништата Битола — Охрид и Струмица — Радовиш.

5. Регионален развој

Остварениот стопански развој во изминатиот период нееднакво се рефлектирал на одделни подрачја во Републиката. Програмот за развој на Републиката бил изработен и остваруван во рамките на програмот во ФНРЈ со поттир на природните и другите можности на Републиката и одделните подрачја. Влијанието на вонекономските фактори несомнено се одразило како во темпото на остварувањето на тој развој, така и во дислокацијата на изградбата на стопанските објекти.

Движењето на стопанскиот развој на одделните околии во периодот 1951—1956 година покажува нееднаков интензитет.

	Индекс на порастот на општествен бруто производ 1956—1951	Просечен годишен пораст
НР Македонија	150,1	108,5
Битола	175,5	111,8
Куманово	140,1	107,0
Охрид	134,4	106,1
Скопје	132,4	105,9
Тетово	151,6	108,7
Титов Велес	144,2	107,6
Штип	163,3	110,3

Појак интензитет на порастот покажуваат Битолска и Штипска околија, додека Тетовска околија

се движи на просечното ниво. Темпото на порастот е изразито помало во Охридска, Скопска и Кумановска околија. Со таков темпо на развитокот на Охридска и Кумановска околија проблемите на нивната релативно пониска исходна основа остануваат и понатаму отворени.

Нивниот стопански развиток во изминатиот период не бил доволен да го измени нивното учество во вкупниот национален доход.

Учество во националниот доход

	1951	1956
Вкупно:	100	100
Битола	21,7	25,9
Куманово	8,1	7,4
Охрид	7,8	7,0
Скопје	21,4	19,8
Тетово	8,4	6,4
Титов Велес	12,1	11,6
Штип	20,5	21,9

Битолска и Штипска околија го зголемиле своето учество, додека сите други околии го намалиле. Меѓутоа, во Тетовска, Титоввелешка и Скопска околија уште не се дојдени до израз резултатите од досегашните вложувања и нивната положба ќе се менува во наредниот период. Во Кумановска околија, исто така, постојат извесни можности за зголемување на производството, но доста ограничени, додека Охридска околија има релативно најмалку услови, врз досегашниот развиток да оствари поголем напредок.

Односите помеѓу околиците, гледани преку националниот доход по глава на жител, се следните.

Индекс на национален доход по глава на жител ако е НРМ = 100

	1951	1956
Вкупно:	100	100
Битола	126,7	152,8
Куманово	74,9	69,2
Охрид	55,5	51,0
Скопје	130,5	114,4
Тетово	69,2	52,9
Титов Велес	115,2	112,6
Штип	108,0	115,5

Според движењето на националниот доход по глава на жител, разликите во нивото помеѓу околиците се зголемени. Битолска, Титоввелешка и Штипска околија релативно брзо го зголемиле националниот доход по глава на жител, односно просечните движења. Другите околии не се развивале со истиот темпо, како и просечното движење. Тетовска, Кумановска и Охридска околија, кои имаат помал доход по глава на жител, отколку што е просечниот во Републиката, побрзо се развивале и со тоа ги зголемиле разликите во однос на нивото во 1951 год.

Развитокот на индустријата *) покажува, исто така, дека Кумановска околија има многу ниско уче-

ство во вкупната индустрија (со 3,5 во 1947 год. и 4,6 во 1956 година). Со тоа индустријализираноста на оваа околија е многу ниска. Развитокот на индустријата во Охридска околија, во периодот 1947—1956 година, е минимален. Учеството на оваа околија од 14,3 во 1947 година се зголемува на 14,5%.

Активноста на населението во Охридска околија изнесува 38,6% и со тоа се наоѓа под републичкиот просек. Учеството на персоналот што е на работа во социјалистичкиот сектор на стопанството во Охридска околија изнесува, во 1956 година 4,3, а во Кумановска околија 4,2%, со што овие две околии се под републичкиот просек (7,3).

Охридска и Кумановска околија имаат остварено најбавен темпо на развиток. Средствата што се вложени на ова подрачје се минимални, а новоподигнатите капацитети се недоволни да придонесат за поголема активизација на стопанството и општествениот живот воопшто.

ДЕЛ ВТОРИ

Глава II

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И НАСОКИ НА СТОПАНСКИОТ РАЗВИТОК

1. Развитокот на стопанството и социјалистичките општествени односи во изминатиот период создадоа услови за понатамошен побрз развиток на стопанството, како во целата земја така и во НР Македонија.

Остварувањето на целите на стопанскиот развиток во изминатиот период, пред стопанството на целата земја, го истакна постоењето на некои проблеми што неминовно се почитувани при формулирањето на економско-политичките цели и насоките за развитокот на стопанството во наредниот период.

Притоа посебно се истакнуваат: заостанувањето на земјоделското производство зад општиот стопански развиток, недоволниот и нестабилниот пораст на личната потрошувачка и општествениот стандард на населението, нарочно на работниците и службениците, тенденцијата на пораст на дефицитот на платниот биланс, заостанувањето на енергетиката и производството на репродуктивен материјал, како и понатамошното проглубочување на разликите во нивото на стопанската развиеност помеѓу народните републики.

Во последните години преземени се соодветни мерки за решавањето на напредистакнатите проблеми, при кое постигнати се и извесни резултати. Така, на решавањето на напредистакнатите проблеми во наредниот период да се смета како на веќе отпочнат процес, којшто треба наполно да се развие во наредниот период.

Со оглед на долгорочниот карактер на истакнатите проблеми, нивното решавање секако ќе биде проблем и на основите на економско-политичките цели и по овој петгодишен период.

2. Достигнатиот степен на развитокот, како и посебно предвидените мерки во Сојузниот општествен план за забрзување на развитокот на стопанството во НР Македонија, овозможуваат нешто побрз развиток на стопанството во наредниот период.

*) Сметано според пондерационата маса. Овде треба да се има предвид дефицитот на пондеративниот систем за „статистичката тежина“ на одделни производи. За ова најдобра слика е Битолската околија, која во доходот учествува со 24,0, а по пондерационите износи со 17,2%.

Во изминатиот период правени се напори да се забрза стопанскиот развoтoк на ова подрачје, во што се постигнати резултати. Но, и покрај тоа, стопанскиот развoтoк сè уште заостанува зад развoтoкoт на стопанството на целата земја. Заостанувањето и темпото на стопанскиот развoтoк во изминатиот период, при услов на многу висок прираст на населението, ги истакнува проблемите на запосленоста, смалувањето на стопата на активнoста и другите проблеми коишто произлегуваат од тоа, како во можностите за развoтoк на земјоделството така и во условите за живеење на целото население.

Оттаму и основите на економско-политичките цели, врз основа на кои се поставени насоките за развoтoк во наредниот период, се темелат врз потребите од понатамошно забрзување на стопанскиот развoтoк и создавање на потребните услови за уште побрз развoтoк во периодот по оск. петгодишен план.

Во рамките на насоките и можностите создадени со Сојузниот општествен план, како и создадените материјални основи, во развoтoкoт на стопанството во изминатиот период на ова подрачје предвидено е понатамошно позголемување материјалните производни сили, проширување на социјалистичките производствени односи, пораст на општествениот бруто продукт и национален доход и зголемување на животниот и општествениот стандард на населението.

3. Создадените услови во изминатиот период и посебно предвидените мерки во Сојузниот општествен план за развoтoкoт на стопанството во НР Македонија, овозможуваат пораст на општествениот бруто продукт за 58,0% во 1961 година во однос на 1956 година, односно просечно годишно за 9,5%. Во изминатиот период 1952—1956 година просечно годишното зголемување на општествениот бруто продукт изнесува 8,5%. Националниот доход се предвидува да порасне за 52,0%, односно просечно годишно за 8,7%. Во периодот 1952—1956 година просечниот пораст на националниот доход изнесувал 8,5%.

Движењето на општествениот бруто производ и националниот доход по стопански области се обезбедува во рамките на следните основни насоки:

а) Во областа на индустријата се предвидува подобро користење на капацитетите, како во постојните, така и во капацитетите што се пуштени во погон како нови. Предвидените мерки за реконструкција и проширување, исто така, ќе влијаат врз позголемувањето на индустриското производство. Особено поинтензивен пораст се очекува во производството на електрична енергија и стоките за лична потрошувачка. Поинтензивниот пораст на стоките за лична потрошувачка ќе влијае за измена на структурата на индустриското производство.

За одбележување е дека просечниот годишен пораст на општествениот бруто производ во планираниот период е помал од просечниот годишен пораст на општествениот бруто производ во периодот 1952—1956 година. Предвидениот просечен годишен пораст на општествениот бруто производ изнесува 11,3%, додека во изминатиот период (1952—1956 година) изнесувал 14,6%.

б) Позголемувањето на земјоделското производство се базира врз понатамошната промена на структурата на производството, ориентацијата кон поинтензивни култури, како и позголемувањето на приносите. Развивањето на социјалистичките производствени односи во земјоделството, преку понатамошен развoтoк на социјалистичките стопански организации, задружителите и кооперацијата помеѓу задругите и индивидуалните производители ќе придонесе за позголемување на производството, односно ќе создаде можност за остварување на предвидениот пораст на општествениот бруто производ. Општествениот производ во земјоделството се предвидува да порасне за 38,0% во 1961 година во однос на 1956 година, односно просечно годишно по 6,6%.

ц) Предвиденото покачување на инвестиционите вложувања поставува обемни задачи во областа на градежништвото. Зајакнувањето на постојните капацитети, формирањето на нови такви, опремувањето со потребната механизација, подобрувањето на организацијата на работата се основните задачи што треба да се решат во оваа област.

д) Сообраќајот, трговијата, угостителството, туризмот и занаетчиството ќе го следат и овозможат, со својата активност, развoтoкoт на двете основни стопански дејности. Во таа смисла се предвидуваат соодветни мерки што ќе го обезбедат опремувањето и оспособувањето на нивните капацитети за остварување на предвидените задачи.

4 За остварување на предвидениот пораст на материјалното производство, како и за проширување на материјалната основа за забрзување на развoтoкoт по 1961 година, се предвидува пораст на инвестиционите вложувања во стопанството.

Просечните годишни бруто инвестиции во периодот 1957/1961 година се ценат дека ќе бидат поголеми за 35% во однос на вложувањата во периодот 1952—1956 година.

Во согласност со набележената политика во Сојузниот општествен план и насоките за идниот развoтoк на стопанството во НРМ, се предвидува најголем пораст на инвестиционите вложувања во земјоделството и сообраќајот. Просечните инвестициони вложувања во земјоделството се предвидува да пораснат за 112%, а инвестиционите вложувања во сообраќајот за 65%.

5. Предвидениот пораст на материјалното производство и другите услови овозможуваат пораст на животниот стандард на населението. Нивото на развиеноста на НР Македонија, посебно нивото на развиеноста на одделните подрачја, различно ќе се одрази врз позголемувањето на животниот стандард на населението. Поврзувањето на личните доходи на населението со резултатите во производството овозможува да се постигне таков животен стандард на населението што одговара на постигнатите резултати на одделните стопански организации и подрачја во рамките на успехите во производството. Движењето на животниот стандард ќе биде условено и од начинот на распределбата на средствата со кои располагаат стопанските организации и комуните. За да се постигне предвидениот ниво на општествениот стандард, важно место зазема остварувањето на предвидениот програм за изградба на станови. При ова е неопходно да се

воведат најекономични технички решенија за да може во рамките на средствата со кои се располага да се постигнат поголеми ефекти.

Се предвидува, во областа на општествениот стандард, сообразно со порастот на националниот доход, да се прошири мрежата на културно-просветните и здравствено-социјалните капацитети и да се подобри нивната материјална снабденост.

6. Поголемата опременост со средства за работа, поредовното снабдување со сировини, подобрата организација на работата, предвидениот пораст на просечните плати на работниците и службениците, позголемувањето на животниот стандард, ќе овозможи значителен пораст на продуктивноста на трудот во сите стопански дејности. Овој пораст познателно се очекува да се оствари во областа на индустријата, каде што се предвидува просечно годишно позголемување од 6,5%. Пораст на продуктивноста на трудот се очекува и во другите стопански дејности: земјоделството, прадејништвото, сообраќајот и друго.

7. Забрзаниот развој на стопанството во петгодишниот период, како и развојот што се очекува по овој период, уште повеќе ќе ги потенцираат потребите од понатамошно поинтензивно и посистематско издигање на стручните кадри. При ова од посебен интерес се оние стопански дејности и гранки во кои овој проблем е најпозеке акутен, односно со насоките за понатамошниот развој ќе станува сè потежок.

Нужно е остварувањето на долгорочен програм за изградба на кадри, што треба да биде поставен така што ќе осигури најекономичен начин и потребна структура на висококвалификувани и квалификувани кадри за забрзано задоволување потребите на стопанството.

За таа цел потребно е да се прошири мрежата на стручното школство и да се подобри опременоста на тие школи. Освен тоа, потребно е да се продолжи и прошири оквалификувањето на работниците преку курсеви, семинари и друго.

8. Предвидениот пораст на стопанството овозможува позголемување на запосленоста. Во текот на петгодишниот план се предвидува да се примат на работа 38.423 нови работници и службеници во општествениот сектор на стопанството. Овој обем на запослување обезбедува да се прими на работа ситот прираст на неземјоделското активно население. Предвидениот пораст на земјоделското производство обезбедува запослување на прирастот на активното население во периодот 1957—1961 година. Процесот на измената на социјалната структура на населението во рамките на напред изнесените движења се очекува да продолжи со истите тенденции што се карактеристични за изминатиот период. Овој процес различно ќе се одрази во одделните подрачја, со оглед на различниот темпо на нивниот стопански развој. Во целина, за решавањето на овој проблем треба да се преземат и други мерки што ќе придонесат за релативно подобро решавање на проблемите што произлегуваат од тоа.

9. Развојот на неразвиените подрачја во НР Македонија се третира посебно во рамките на

предвидените насоки. Условите што се создаваат со насоките предвидени од Сојузниот и Републичкиот општествен план, овозможуваат забрзување на развојот на подрачјата што заостанале во изминатиот период, односно коишто поради економските услови во минатото значително заостануваат зад другите подрачја во Републиката.

Развојот на земјоделството, поголемите инвестиции вложувања во земјоделството, развојот на индустријата, ќе припомогнат за забрзување на нивниот развој.

За забрзувањето на развојот на Охридска и Кумановска околија се предвидуваат посебни мерки и средства.

ДЕЛ ТРЕТИ

Глава III

ОСНОВНИ ЗАДАЧИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

1. Движењето на материјалното производство во изминатиот период, активизацијата на досегашните вложувања, подоброто искористување на постојните производствени фондови и предвидените инвестициони вложувања, условуваат побрз стопански развој отколку што бил тој развој во претходните години. Во периодот 1957—1961 година се предвидува општествениот бруто производ да расте со следниот темпо:

	1956	1961	Базичен индекс 1961 : 56	Во милиони динари	
				По цени од 1956 год.	Просечен годишен индекс на движење 1952—56 1957—61
Општествен бруто производ	170289	268503	158,0	108,5	109,5
Национален доход*)	94633	143554	152,0	108,5	108,7

Просечниот годишен пораст на општествениот бруто производ во периодот 1957/61 година се предвидува дека ќе изнесува 9,5%. Во изминатиот период просечниот годишен пораст изнесуваше 8,5%. Просечниот годишен пораст на националниот доход на еден жител се предвидува дека ќе биде околу 6%. Просечниот годишен пораст на населението изнесува 2,5%.

2. Во наредниот период побрзо ќе расте производството во општествениот сектор, ќе јакнат социјалистичките односи на село, преку развојот на задругарството и разните форми на кооперација на задругата со индивидуалните производители. Врз база на овие движења учеството на социјалистичкото стопанство во општествениот бруто производ се зголемува од 66,3, колку што изнесуваше во 1956 година на 71,7% во 1961 година.

*) Општествениот бруто производ и националниот доход е пресметан заедно со бруто данокот на промет.

3. Порастот на материјалното производство по стопански области е следниот:

	Во милиони динари				
	По цени од 1956 год.				
	1956	1961	Прос. год. пораст		
			1961/56	1952—56	1957—61
Вкупно					
стопанство	170289	268508	158,0	108,5	109,5
Индустрија	72400	124000	171,0	114,6	111,3
Земјоделство	57164	78967	138,0	105,	106,6
Шумарство	593	880	148,0	100,0	108,2
Градежништво	12400	23600	190,0	106,4	113,7
Сообраќај	8436	13771	163,0	103,8	110,3
Трговија	8684	12527	144,0	111,2	107,6
Угостителство	761	1283	169,0	100,1	111,1
Занаетчиство	9851	13480	137,0	102,9	106,5

Со предвиденото движење на материјалното производство не се искористени сите можности за развиток. Со поефикасно спроведување на предвидените мерки, особено во земјоделството, постојат можности за побрз развиток отколку што е предвиден.

4. Структурата на националниот доход по стопански области не се менува битно во однос на досегашниот период:

	Просечен год. пораст			Структура	
	Индекс 1961/56	1952—1956	1957—1961	1956	1961
Вкупно стопанство	152,0	108,5	108,7	100	100
Индустрија	154,0	114,4	109,0	43,2	43,9
Земјоделство	144,0	104,4	108,6	37,3	35,4
Шумарство	132,0	100,0	105,7	0,5	0,4
Градежништво	183,0	101,6	112,8	4,4	5,4
Сообраќај	180,0	103,3	112,5	3,1	3,7
Трговија	153,0	122,7	108,9	6,5	6,6
Угостителство	181,0	102,0	112,6	0,6	0,7
Занаетчиство	137,0	103,9	106,5	4,4	3,9

Просечниот годишен пораст на индустријата и земјоделството не се разликуваат многу и се движат околу вкупниот просечен пораст. Поради тоа учеството на овие две области останува, главно, на исто ниво.

Во движењето на индустриското производство се забележува поголем просечен годишен пораст во производството на електрична енергија и стоки за лична потрошувачка. Ова ќе услови структурни измени во индустриското производство по претежна намена.

Земјоделското производство забележува виден напредок во производството на житариците, градинарските и индустриските култури со зголемување на приносите и површините. Инвестиционата дејност во земјоделството се карактеризира со зголемување на вложувањата повеќе од двапати, со што ќе се овозможи поставување основа за унапредување на земјоделството за подолг период. Најважно место заземаат инвестициите во мелiorациите.

5. Бројот на персоналот што е на работа во општествениот сектор на стопанството, во 1961 година

*) Просечен годишен пораст за периодот 1953 до 1956 година

се зголемува за 38,423 нови работници и службеници или на 135,7%.

	1956	1961	Базичен индекс	Просечен годишен пораст 1957—61
Стопански области	107565	145988	135,7	106,3
Индустрија *)	36259	49693	137,1	106,5
Земјоделство	17793	22464	126,3	104,8
Шумарство	2022	3650	180,5	112,5
Градежништво	18459	26000	140,9	107,1
Сообраќај	8792	11656	132,6	105,8
Трговија	12085	15450	127,8	105,0
Угостителство	2727	3647	133,7	106,0
Занаетчиство	9428	13428	142,4	107,3

Порастот на персоналот во работен однос и на продуктивноста на трудот е базиран врз подобро искористување на веќе создадените материјални производствени основи во сите области, а особено во индустријата и земјоделството. Уходувањето на технолошките процеси, подобро искористување на постојните капацитети, образованието на кадрите и искористувањето на останатите резерви во индустријата, потоа зголемувањето на приносите, интензификацијата во земјоделството со ориентација на индустриски култури и квалитетен расен добиток и друго, се процеси кои ќе го обезбедуваат предвидениот пораст на продуктивноста на трудот.

Глава IV

ИНВЕСТИЦИИ

1. Во согласност со основните насоки на инвестиционата политика, предвидена со Сојузниот општествен план за стопанскиот развиток на ФНРЈ за 1957—1961 година, и со цел да се забрза развитокот на стопанството, во НРМ, се предвидува вкупните инвестиции во општествениот и приватниот сектор (стопански и нестопански), во основните фондови, да се зголемат во наредниот период за околу 36%. При ова инвестиционите вложувања во општествениот сектор ќе имаат нешто поголем пораст.

Вкупни бруто инвестиции *)

	Во милијарди динари				Индекси	
	1956	1961	Годишен просек 1952/56	1957/61	1961 57—61	1956 52—56
Вкупно:	26,4	48,0	28,6	38,8	182,0	135,7
Општествен сектор	24,4	45,4	26,6	36,3	186,4	136,5
Приватен сектор	2,0	2,6	2,0	2,5	130,0	125,0

*) Во бројот на запослените во индустријата се вклучени и запослените во експлоатацијата на шумите.

*) Прикажаните бруто инвестиции, како и во останатиот дел од овој текст, содржат и инвестиционо одржување. Инвестициите се искажани заедно со инвестиционото одржување за да може да се врши споредување со изминатиот период. Под бруто инвестиции и понатаму се задржува поимот: него инвестиции плус потрошени средства од амортизационите фондови. Во предвидениот потрошок на средствата од амортизационите фондови, средствата за инвестиционо одржување изнесуваат 13.528 мил. динари.

Предвидените инвестициони вложувања ќе придонесат да се создаде материјална основа за побрз развиток на ова подрачје во наредниот период, како и да се создаде основа за развитокот по 1961 година.

2. Во наредниот период се предвидува да се обезбеди подобрување на досегашните односи помеѓу стопанските и нестопанските инвестиции, а во полза на нестопанските. Поради тоа порастот на нестопанските инвестиции се предвидува да биде побрз од стопанските инвестиции, со што ќе се придонесе за подобро ускладување на развитокот на општествениот стандард со стопанскиот развиток.

Општествени нето инвестиции

	Годишен просек во милијарди динари				
	1952/56	1957/61	1952-56	1957-61	Индекс 1952-56
Нето инвестиции во општествениот сектор	23,5	30,2	100	100	129
Од тоа:					
Стопански инвестиции	19,2	24,1	81,7	79,8	126
Нестопански инвестиции	4,3	6,1	18,3	20,2	142

Од вкупно предвидените нето инвестициони вложувања во стопанството за 1957/61 година, 80 милијарди имаат наменски карактер, чиј утрошок ќе биде заснован врз програмот на изградбата на одредени објекти сообразно со поставките на Сојузниот општествен план.

Средствата предвидени како наменски инвестиции се распределени по стопански области по следната структура:

Наменски нето инвестиции во стопанството

	1957—1961 год.	
	Во милијарди динари	Структура во %
Вкупно:	80,0	100
Индустрија и рударство	55,2	69,0
Земјоделие	11,1	13,9
Шумарство	0,7	0,9
Сообраќај	8,4	10,5
Трговија	0,8	1,0
Угостителство	0,8	1,0
Водостопанство	3,0	3,7

Најголемо место во наменските инвестиции зазема индустријата, каде што средствата ќе бидат вложени во објектите кои се подигаат во склоп на општите насоки на Сојузниот општествен план и на довршување на започнатите наменски објекти. Останатиот дел на инвестициите е наменет, во поголем обем, за изградба на мелиоративни објекти во суптропските реони, регулации на поречи, како и за изградба на магистрални приклучни сообраќајници и мостови.

3. Грз база на досегашните вложувања се менува односот помеѓу бруто и нето инвестициите. Учеството на амортизацијата во вкупните инвестиции се зголемува.

	Во милијарди динари		
	Годишен просек 1952/56	1957/61	Индекс 1957—1961 1952—1956

Бруто инвестиции	22,3	30,0	135
Од тоа:			
Нето инвестиции	19,2	24,1	126
Инвестиции од амортизациони фондови	3,1	5,9	193

Со зголемувањето на инвестициите во основните фондови се остваруваат поповолни услови за подобро користење на постојните капацитети, пораст на продуктивноста на трудот и понатамошен побрз пораст на производството.

Поради зголемувањето на основните фондови во стопанството во 1961 година се предвидува пораст на утрошокот на средствата од амортизационите фондови за околу 70% во однос на 1956 година.

Во системот на амортизацијата треба да се најдат погодни форми за насочување на средствата од амортизационите фондови, за да може таа најеконично да се користи за замена и реконструкција на основните фондови.

4. Основните задачи, што ќе се остваруваат со идната инвестициона политика во стопанството се: брзиот развиток на земјоделството, подигањето и проширувањето на индустриските капацитети, реконструкцијата и модернизацијата на патиштата, а во склад со тоа и поголем развиток на останатите стопански области.

Инвестиционите вложувања во индустријата и рударството ќе придонесат за зголемување на извозот, односно за намалување на увозот на некои производи.

Се предвидува структурата на инвестиционите вложувања по стопански области да биде:

Бруто инвестиции во основните фондови во општествениот сектор на стопанството

	Во милијарди динари				
	Годишен прос. 1952/56	1957/61	Структура 1952-56	Индекс 1957-61 1952—1956	
Вкупно стопанство	22,3	30,0	100	100	135
Од тоа:					
Индус. и рудар.	13,7	14,3	61,4	47,9	104
Земјоделство	3,3	7,0	14,8	23,5	212
Шумарство	0,3	0,6	1,3	1,8	200
Градежништво	1,0	1,2	4,6	4,0	120
Сообраќај	3,1	5,1	13,9	16,8	165
Трговија	0,7	1,4	3,1	4,7	200
Занаетчиство	0,2	0,4	0,9	1,3	20

Со предвидениот обем на вложувањата во поодделни стопански области се менува структурата на стопанските инвестиции. Учеството на инвестициите во земјоделството и сообраќајот знатно се зголемува, додека учеството на инвестициите во индустријата сетно опаѓа.

5. Предвидените инвестиции во индустријата и рударството наменети се како за довршување на започнатите објекти и реконструкции на постојните, така исто и за изградба и за започнување на нови објекти.

Во новата структура на инвестициите во индустријата се очекуваат и извесни поместувања помеѓу одделните индустриски гранки. Се зголемуваат инвестициите во хемиската индустрија во прехранбената и тутунската индустрија.

6. Најголем дел од општествените бруто инвестиции во основните фондови во поделството ќе бидат искористувани за изградба на мелиоративни објекти и за набавка на опрема, што претставува и еден од основните материјални предуслови за постојан пораст на земјоделското производство. Од вкупните инвестиции во земјоделството, во наредниот период за хидротехнички мелиорации ќе се потрошат 54,3%, а за набавка на опрема 15,2%.

Предвидените инвестициони вложувања треба нарочно да придонесат за развитокот на стопанството и за зголемување на приносот во поделството.

Покрај значајните општествени средства, што ќе бидат непосредно вложувани во земјоделството, предвидени се, исто така, знатни општествени вложувања и во останатите стопански области и гранки, кои посредно служат за потребите во земјоделството и неговото унапредување. Непосредно на инвестициите во мелиорациите се надоврзуваат и предвидените вложувања во водостопанството, а посебен значај имаат вложувањата во прехранбената индустрија (шекерната, кланица, ладилници и др.), како и во другите гранки на дејноста (патишта, трговија, угостителство и сл.).

7. Инвестиционите вложувања во другите стопански области (шумарство, градежништво, сообраќај, трговија, угостителство и занаетчиство), се зголемуваат во однос на изминатите години.

Средствата што ќе се инвестираат во областа на шумарството ќе служат првенствено за изградба на шумски комуникации и за пошумување.

Инвестиционите вложувања во областа на градежништвото ќе бидат искористувани претежно за набавка на опрема и механизација на работата.

Инвестициите во сообраќајот нарочно се зголемуваат во друмскиот сообраќај. Инвестиционите вложувања во друмскиот сообраќај во прв ред се насочени на реконструкции и модернизација на патишта, како и за набавка на возила.

Инвестициите во областа на трговијата треба да бидат првенствено користени за изградба и одржување на објекти кои служат за унапредување на пазарот на селскостопанските производи, додека инвестиционите вложувања во угостителството и туризмот треба да овозможат зголемување на постојните сместувачки капацитети во градовите и туристичките места, како и за изградба на современи и поевтини објекти за општествената исхрана.

8. Поголемото ангажирање на инвестиционите средства за набавка на нови машини во постојните претпријатија, за механизација на земјоделството и градежништвото, за зголемување на возниот парк и друго, ќе овозможи и наполно и поефикасно користење на производните средства во наредниот период. Покрај тоа, ваквата ориентација на инвестиционите средства ќе овозможи побрза репродукција на вложените инвестиции.

9. Зголемувањето на нестопанските инвестиции првенствено се предвидува во станбено-комуналната

дејност и просветата за изградба на школски простор во градовите и во индустриските места.

Расподелбата на нестопанските инвестиции по намена е следната:

Во милијарди динари					
Годишен просек		Индекс			
1952—56		1957—61		1957—1961	
Износ	Струк.	Износ	Струк.	1952—56	1957—61
Нестопански инвестиции вкупно					
4,3	100	6,1	100	142	
Станбено-комунални објекти					
2,6	60,6	3,5	57,4	136	
Културно-просветни објекти					
0,6	13,8	1,6	26,2	272	
Здравствена и социјална заштита					
0,7	15,8	0,7	12,1	111	
Дејност на државните органи					
0,4	9,8	0,3	4,3	62	

10. Од посебен значај за темпото на стопанскиот развиток се и промените што се очекуваат во техничката структура на инвестиционите вложувања.

Техничка структура на општествените бруто инвестиции во основните фондови

	1952—1956	1957—1961
Вкупно:	100	100
1. Градежни работи	52,4	47,2
2. Опрема	36,6	45,2
3. Друго	11,0	7,6

Во наредниот период се предвидува зголемување на учеството на опремата во инвестиционите вложувања.

Глава V

ЛИЧНА ПОТРОШУВАЧКА И ОПШТЕСТВЕН СТАНДАРД

Лична потрошувачка

Основните насоки на развитокот на личната потрошувачка одредени во Резолуцијата на Сојузната народна скупштина и Сојузниот перспективен план, ќе имаат соодветен одраз и на подрачјето на НР Македонија. Така, се очекува пораст на личната потрошувачка; побрз пораст на платите во општествениот сектор на стопанството од тој на запослените во нестопанските дејности што треба да биде една од основните стимулативни мерки за обезбедување стручни кадри за стопанството; зголемување на платите на висококвалификуваните кадри во администрацијата за доведување во склад со соодветните кадри во стопанството, за да се осигури соодветен квалификационен состав на запослените во нестопанските дејности на општествениот сектор; натамошно диференцирање на платите и зголемување нивниот распон, како резултат на доследното спроведување на принципот за наградување во зависност од продуктивноста на трудот; пораст на личните доходи на земјоделците во зависност од стварниот пораст на земјоделското производство.

Во согласност со предвидените насоки во Сојузниот општествен план, а врз база на предвидениот стопански развиток во НРМ во наредниот период, вкупниот обем на личната потрошувачка во 1961 го

дина, во споредба со 1956 година, се очекува да нарасне за околу 37,0% или просечно годишен пораст од 6,4%. Личната потрошувачка по еден жител во 1961, спрема 1956 година ќе порасне за околу 20%, или просечно годишно за околу 4%.

Ваквото зголемување ќе биде овозможено со порастот на бројот на запослените, со зголемувањето на личните доходи, врз база на подобрувањето квалификационата структура на работната сила и позголемувањето продуктивноста на трудот, како и врз база на зголемувањето на личните доходи на земјоделците во склад со предвидената интензификација на земјоделството и воопшто позголемувањето на земјоделското производство.

Општествен стандард

Предвидениот пораст на општата потрошувачка е резултат на предвидениот стопански развој, можностите и насоките за развој на овој вид потрошувачка поставени во Резолуцијата на Сојузната народна скупштина.

Нивото на потрошувачката треба да овозможи нормално функционирање на службите од оваа област.

Позголемување на квалификациите на запослените работници и службеници, изградување на нови стручни кадри, подигање просветното и културното ниво на населението се предвидуваат да бидат во склад со согледаните потреби што произлегуваат од предвидениот пораст на стопанството, како и можностите.

Порастот на населението, како и порастот на запослените во земјоделските дејности упатуваат на изградба соодветни станбени површини и комунални објекти. Задоволувањето на потребите се предвидува да се движи во рамките на можностите што произлегуваат од предвидениот пораст на вкупната стопанска активност. Овој проблем со посебно внимание ќе треба да се решава во поголемите градови и индустриските центри.

Врз основа на напред реченото се предвидува следниот пораст на потрошувачката и општествениот стандард.

	Просек во 1953—56	милиони 1957—61	Индекс 1957—1961
Општествен стандард			1953—1956
и државна управа	14.599	19.123	131
Во тоа:			
Тековни расходи	9.899	13.023	131,5
Инвестиции	4.700	6.100	129,8

Овие расходи се во склад со порастот на народниот доход, кој во 1961 година, во однос на 1956 година, расте на 151%. Инвестициите ќе растат со побрз темпо, што е позитивно со оглед на тоа што во изминатиот период релативно подобро беа решавани прашањата за тековното финансирање односно тие за опремување и изградба на потребниот простор.

Одделно издатоците за општествениот стандард се оценуваат:

	Просек во 1953—56	милиони 1957—61	Индекс 1957—1961
			1953—1956

1. Тековни расходи	5.973	8.686	146,0
2. Инвестиции	4.195	5.840	139,2
Вкупно (1+2)	10.168	14.526	142,9

Брзиот пораст на тековните издатоци е предизвикан од потребата за ширење мрежата на школото, културно-просветните, здравствените и социјалните институции. Побавниот пораст на инвестициите во општествениот стандард од тековните расходи во голем дел е одраз на нискиот ниво на средствата што ќе се формираат во фондовите за станбена изградба, што е функција на платниот фонд односно на развиеноста на стопанството. Општествените средства за станбена изградба во НР Македонија ќе изнесуваат 50% од вкупните инвестиции за општествениот стандард.

Врз изменетиот однос во порастот на тековните издатоци и тие за инвестиции во областа на општествениот стандард, со и без државната управа, влијае релативно побавното движење на тековните расходи во државната управа (110,6%) од тие во општествениот стандард (146,0%).

Посебно расходите за државната управа ќе имаат следно движење:

	Просек во 1953—56	милиони 1957—61	Индекс 1957—1961
			1953—1956

1. Тековни издатоци	3.926	4.337	110,6
2. Инвестиции	505	260	51,5
Вкупно (1+2)	4.431	4.597	103,7

Со вакво движење се менува и односот на овие два вида потрошувачка во вкупната буџетска потрошувачка. Учеството на вкупните расходи за општествениот стандард од 69,5% во периодот 1953/1956 година расте на 76% во периодот 1957—1961, а за државната управа од 30,5% опаѓа на 24% во истите периоди.

Односот на издатоците за општествениот стандард и државната управа спрема народниот доход е следниот:

	1956	1961
1. Народен доход	100	100
2. Општествен стандард	10	11,4
тековни издатоци	6,6	7,2
инвестиции	0,3	0,2*
3. Државна управа	3,7	3,6
тековни издатоци	3,4	3,4
инвестиции	0,3	0,2*

Учеството на овие издатоци малку се позголемува во вкупниот народен доход.

Поставените цели ќе може да се постигнат само под услов да се спроведе најрационално стопанисување и максимално штедење, како во тековните така и во инвестиционите расходи, така што со расположивите средства да се постигне максимален ефект. Вкупните средства за општествениот стандард се

* Според годишниот просек 1957—1961 година.

предвидува да се искористат првенствено за задоволување на следните потреби:

1. Со цел да се создадат неопходните износи за општо и стручно образование на населението треба, сообразно со порастот на потребите и можностите, да се поголеми капацитетите.

Посебно внимание, особено, да му се посвети на проширувањето и подобро материјално снабдување на мрежата на стручното школство, притоа проширување на мрежата на стручното школство во оние дејности во кои се чувствува недостиг, односно дејности кои спрема предвидувањата на перспективниот план изразито се зголемуваат. За оваа цел ќе послужат средствата од Републичкиот и околиските фондови за кадри, како и од Сојузниот фонд за кадри.

Стипендирањето ќе се користи како инструмент за создавање на виши и средни стручни кадри.

Во основното школство се предвидува да се обезбеди нов простор за укинување на III и IV смена, како и опфаќање на сите деца во осмолетки и во поголемите градови. Во другите населени места ширењето на мрежата на осмолетките ќе се одвива постепено во склад со потребите, материјалните и кадровските можности. Ќе се обезбеди подобро опремување со учила и други технички помагала, потребни за успешно спроведување претстојната реформа на школството. Ќе се обезбеди замена на дотрајаниот фонд на школските згради. Ќе се обезбедат услови и капацитети за создавање потребниот број учителски и друг преподавателски кадар, во склад со предвидениот развиток на училишната мрежа. За школување на најнужниот број средни и виши стручни кадри, ќе се обезбеди интернатски простор. Се цени дека инвестициите што ќе се одвојат за реализирање на овие задачи ќе изнесуваат околу 7.000 милиони.

2. Во областа на науката и културата, во рамките на можностите, ќе се продолжи со создавање и одржување на институции кои служат за масовно културно издигање на населението — домови на културата, работнички и народни универзитети, кина, библиотеки и слично. Во таа смисла треба да се оди кон доградба и доопременување на постојните културни установи, за да можат тие да одговорат на својата намена.

Научните институции својата работа ќе ја ориентираат првенствено кон задоволување потребите на стопанството и другиот општествен живот.

3. Во областа на здравството се предвидува создавање услови за давање подостапна, поширока и поквалитетна здравствена заштита на населението, за брзо подобрување на хигиенската положба во земјата, намалување на масовните, акутни и хронични заразни болести, на полно искоренување на некои од нив, намалување на трауматизмот, ширење на здравствена просвета особено за одгледување и хранење на доенчињата и намалување на општата, а посебно детската смртност. За реализирање на овие главни задачи потребно е здравствената служба да ја преориентира својата работа и средствата за спречување на заболувањата и отстранување на причините за заболување, за разлика од досегашната положба кога сите сили и средства беа претежно давани за лекување. Во таа смисла се пред-

видува формирање на нови основни здравствени установи, здравствени станици во општините и стопанските организации, за да се доближи здравствената служба повеќе до населението и да може да дава навреме ефикасна и евтина здравствена помош. Во стационираните здравствени установи потребно е подобрување на условите со набавување опрема за испитување, лекување и побргу излекување на болните.

Во установите, кои ќе решаваат посебни здравствени проблеми, засега се предвидува доопременување и доградба за проширување на најнужните простории за нормално функционирање.

Општествените средства наменети за инвестиции во областа на здравството се оценуваат на околу 2.900 милиони динари.

Со политиката на стипендирање и други мерки треба да се обезбеди лекарски, фармацевтски и заболкарски кадар, како и профили од среден и нижи медицински кадар. За формирање на профили од разни специјални медицински гранки, потребно е пред се да се фаворизираат лекари од општа пракса и специјалности од областа на превентивната медицина.

4. Во областа на социјалната заштита првенствена грижа на заедницата ќе биде збринување на младите. Во таа смисла се предвидува организирање на соодветни установи. Посебно ќе се решава прашањето за збринување на деца-доилчиња. Ќе се настојува да се реши прашањето на запустените деца.

5. Во изминатиот период инвестициите во станбено-комуналната изградба беа релативно ниски. Тие не го следеа развитокот на стопанството, вкупните инвестициони вложувања и порастот на населението, нарочно во градовите. Оттука во изминатиот период имаше тенденција на вложување просечниот стандард на населението во градовите.

Во наредниот период се обезбедуваат далеку поголеми средства за инвестиции во станбено-комуналната изградба. Средствата од општествени извори се оценуваат:

	Год. просек — во милиони		Индекс 1957—61
	1953—56	1957—61	1953—56
Вкупно:	2.589	3.500	135,6
Од тоа:			
— станб. изград.	1.775	3.000	169,8

Општествените средства значително ќе се зголемат, а особено тие за станбена изградба. Но, со оглед на нивната ограниченост, нужно е да се спроведе максимално штедење во изградбата на нови станбени површини.

ДЕЛ ЧЕТВРТИ

РАЗВИТОК НА СТОПАНСКИТЕ ОБЛАСТИ

Глава VI

ИНДУСТРИЈА

1. Основните насоки за развој на индустријата и рударството во периодот 1957—1961 година

Во рамките на предвидената економска политика во ФНРЈ и општиот стопански и општествен раз-

виток во НРМ, се предвидуваат следните основни насоки за развитокот на индустријата:

поголем интензитет на просечниот годишен пораст на индустриското производство во однос на предвидените пет години;

посинтензивен пораст на производството на електрична енергија и стоките за лична потрошувачка, и со тоа измена во структурата на индустриското производство по намена; при што се очекува понатамшно подобрување на квалитетот и проширување на асортиманот на производството;

подобро искористување на, капацитетите и зголемување продуктивноста на трудот се обезбедуваат со подобрување на организацијата, овладување на технолошкиот процес на работа, особено во повсизградените капацитети и со систематско спроведување на реконструкцијата во поодделните стопански организации;

посинтензивно инвестирање во однос на минатите 5 години. Инвестициите предвидени за 1957—1961 година ги зафаќаат сите индустриски гранки преку реконструкции и подигање на нови објекти;

засилување на истражувачките работи.

Остварувањето на набежаните насоки во инвестиционата политика упатува на посистемно и побрзо изготвување на техничката документација.

2. Обем и структура на производството

Во наредниот период 1957—1961 година се предвидува следниот пораст на физичкиот обем на индустриското производство:

	Индекси		
	Разни 1956 = 100	Просечен 1957—61	Годишен пораст 1952—56
Предвиден пораст на производството*)	192	114	112

Предвидениот пораст е резултат на подброто користење на капацитетите, активирањето на вложените инвестиции во објектите што се довршуваат, инвестициите за реконструкција и проширување, каде што вложувањата имаат кусорочен карактер, новите објекти, како и подобрата организација на работата и зголемената продуктивност на трудот.

Предвидениот пораст на производството се базира врз:

подоброто користење на капацитетите, кои биле во работа во 1956 година и подобрата продуктивност, што придонесува обемот да се покачи за 29 поени, новите објекти коишто се завршуваат и активираат во свој период, а на кои е инвестирано и во претходниот период, што придонесува обемот да се покачи за 46 поени, реконструкцијата — за 8 поени и новите индустриски објекти, предвидени за изградба во свој период, за 9 поени.

Движењето на производството во одделни групи е следно:

*) Движењето на индустриското производство сметано е по методологијата и пондерациониот систем за 1956 година.

	Базичен индекс 1961/1956	Просечен годишен пораст 1957—1961
Енергетика	384	132
Материјал за репрод.	142	108
Материјал за градеж.	272	123
Опрема	233	119
Стоки за лична потрошувачка	239	120

Производството на енергетиката има посилна динамика на пораст, отколку што е порастот на другото производство.

Порастот на производството при репродукционите материјали во основа доаѓа од воведувањето и зголемувањето на производството на новите индустриски објекти што се активирани и што ќе бидат довршени.

Производството на градежен материјал нарочно се зголемува со производството на цемент.

При производството на опрема се предвидува измена на структурата на производството, со тоа што ќе се зајакнува производството на опрема наменета на земјоделството, сообраќајот, угостителството и машини за домаќинство.

Стоката за лична потрошувачка покажува пораст при сите индустриски гранки што произведуваат стски од овој вид.

Посебно се одбележува проширување на асортиманот и подобрување на квалитетот.

Движење на производството по гранки

	Индекс	
	1961/56	Просечно годишен пораст 1957—1961
Производство на електрична енергија	394	133
Производство на јаглен	100	100
Црна металургија	275*)	130
Обоена металургија	121	104
Експлоатација и преработка на неметали	350	129
Метална индустрија	226	118
Електро индустрија	561	144
Хемиска индустрија	479	145
Индустрија за градежен материјал	182	113
Дрвна индустрија	180	113
Индустрија за хартија	176	112
Текстилна индустрија	193	115
Индустрија за кожа	223	119
Прехранбена индустрија	251	121
Графичка индустрија	146	108
Тутунова индустрија	111	108

3. Инвестициони вложувања во индустријата

Намената на инвестициите е насочена релативно најповеќе на изградба на нови индустриски објекти, потоа на довршување на објектите што се во изградба и реконструкција.

*) Порастот се однесува за 1961/57 година.

Во милиони динари			
Нето инвестиции 1957—61 година			
	Во основните фондови	Во обртните фондови	Вкупно
Вкупно во индустријата	62.500	6.419	69.319
Од тоа за:			
довршување	14.059	2.535	16.794
реконструкција	6.657	2.054	8.911
нови објекти	41.784	1.830	43.614

Со средствата за довршување предвидено е активирање на сите објекти што се во изградба: ХЕЦ Маврово, Фабриката за шавни цевки, Фабриката за фрижидери, Потонот за воздушни кочници, Фабриката за шеќер, калциум цијанамид, Дрвниот комбинат — Кавадарци, Конзервната фабрика — Ресен, како и отпочнатите реконструкции во тутуновата индустрија.

Во овој период, за разлика од досега, се зајакнува инвестирањето за реконструкција.

Инвестиционата политика во областа на реконструкциите треба да обезбеди замена и проширување на постојните капацитети, како и обезбедување на потребните погонски простории.

Со реконструкцијата се обезбедува подобрување состојбата на нисконапонската електро-мрежа, потоа проширување на производството на силекс со повисок степен на преработка, талк, друга керамика, бакелитни производи, аутокаросерии, земјоделски справи и орудија, метален намештај, емајлирани садови, прибор за јадење, метална галантерија за широка потрошувачка, термички апарати, мали ротациони машини и трансформатори, бои и лакови, лекови, компримирани гасови, тенкостени керамички производи, мермер и преработка на мермер, камен, бетонски елементи, фурнир, куќни мебел, градежна столарија, паркет, финални производи, лепенка и преработка од хартија, памучна преѓа со подобрување на нумерацијата, памучни ткаенини и ткаенини од вештачка свила, лека конфекција, тестенини, овошја со шеќер, конзервиран зеленчук, пиво, бонбони и какао производи. Во графичката индустрија реконструкцијата овозможува замена на поголем дел физички дотрајани средства. Во тутуновата индустрија реконструкцијата, во основа, е насочена на опремување и климатизација на погоните на ферментиран тутун, со извесно проширување и на пакувањскиот простор.

Инвестиционата политика во областа на индустријата предвидува проширување и воведување на ново производство:

Во областа на енергетиката проширување на далекуводната мрежа и трафостаници, што ќе овозможи дотурање на квалитетна електрична енергија и подобро користење на енергетските извори.

Во областа на црната металургија продолжување на истражувањата за железо, подготвување и отпочнување со нивната експлоатација, пред сè на рудите за фришовање.

Во обоените метали, врз наоѓалиштето на антимон да се отпочне со експлоатацијата на антимон и производство на антимонов концентрат, а врз новите наоѓалишта на олово и цинк — припремање на експлоатацијата на олово — цинкана руда и концентрат на олово и цинк.

Во индустријата на неметали, врз кварцниот песок, лапорецот, фелдспатот, силексот и рудите на бентонит, припремање на производство на рамно стакло и абразивни материјали, и воведување производство на фелдспат, бентонити и цемент.

Во металната индустрија — метална амбалажа и метална галантерија — оков и прибор.

Во хемиската индустрија се предвидува воведување на производство од ацитилена индустрија — синтетички влакна за потребите на текстилната индустрија, потоа електролиза на сол, а врз ова, производство на вештачки сапуни и средства за заштита на растенијата, што ќе придонесе за подобро задоволување на потребите.

Во дрвната индустрија—сува дестилација на дрво.

Во индустријата за хартија — производство на лепенка.

Во текстилната индустрија — проширување на производството на памучна преѓа, памучна и свилена трикотажа, лека конфекција и производство на букле и велвет килими.

Во индустријата за кожи — производство на чевли, крупна кожа и гумена маса.

Во прехранбената индустрија — проширување на мелничките капацитети, складишниот и ладилниот простор, проширување на производството на конзерви и стечна храна. За подмирување на локалните потреби се предвидува изградба на конзумни млекари, кланици и фурни.

Во тутуновата индустрија — проширување на магацинскиот простор за сместување и ферментирање на тутунот.

Инвестиции по економско-техничка групација

	Вкупно		ОД ТОА НАМЕНЕТИ ЗА					
	Нето инвестиции 1957—61	Износ Стук.	Довршување		Реконструкција		Нови објекти	
			Износ	Струк.	Износ	Струк.	Износ	Струк.
Енергетика	8.901	22	5.684	41	640	10	2.577	13
Против. на репродук. материјал	14.917	36	3.121	22	1.852	28	9.944	48
Против. на опрема	748	2	266	2	482	7	—	—
Против. на град. материјал	4.242	10	299	2	783	12	3.160	15
Производ. на стоки за шир. потрош.	12.484	30	4.689	33	2.900	43	4.895	24
Вкупно	41.292	100	14.059	100	6.657	100	20.576	100
Нераспоред.	21.208	—	—	—	—	—	—	—
Се вкупно:	62.500	—	—	—	—	—	—	—

Од предвидените инвестиции за 1957—61 година (изземајќи ги нераспоредените инвестиции) најголемиот дел отпаѓа за изградба на капацитети за производство на репродукционен материјал и електрична енергија. При ова, меѓутоа, предвидено е инвестирање и во капацитети за производство на стоки од другите групации, во кои релативно најповеќе се застапени капацитетите за производство на стоки за лична потрошувачка.

Намената на несогледаните инвестиции ќе биде одредена со понатамошно проучување.

Електроенергетскиот биланс по 1961 година покажува недостиг на електрична енергија на подрачјата на НРМ. Потребите од електрична енергија можат да се задоволат со извори, кои како најрејтабилни ќе се изградуваат во целата земја. Во рамките на тоа, доколку предвидениот извор ХЕЦ Глабочица ќе овозможи најевтино снабдување на построшачите на нашата Република, постојат можности за отпочнување на нејзината изградба, за која се резервирани средства во нераспоредените такви.

Појдувајќи од претпоставките дека дефицитарноста на некои производи од црната металургија по 1961 година се зголемува, се доаѓа до заклучок кој упатува на потребата од изградба на нов капацитет. Поради тоа е предвидено завршување на испитувањата и опитите за пронајдување најекономичен современ технолошки процес за преработка на железните руди во Македонија.

Доколку напред изнесените испитувања ќе дадат позитивни резултати, се очекува продолжување со изградбата на Железарницата во Скопје. Средства за нејзиното продолжување се обезбедени во рамките на нераспоредените инвестиции.

4) Капацитети и користење на капацитетите

Инвестирањето во индустријата има значителен ефект за зголемувањето на капацитетите.

Капацитетите по намена, гледани преку начинот на изградба, го покажуваат следното движење:

	Индекс	1961/1956
	Капацитети по довршувањето	Активирани капацитети во 1961 год.
Вкупно во индустријата	156	144
Од тоа капацитети за:		
енергетика	346	346
репродукционен материј.	155	134
матер. за градежи.	136	136
опрема	219	213
стоки за лич. потрошувачка.	138	133

Порастот на капацитетите во индустријата во целина, во најголем дел се должи на довршувањето на индустриските објекти што се во градба и изградбата на нови објекти, додека реконструкцијата придонесува само со 10%. Порастот на активираните капацитети во 1961 година ќе изнесува 44%.

По проширувањето на капацитетите во одделните групации, индустриската дејност во целина и понатаму, релативно најповеќе, е ориентирана кон производство на репродукционен материјал.

Користењето на капацитетите во индустријата во целина ќе изнесува околу 75%*, кое во однос на тоа во 1956 година е поголемо за 5,2 поени.

Степен на користење на капацитетот во 1961 год.

При капацитетите за:

енергетика	99
репродукц. материјал	79
градежен материјал.	78
опрема	68
стоки за лична потрошувачка	67

Во 1961 година се постига полно користење на капацитетите во енергетиката, потоа над просекот е користењето при капацитетите за репродукционен и градежен материјал, а релативно послабо при капацитетите за прсизводство на стоки за лична потрошувачка, што е случај и во досеташниот период.

При ова се смета дека при одделни погони, користењето на капацитетот ќе биде сè уште недозолно, со оглед на времето што е потребно за овладување на технолошкиот процес.

5. Запослен персонал и продуктивност на трудот

Се предвидува персоналот што е на работа во индустријата и рударството да има следно движење:

	Индекс	1956	1961	Повеќе	1961/56
Индустр. и рударст.	33.649	36.600	12.951	139	

Запослениот персонал во наредниот период се движи со помал просечен годишен пораст отколку што било тоа во досеташниот период. Порастот во периодот 1952—1956 година, просечно годишно изнесува 12,4%, а за периодот 1957—1961 година е предвиден да биде 7%.

Квалификационата структура на работната рака релативно ќе се подобри во однос на претходните години. Но, таа сè уште не е задоволителна и идниот развој бара понатамошна изградба на висококвалификувани и квалификувани кадри.

Изградбата на висококвалификуваните инженерско-технички и економски кадри се осигурува со мрежата на факултетите во НР Македонија и со школувањето на кадри на другите факултети во земјата. При изградбата на кадрите посебно треба да му се посвети внимание на оспособувањето на кадри за овие гранки на производството за кои во овој период се предвидува проширување, за што постојат потенцијални можности за понатамошен развој: металургија, хемиска индустрија, потоа за ацетиленска индустрија, хартија, кожа, неметали, индустрија за стакло.

Постојната мрежа на средно-стручните школи треба и понатаму да се насочува кон потребите на перспективниот развој, посебно за напред изнесените дејности.

За изградба на квалификувани кадри — работници, треба да се зајакне мрежата на нижите стручни училишта и зајакнување на посебните видови специјализирани установи и курсеви за позабрзано оспособување на кадрите. Каде што е тоа можно,

*) Ако се исклучат новите капацитети што се активираат во 1961 година, користењето на капацитетите ќе изнесува околу 80%.

и во самите стопански организации да се формираат постојани курсеви за здобивање на потребната квалификација и преквалификација на работниците и нивното усовршување.

Специјализацијата на основните кадри во земјата и странство, исто така, поволно ќе влијае врз решавањето на проблемот на кадрите во идниот стопански развој.

Подобрувањето на организацијата на работата, активирањето на најголем дел од новите индустриски објекти, при кои е постигнато извесно искуство, како и механизирањето на погоните преку реконструкција, ќе овозможат поголеми производи на трудот.

При просечниот годишен пораст на физичкиот обем на производството од 14%, со пораст на запослениот персонал од 7%, продуктивноста на трудот ќе расте просечно годишно 6,5%.

Поголем процент на поголеми производи продуктивноста на трудот се предвидува во индустриските гранки кои имаат активирано нови индустриски објекти: електростопанството, индустријата на метали, хемиската индустрија, текстилната индустрија, прехранбената индустрија, индустријата на електричен материјал.

6. Извоз

Во периодот 1957—1961 година се засилува производството на индустриски стоки, кои, покрај подмирувањето на потребите во земјата, ќе обезбедат и поголем извоз.

		Во милијарди динари		Просечен индекс на годишен пораст
		1956	1961	
Вкупно:		5,1	12,6	122
Од тоа:				
обоени метали		0,6	3,4	
неметали			0,3	
хемиска индустрија		0,2	1,5	
дрвна индустрија		0,1	0,6	
текстил. индустр.		0,2	0,3	
индустр. за кожи		0,1	0,4	
прехранб. индустр.		0,1	0,5	
тутунова индустр.		3,8	5,6	

Во извозот се вклучуваат сиви производи што придонесуваат да се измени структурата на извозот. Се зајакнува извозот на стоки со повисок степен на преработка. Во 1956 година тутуновата индустрија учествува со 74,1%, додека сета друга индустрија со 25,9%. Во 1961 година тутуновата индустрија, и покрај тоа што се зголемува извозот на тутун, го намалува учеството на 44,5%, а другата индустрија го зголемува учеството на 55,5%. Најважно место во тие стоки имаат: феросилициум, силициум метал и ферохром.

Глава VII

ЗЕМЈОДЕЛСТВО

1. Задачи за развојот на земјоделството

Унапредувањето на земјоделството во овој плански период е една од најважните задачи за стопанскиот развој. Во планираниот период со побрз

пораст на земјоделското производство треба да се обезбеди подобра исхрана на населението, подобро снабдување на преработувачката индустрија со сировини за зголемување на извозот, односно смалување на увозот на земјоделски производи.

Остварувањето на предните задачи е базирано врз зголемување на продуктивноста на трудот, измена во структурата на посевите, модернизација на производствените процеси, со внесување на современи производни средства, и со развивање на социјалистичките односи во земјоделството, што ќе се обезбеди со понатамошниот развој на социјалистичките стопански организации, задругите и кооперацијата помеѓу задругите индивидуалните производители.

2. Пораст на земјоделското производство

Врз основа на предвидените мерки за унапредување на земјоделското производство се очекува следниот пораст на земјоделското производство:

Во милиони динари
Цени од 1956 год.

	Годишен просек		1956	1961
	1952/56	1957/61		
Вредност на земјоделското производство	49087	68938	57164	78967
		1957/61	1961	1961
		1952/56	1952/56	1956
Индекс на порастот	140,4	160,9		138,0

Просечната годишна стопа на порастот на вредноста на земјоделското производство се предвидува да изнесува 6,6%. Во социјалистичките стопанства просечната годишна норма на порастот се оценува дека ќе биде значително повисока. Во земјоделските стопанства просечната годишна норма на порастот се оценува дека ќе изнесува 20,2% спрема 1956 година, а во задругните стопанства 21,0%.

3. Развој на земјоделското стопанство

За постигнување споменатиот обем на земјоделското производство, како и за поставување здрава основа на неговото развивање во понатамошната перспектива се предвидува интензификација на производството. Интензифицирањето на производството се предвидува да се изведува преку измена на структурата на производството и зголемување на приносите по единица површина, односно по грло добиток.

Промената на структурата на производството се предвидува да се изврши со унапредување на сточарството и со измена структурата на сеидбените површини преку зголемување на индустриските, градинарските и крмните култури.

а) Во полетоделството, во 1961 година се предвидува производството да се зголеми за 48,5%, спрема просечниот производ во 1956 година. Овој пораст треба да се оствари со зголемување на вкупната сеидбена површина, односно со намалување на угарите и необработените површини, со покачување на приносите по единица површина и измена структурата на сеидбата преку зголемување повр-

шините под индустриски, градинарски и крмни култури. Зголемувањето на производството на жито ќе се постигне првенствено со покачување на приносите, а кај пченицата и со зголемување на сеидбената површина.

Зголемувањето приносите на поважните култури се оценува (во м. ц./ха):

	Годишен просек	1961	Индекс 1961
	1952/56		1952/56
Пченица	8,7	13,0	149,4
Пченка	10,4	15,0	144,2
Ориз (арпа)	35,1	40,0	113,9
Тутун	7,3	8,0	109,5
Памук (неегрениран)	4,8	6,5	135,4
Шеќерно цвекло	121,0	170,0	140,5
Компири	69,3	85,0	122,6
Патлици	165,0	180,0	109,1
Луцерка и детелина	55,7	63,2	113,4
Грасор и грашок сено	17,1	22,8	133,3

Во социјалистичките стопанства и на површините што ќе се обработуваат во кооперација, се очекуваат во 1961 година знатно повисоки приноси. Во земјоделските стопанства приносите во 1961 година се оценува да достигнат: кај пченицата 25 м. ц., кај пченката 30 м. ц., кај шеќерното цвекло 200 м. ц.

Во 1961 година се предвидува да се постигне следното производство*) на поважните култури (во тони):

	Годишен просек	1961	Индекс 1961
	1952/56		1952/56
Пченица	90.363	169.000	187
Пченка	68.112	111.000	162,9
Ориз (арпа)	17.188	28.000	162,9
Тутун	13.535	24.000	177,3
Памук, (неегрениран)	4.662	11.700	250,9
Шеќерно цвекло	4.399	102.000	231,8
Компири ч. п.	33.610	55.250	164,4
Патлици	17.868	43.200	241,7
Луцерка сено	23.327	42.350	181,1
Граор семе	914	1.720	188,1

Се оценува вкупната сеидбена површина да се зголеми за сметка на намалувањето на угарите и необработената површина за околу 45.000 ха во однос на 1956 година. Со тоа учеството на угарите и необработената површина во вкупната оранична површина се намалува од 23,5% во 1956 год. на 16,3% во 1961 година.

За запазување на земјишниот фонд, проширување на обработливите површини и подобрување плодноста на земјата, се предвидува да се преземат, покрај другото, и обемни долгорочни работи во областа на хидротехниката, што ќе придонесе за остварување на очекуваното производство. Се предвидува, во овој период да се преземат следните работи:

*) Приносите по 1 ха, односно производството за 1956 год. се оценувани на средно родна година.

	Вкупен обем на работите ха	Обем на завршените работи до 1961 год. ха
Наводнување	105.878	24.733
Одводнување	65.717	21.200

За остварување на очекуваниот пораст на поделелското производство се предвидува да се применат во широки размери разнородни агротехнички мерки. За оваа цел се очекува да се обезбеди следното зголемување на опремата и употребата на вештачки ѓубриња и средствата за заштита на растенијата:

	1956	1961
Трактори — броја	690	1.940
Комбайни	11	109
Жнеачки	181	311
Вршачки	247	317
Вештачки ѓубриња — тони	17.000	113.000
Средства за заштита на растенијата — тони	600	1.400

Употребата на вештачките ѓубриња по 1 ха обработлива површина, од 24,5 кг. во 1956 година ќе се зголеми на 158,5 кг. во 1961 година, а по 1 ха земјоделска површина од 11 кг. во 1956 година — на 74 кг. во 1961 година.

Калцификацијата на почвата се очекува да се спрведе во поголеми размери. Се очекува поголема употреба на квалитетни сортни семиња. Во 1961 година се оценува дека сеидбените површини на пченицата ќе бидат засеани со сортно семе 100%, на пченката околу 65% со хибридно семе, на памукот околу 50%, а градинарските култури се цени да бидат обезбедени со потребните количини квалитетно семе.

Комплексната примена на агротехничките мерки, поради поголемата ефективност на производството, треба да зазема пошироки размери особено во социјалистичките стопанства и во кооперирањето со индивидуалните производители.

Во овој период специјализацијата на производството се очекува да дојде до поголем израз, а особено во социјалистичките стопанства, што ќе влијае врз покачувањето на приносите, односно на производството.

Се предвидува продолжување сезоната на пристигањето на зеленчукот преку организирање на рано и доцно производство со изградба на топли леи, користење на термалните води, обучување на кадар и друго.

б) Унапредувањето на сточарското производство се предвидува да базира врз квалитетното подобрување на продуктивните својства на добитокот, како и врз подобрување структурата на говедарството со зголемување бројот на приплодните крави и нивното учество во вкупното стадо. Во овчарството се предвидува понатамошно меринизирање како мерка за подобрување на нивните квалитетни својства. Во предвидениот период не се очекуваат битни промени во бројната состојба на добитокот, освен во птицеводството и свињарството.

Обемот на сточарското производство во 1961 година се предвидува дека ќе изнесува околу 14% повеќе од просекот 1952—1956 година, односно за околу

17% во однос на 1956 година. Зголемувањето на по-важните сточарски производи се оценува да изнесува:

	Во тони		Индекс
	Годишен просек	1961	
	1952/56		1952/56
Месо пресно	15.050	17.524	116,4
Млеко	59.059	73.824	125,0
Волна	1.801	2.500	138,8
Јајца — 000 бр.	45.769	70.500	154,0

За остварување на ова производство, како и за темелно унапредување на сточарството во перспектива, се предвидува да се преземат следните поважни мерки:

мелиорација на околу 100.000 ха пасишта, притоа примена на мерките за зголемување на тревното производство што се од прв приоритет;

зголемување производството на нивски крмни култури со проширување на површините и покачување на приносите, како и со измена на асортиманот. Притоа, долгогодишните крмни култури треба да се прошират на што поголеми површини, а нарочно на површините што се наводнуваат. Природните услови овозможуваат производство на крмни култури како преткултури, меѓукултури и втори култури;

подобро користење отпадоците од индустријата и кланиците, како што се резанки од шеќерно цвекло, комиле, пиварски требер, Куспе, крмно брашно, коскено брашно, брашно од месо, трици и друго;

изградба на капацитети за комбинирана сточна храна и кафицери;

производство на силирана сточна храна во поголем обем за подобрување зимската исхрана на добитокот.

Врз основа на овие мерки се оценува порастот на крмната база во 1961 година. Со предвиденото зголемување на производството на концентрирана и сочна сточна храна се очекуваат и квалитетни промени во структурата на крмната база за подобрување зимската исхрана, односно за зголемување продуктивноста кај добитокот.

За подобрување квалитетните својства на добитокот се предвидуваат следните мерки:

набавка на високопродуктивни раси добиток за приплод и зголемување на сточното производство.

Набавка на високомлечни крави, како и замена на еден дел од бројот на воловите со крави, со цел да се подобри снабдувањето на населението со млеко;

спроведување меринизација на овците и вештачко осеменување на крави во поголеми размери, потоа селекција, лиценцирање и други мерки, со цел да се подобри расовиот состав на добитокот;

пошироко спроведување заштита на добитокот од болести и штетници, како и спречување ширењето на заразните штетни болести;

организирање прометот на квалитетниот подмладок;

организирање на нови и проширување на постојните специјализирани сточни фарми со висо-

копродуктивен добиток во социјалистичките стопанства и земјоделските задруги;

организирање, преку земјоделските задруги, замена на нископродуктивните со високопродуктивни раси добиток во индивидуалните стопанства;

организирање згојување на добитокот со испаша.

в) Натамошниот развој на лозарството и овоштарството е базиран врз:

зголемување на приносите со поинтензивна примена на агротехнички мерки и современи средства за производство;

проширување на површините со подигање на лозја и овошни градини и тоа на специфични површини за лозарство и овоштарство, користејќи ги пасиштата, угарите, необработливите површини, и со пошумување на ерозивните терени.

Со подигнувањето на нови лозја и овошни градини ќе се вршат натамошни квалитетни измени во структурата и асортиманот. Овоштарството треба да се ориентира, пред сè, кон производство на јаткасто овошје (бадеми, ореви и лешници), на костеникаво овошје (праски и кајсии) како и на јагодасто овошје (малини, рибизли и јагоди), а лозарството — на производство на столни и квалитетни вински сорти;

засадување на црничев дрвја во пошироки размери за унапредување на бубарството;

подигнување на нови лозја и овошни градини ќе се врши првенствено во платежен облик, со што се овозможува механизирана обработка.

Се предвидуваат општествени средства, кои, заедно со оценетите вложувања од земјоделските задруги во кооперација со индивидуалните производители, ќе овозможат подигање на околу 10.000 ха нови плантажни овошни градини и околу 5.000 ха нови плантажни лозја.

Подобрувањето производството на овоштен и лозов саден материјал, проширувањето на современата преработка и подобрувањето на трговијата, ќе придонесе за подигнување на нови, како и асанација на постојните насади од индивидуалните производители.

Во 1961 година се очекува зголемување на производството во овоштарството за околу 97%, а во лозарството за околу 145%, спрема просекот 1952/56 година, а спрема 1956 година во овоштарството 28%, а во лозарството 60%.

г) Уловот на риба во 1961 година се оценува да се покачи за околу 23% во однос на просекот 1952/56 година. За остварување на овој пораст се предвидува поинтензивно порибување на езерата, реките, акумулативниот басен „Маврово“, и извесен дел од оризиштата, потоа подобро снабдување со рибарска опрема и подобрување на прометот со свежа риба.

д) Во преработката на земјоделските производи се очекува пораст во 1961 година од околу 54% спрема просекот 1952/56 година, а спрема 1956 год. 24%. Предвиденото зголемување на производството на грозје и овошје, како и проширувањето на современата преработка во рамките на земјоделските задруги и другите земјоделски организации, ќе придонесе за зголемување производството на оваа гранка.

Со предвиденото проширување на современата преработка во земјоделските задруги, земјоделските

стопанства, деловните задружни сојузи и другите земјоделски организации се очекува опаѓање на домашната преработка во индивидуалните стопанства.

4. Некои ефекти за предвидениот развој

а) Спрема очекуваниот развој на одделните гранки се предвидуваат следните измени во структурата на производството (во проценти):

	Годишен просек 1952/56	1961
Поледелство	66,5	70,2
Овощтарство	4,2	5,0
Лозарство	3,5	5,3
Сточарство	19,4	13,5
Рибарство	0,2	0,2
Преработка	6,2	5,8

б) Вредноста на земјоделското производство по единица земјоделска површина се предвидува да се зголеми за околу 49.246 динари во 1961 година спрема 34.359 динари колку што беше просечно во 1952/56 година, или за 44%.

в) Спрема очекуваното производство, пазарните одвишоци на земјоделски производи се проценува да се зголемат во 1961 година за околу 57% во однос на 1956 година, а во одделни гранки: во поледелството за 66%, во овощтарството 37%, во лозарството 198%. Во одделни групи производи овој пораст се цени — во индустриските култури за 79,1%, во градинарските 38%, во житните 41%, итн. Пазарните одвишоци на одделни поважни земјоделски производи се проценуваат:

	Во тони		Индекс
	1956	1961	1961
			1956
Пченица и жрж	16.000	22.500	140,6
Ориз (арпа)	14.620	20.800	142,3
Тутун	13.851	24.000	173,3
Памук	5.466	11.700	203,1
Месо свежо	6.900	9.820	142,0
Волна	872	1.300	149,0

5. Вложувања во земјоделството

Меѓу предвидените мерки за унапредување на земјоделското производство, вложувањата се од нарочно значење.

а) За остварување на предвиденото производство во 1961 година, покрај другите предвидени мерки, се предвидува и поголем обем на него вложувањата на основни средства:

	Годишен Вкупно во		
	1956	просек	периодот
		1957/61	1957—61
Вкупни нето вложувања*)	3.558	6.960	34.800
Од тоа:			
од општествени средства	3.278	6.560	32.800

Се предвидуваат, по планираниот период, просечно годишно за околу 100% повеќе нето вложу-

*) Сметано со сопствените средства на индивидуалните производители од 2.000 милиони динари за периодот 1957—1961 година.

вања од општествени средства во однос на 1956 година.

б) Зголемената употреба на репродукционен материјал од индустријата и земјоделството, како и зголемените вложувања во основните средства бараат, и поголеми обртни средства. Се оценува дека обртните средства во социјалистичките стопанства ќе се зголемат од 2.309 милиони динари во 1956 год. на 3.500 милиони динари до крајот на 1961 година, или повеќе за околу 52%.

в) За остварувањето на поставените задачи во производството во овој период, како и за развојот на земјоделството во перспектива потребно е општествените вложувања да се насочуваат така што да дадат што поголем ефект во производството и рентабилитетот.

Се предвидува следниот обем и структура на општествените нето вложувања:

	Во милиони динари			
	Годишен			
	1956	%	просек	%
Поледелство*)	2.106	64,5	5.030	76,7
Овощтарство	55	1,6	384	5,9
Лозарство	633	19,2	554	8,5
Сточарство	106	3,2	422	6,4
Преработка и друго	378	11,5	170	2,5
Вкупно:	3.278	100	6.560	100

Најголем обем на вложувањата се предвидува во поледелството. Тоа произлегува од предвидените обемни хидротехнички мелиорациони работи и другите намени. Од вкупно предвидените општествени средства од 25 милијарди во поледелството, за изградба на хидротехнички мелиоративни објекти отпаѓаат 20.800 милиони динари или 83,2%.

Оваа ориентација во идната инвестициона политика има за цел да постави солидна основа за појака интензификација на земјоделството во перспектива, а делум и во овој петгодишен период. Климатските услови во Републиката се карактеризираат со недоволни врнежи во вегетациониот период, а честите суши му нанесуваат на земјоделското производство големи загуби, кои по некојпат достигаат и до 50% од вкупното земјоделско производство. Интензификацијата на земјоделското производство е упатена, покрај другото, и на решавање на овој важен проблем по пат на изведување соодветни мелиоративни работи, дотолку повеќе што голем дел од површините (околу 220.000 ха) се годни за наводнување. Со наводнување се овозможува подобро да се искористат потенцијалните можности за зголемување на земјоделското производство и измена на неговата структура, особено во суптропското подрачје (Штипска и Т. Велешка околина), каде што можностите за производство на индустриски и градинарски култури се многу големи. Долгот вегетационен период, под услов на наводнување дозволува одгледување на втори култури, што е од особена важност со оглед на малиот земјишен фонд.

Во Републиката постојат околу 65.000 ха, кои повремено се поплавуваат или се постојано под

*) Вклучувајќи ги и мелиорациите.

вода. Овие површини делумично или најекстензивно се користат. Меѓутоа, плодноста на оваа површина се цени дека е многу висока. Со изградувањето на системи за одводнување, оваа површина ќе се оспособи за земјоделско производство, односно земјишниот фонд ќе се прошири за околу 65.000 ха.

Биолошката рамнотежа помеѓу шумските и земјоделските површини е знатно нарушена. Тоа е последица на историско-економските услови во кои се наоѓало ова подрачје. Разорната сила на водата на стрмнините на оголените површини е зголемена, поради што се развила поројна и ерозивна стихија. За санитрање на оваа положба е потребно да се создаде растителна покривка на оголените површини и да се воспостави биолошка рамнотежа. Сега постојат околу 2.000 порои, кои просечно годишно им нанесуваат штети на разни стопански гранки за околу 1.000—1.500 милиони динари.

Решавањето на изнесените хидротехнички проблеми е од долгорочен карактер. Од вкупните наменски средства за НР Македонија, предвидени со Општествениот план на ФНРЈ за периодот 1957—61 година, за изградба на хидротехнички мелиорациони објекти во НР Македонија се предвидуваат 14.122 милиони динари. Од овие средства 11.122 милиони динари се наменети за изградба на системите за наводнување во суптропските подрачја и тоа: Брегалница, Тиквеш и Струмичкото Поле, како и за одводнување на Пелагонија, Струшкото Поле и Скопско Поле, и 3.000 милиони динари за регулации на реки и порои. Покрај овие наменски средства, за изградба на веќе започнатите објекти, (не сметајќи ја Пелагонија), се предвидуваат 2.175 милиони динари и за изградба на нови објекти 4.503 милиони динари, од кои знатен дел за локални наводнувања.

Вложувањата на сточарството се предвидуваат на знатно повисок ниво, со тоа што повеќе од тие средства се очекува да се вложат во намени што ќе дадат брз ефект во производството (за подобрување на крмната база, набавка на високопродуктивен добиток, опрема и сл.). Во лозарството се предвидуваат нешто помали вложувања, со оглед на поголемите вложувања во минатиот период, како и можностите за овладување на веќе подигнатите нови лозја. За овоштарството се предвидува особен пораст на инвестиционите вложувања, што произлегува од потребата и можностите за формирање на оваа гранка.

г) Според активизациониот период на вложувањата од општествени средства, во овој период би требало приближно да се очекува следната структура (во проценти):

Кусорочни	26
Среднорочни	11
Долгорочни	63

Предната структура на инвестициите произлегува од предвидените обемни мелиорациони работи, кои, со оглед на специфичните климатски и почвени услови, се од битно значење за унапредувањето на земјоделството.

Обемните инвестициони вложувања во земјоделството бараат да се обрне поголемо внимание на

изработката на економско-техничката документација за изведување работите на предвидените објекти, а особено за изградбата на хидро-технички мелиорациони објекти.

6. Развојот на социјалистичките односи

Развојот на социјалистичките односи, односно јакнењето на општествените фондови во селото е најтесно поврзано со унапредувањето на земјоделското производство и обратно. Тоа претставува единствен процес. Насочувањето на развојот на селото кон јакнење на општествените фондови и поопштествување на процесот на производството претставува основен услов за унапредување на земјоделството.

Основни носители на унапредувањето на земјоделството се земјоделските задруги и нивните деловни сојузи и социјалистичките стопанства.

Основните фондови во социјалистичките стопанства се смета дека ќе се зголемат од 4.295 милиони динари во 1956 година на околу 14.218 милиони динари во 1961 година или за околу 231%.

а) Социјалистички стопанства

Во социјалистичките стопанства се цени дека вредноста на земјоделското производство ќе се зголеми во 1961 година на околу 9,4 милијарди динари спрема 3,7 милијарди динари во 1956 година, или за околу 153,5%. Со ова зголемување, социјалистичките стопанства ќе учествуваат во вкупната вредност на земјоделското производство со 11,9% спрема 6,5% во 1956 година.

Продуктивноста на трудот во социјалистичките стопанства до 1961 година се цени да се зголеми за околу 100%, а вредноста на производството по 1 ха обработлива површина за околу 75% во однос на 1956 година.

Учеството на пазарните одвишоци од социјалистичките стопанства г. вкупните пазарни одвишоци, (сметано спрема нивната вредност) се цени да се зголеми од 12,6% во 1956 година на 17,5% во 1961 година.

Социјалистичките стопанства со производство на квалитетен семенски материјал, расаден материјал и расплоден добиток треба да придонесат за развојот на вкупното земјоделство.

Основните средства по 1 ха земјоделска површина се оценува да се зголемат од 98.248 динари во 1956 година на 241.770 динари во 1961 година, или за 146%. Вложувањата треба да овозможат побрз развој на стопанството. Овие средства треба да послужат за набавка на опрема, за изградба на локални мелиорации, економски објекти и објекти за преработка, потоа за организирање на нови стопанства на површините што ќе се одводнат, набавка на добиток и друго.

Се очекува поинтензивно да се применуваат агротехничките мерки на оние стопанства. Извршувањето на ова, покрај другото, се овозможува со:

поголема употреба на вештачки ѓубриња. По 1 ха обработлива површина се цени употребата да се покачи од 101,0 кгр во 1956 година на 400 кгр во 1961 година;

зголемување бројот на тракторите со потребните приклучни машини и тоа од 605 броја во 1956 на 1.055 во 1961 година. Со тоа во 1961 година на еден трактор би паднале околу 50 ха обработлива површина;

поголема употреба на останатиот репродукционен материјал од индустријата;

зголемување бројот на добитокот и подобрување расниот состав, со купување и од сопствен прираст;

изведување на хидротехнички мелиорациони работи (наводнување, одводнување);

всезедување подобра организација на производството и постимулативен систем на наградување;

арондирање на површините со замена и купување.

Насочувањето на производството во одделни стопанства треба да се врши спрема природните и економските услови. Но, како основна ориентација треба да биде зголемувањето на сточарството за воспоставување на поволен однос помеѓу поледелството и сточарството, како и за задоволување потребите од сточни производи.

б) Развојот на земјоделските задруги и кооперирањето со индивидуалните производители

За унапредување на земјоделското производство и развивање на социјалистичките односи во селото, земјоделските задруги и задружните деловни сојузи треба да го развиваат производството на широка основа, преку кооперирање со индивидуалните производители, да го модернизираат производството во нивните економии и на тој начин постојано да ги зголемуваат задружните фондови.

Земјоделските задруги и деловните задружни сојузи треба да го организираат откупот, прометот и преработката на земјоделските производи во пошироки размери, како и снабдувањето на производителите со средства за производство. Исто така, треба да се зајакне штеднокредитната служба.

Со средствата што се наменети за инвестиции во земјоделството, како и со средствата наменети за трговијата, сообраќајот и други гранки ќе биде овозможен натамошниот развој на земјоделските задруги и нивните организации. Натамошното организационо зацврстување на задругите треба да се потпомогне и од деловните задружни сојузи.

Од сите дејности на задругите најголемо внимание треба да му се обрне на земјоделското производство, кое треба сразмерно побргу да се развива од другите дејности.

Земјоделските задруги и деловните задружни сојузи треба во овој период да се снабдат со знатно повеќе трактори со потребните приклучни машини и други земјоделски машини, за да се овозможи комплексна обработка на земјата во кооперација со индивидуалните производители во широки размери. Се проценува дека на овој начин ќе се обработуваат околу 44.000 ха.

Се предвидува земјоделските задруги да го зголемат откупот на земјоделските производи. Бруто производот од преработката на земјоделските производи се цени да се зголеми од 128 мил. динари во 1956 година на околу 400 милиони динари во 1961 година.

Со развивање на дејностите на земјоделските задруги ќе се овозможи интензификацијата на земјоделското производство на поголем степен, поголемо вклучување на работната рака и смалување на загубите на земјоделските производи. Истовремено со тоа се создаваат можности за поголема акумулација, односно за зајакнување на задружните фондови и понатамошен развој на задругите.

КООРДИНАЦИЈА ВО ИЗВРШУВАЊЕТО НА ПЛАНОТ

За остварување на предвидениот развој на земјоделското производство потребно е да се вложат големи напори од сите општествени и стопански органи, кои се одговорни за спроведувањето на планот. Земјоделските задруги, социјалистичките стопанства, индивидуалните производители, деловните задружни сојузи, Селско-стопанската комора, како и народните одбори и нивните органи треба да ја согледаат проблематиката за унапредувањето на земјоделството од економска, материјална, кадровска и техничка страна, та спрема тоа да се преземат и усогласат и соодветни мерки.

Во перспективните планови на околиите, општините и одделните селскостопански организации треба да се конкретизираат поставките за производството и неговата структура, за правците, намените, структурата и принципите на вложувањата, како и за развојот на социјалистичките односи во селото, а во склад со поставките на овој план.

Народните одбори, со средствата на своите инвестициони фондови и фондовите за унапредување на земјоделството, со сопствените средства на земјоделските организации, како и со средствата од Републичкиот и Општиот инвестиционен фонд треба што повеќе да ги мобилизираат постојните резерви за спроведувањето на предвидената политика.

Околските и општинските народни одбори и земјоделските организации треба да изготват програми за одделни важни мерки и акции, да ги усогласат тие и да го обезбедат нивното применување. Исто така, потребно е да се оспособи земјоделската служба за извршување на поставените задачи. Да се обезбеди помош на земјоделските организации од страна на земјоделските установи, како и да се настојува за подобро решавање проблемот на кадрите. Прашањето за изготвување на економско-техничка документација треба да биде предмет на посебно внимание, особено за изведување на хидротехничките мелиорациони објекти, а за кои во извесни случаи ќе биде неопходна координација помеѓу одделни општини.

Глава VIII

ШУМАРСТВО

1. Развојот на шумарството

Развојот на шумарството во периодот 1957 до 1961 година треба да овозможи подобрување на положбата на шумскиот фонд и да осигури посовремено користење на шумските богатства.

За таа цел се предвидува:

да се прошири користењето на шумските богатства со примена на посовремени методи за нивното порационално користење;

да се прошират одгледувачките мерки и да се забрза подобрувањето на постојниот шумски фонд;

да се продолжи со понатамошното вложување на средства за изградба на комуникации, пошумување, снабдување со опрема и градба на шумарски и ловечки згради;

да се прошири режиската експлоатација како мерка за порационално користење на шумскиот фонд;

да се прошират мелиоративните мерки на пашиштата, со цел да се поголеми нивниот капацитет.

За обезбедување правилно стопанисување со шумите и користење на дрвната маса се предвидува да се изврши повторна пресметка на етатите по одделни шумски стопанства.

2. Сеча на шумите

Се предвидува проширување обемот на сечата така што во 1961 година да достигне висина на 820.000 м³ бруто маса во сите шуми (општествени и приватни), односно да достигне висина на 760.000 м³ бруто маса во општествените шуми.

Предвидениот обем на сечите во 1961 година ќе биде испод определениот етат и прирастот, со што ќе се овозможи пораст на дрвната маса за 2,612.000 м³ и со тоа ќе се постигне подобрување на лошата положба на фондот.

Напоредно со зголемувањето на обемот на сечата се очекува дека производството на техничкото дрво, посебно на индустриското дрво, ќе се зголеми по маса и учество. Се очекува дека понатамошното учество на техничкото дрво ќе порасне од 11,2% во 1956 година на 21,1% во 1961 година, што поволно ќе влијае врз снабдувањето на капацитетите од дрвната индустрија со нужната сировина.

Со таквите предвидувања се очекува да се добие следната структура на производството:

	1956	1961	Индекс 1961/56
Вкупно бруто маса	516	760	123
Од тоа:			
Пиланска обловина лисјари	24,0	44,0	183
Пиланска обловина иглолисни	18,2	23,0	126
ФЛШ трупци	—	7,0	—
Техничка обловина лисјари	21,5	37,0	172
Техничка обловина иглолисни	6,8	7,0	103
Железнички прагови	3,0	14,0	467
Цепено и делче дрво	0,3	1,0	333
Целулозно дрво	4,5	21,0	467
Танинско дрво	1,6	6,0	375
Огревно дрво	332,9	450,0	135
Отпадок	103,2	149,0	144

Во склад со структурата и можностите на шумскиот фонд во наредниот период се форсира сечата и понатамошната преработка на лисјарите, одделно на буката.

Предвиденото производство треба да обезбеди подобро снабдување на дрвната индустрија со сировини и подобро снабдување на населението.

Со цел да се постигне порационално користење на шумското богатство, ќе се посвети поголемо внимание за искористување на второстепените шумски производи (смола, лековити растенија и др.), одделно за користење на шумските блага по пат на режиска експлоатација.

3. Обнова на шумите

Во развитокот на шумарството видно место заземаат обновата на шумите со нови пошумувања и мелиорацијата на деградираните шуми. Притоа и се дава приоритет на обновата на преискористените шуми и шикарите, пошумувањата на полските терени со поголема релативна влажност и места поблиски или внатре во шумите.

Посебно планот предвидува да се изврши јакнење на активниот дел на шумскиот фонд со: внесување иглолисни дрвни видови во буковите шуми, со проредување на младите насади и со одгледувачки мерки.

Во правец на обезбедување обнова на шумите се поставуваат следни насоки:

Проширување обемот на пошумувањето со брзорастли и економско појаки дрвесни видови.

Напоредно со пошумувањето треба да се потпомагаат стопанските организации, задругите, приватните лица во засадувањето на двороведи, групи дрвја и помали насади по ливадите, пасиштата и друго, со давање стручна помош и бесплатни садници.

Проширување работите врз подобрувањето на деградираниот шумски фонд со мелиорација на преискористените шуми и шикарите.

Мелиорација на деградираните шуми ќе се изврши со примена на разни начини на мелиорација: со потсадување, со забрана да се пасе добиток и со ресурекција.

Постепено, со примена на одгледувачки мерки, ќе се пристапи кон намалување површините на нискостеблените во полза на високостеблените шуми (конверзија).

Во рамките на подобрувањето на условите за одгледување на постојниот шумски фонд, ќе се применуваат, во поголем обем, одгледувачки мерки: интродукција, прореди, чистење и други мерки за чување и одгледување.

Се предвидува проширување на активността за побрза изработка на стопански планови за стопанисување со шумите со употреба на побрзи и помодерни мерки, снимање прирастот на поважните шумски комплекси, а посебно извршување исправка на досегашниот етат за Републиката и по шумски стопанства.

4) Инвестиции

Се предвидува вложување на инвестициони средства на нивото на постигнатото во 1956 и 1957 година. Од вкупно предвидените средства од 2.600 мил. динари, најголем удел има градбата на комуникации со 42,3% и обновата на шумите (пошумување и мелиорација на деградираните шуми) со 43,3%, градбата на згради со 7,7%, опремата со 3,1% и научноистражувачката работа со 3,6%.

Градбата на комуникациите има проширен обем, со кое се овозможува отворање на неотворени шум-

ски комплекси и зголемување на сечата на 820.000 м³ или 760.000 м³ во општествените шуми. За оваа цел се предвидуваат инвестиции од 1.100 мил. дин. Се продолжува понатаму вложувањето на средствата за градба на згради.

За обнова на шумите се предвидува сума од 1.125 милиони динари, односно 43,3% за пошумување на големи и други големи површини.

Напоредно со тоа се предвидува подобрување на опремата и студиите.

5) Развој на пасиштата

Пасишниот фонд во НРМ е голем по пространство, но со мали можности за користење. Слабата продуктивност и слабата опременост на пасиштата го ограничуваат производството на тревен фураж, па и користењето е екстензивно.

За подобрување на продуктивноста и опременоста на пасиштата во идниот период се предвидува:

а) **Мелиоративни мерки:** чистење на смреките и другиот брлог, губрење, чистење од камен и папрат, затревување и калцификација на површините.

Приоритет во мелиорациите му се дава на чистењето на пасиштата од брлог и папрат како најевтина мерка и мерка за освојување на поголема површина. Како други мерки се предвидуваат: губрење на пасиштата со хемиско и арско губре и калцификација.

б) **Инвестициона изградба на:** патишта, згради, бачила и аргачи, навеси, цистерни, водопои и канали, во вредност од 230 милиони динари.

в) **Подобрување на опремата** со купување машини за губрење и камиони.

Со мерките за унапредување на пасиштата се зголемува нивниот капацитет.

	Зголемен капацитет во броја на ситен добиток		
	1956	1961	%
Бископлантински пасишта	365.300	530.000	145
Ниски пасишта	93.700	130.000	139
Вкупно:	459.000	660.000	144

6) Лов и ловно стопанство

Посебно внимание ќе се посвети за понатамошно унапредување на ловот и ловното стопанство, со квалитативно и квантитативно подобрување на корисната дивеч. Притоа ќе се преземат мерки за организирање на ловишта, размножување и одгледување на дивеч со висок лов.

Глава IX

ГРАДЕЖНИШТВО

Во периодот 1957—1961 година се предвидуваат поминтентивни инвестициони вложувања. Градежништвото во тој период треба да изврши многу поголеми работи отколку досега, а во прв ред мелиорациони работи, објекти од општествениот стандард и реконструкција и модернизација на патиштата.

Обезбедувањето на предвиденото инвестирање и стопанскиот развој бараат побрза и поефикасна инвестициона изградба. За оваа цел неопходно е:

проширување на капацитетот, и зголемување ефикасноста на градежништвото.

Во овој правец треба постепено да се заменува досегашниот начин на изградба со механизизирана работа и применување на посовршени методи во градењето.

1) Брз предвидениот перспективен развој на стопанството и предвидената инвестициона политика во наредниот период се предвидува следниот сдем и пораст на градежните работи:

Вредност на градежните работи во милијарди динари

	Годишен просек		Индекс	
	1952	1957	1957/61	1961
	1956	1961	1952/56	1956
Вкупно:	15,7	18,6	118,5	190
а) Општествен сектор	13,9	16,7	120,1	202
Капитална изградба	10,6	11,5	108,5	203
Општествен стандард	3,3	5,2	158,0	200
б) Приватен сектор	1,8	1,9	112,0	111

Годишниот просек на градежните работи во наредниот период во однос на минатиот период од 5 години е поголем за 18,5%. Овој пораст укажува на потребата од преземање најсериозни мерки за оспособување и проширување на градежните капацитети, нивната организација и др., за да може да се оствари предвиденото зголемување.

За разлика од досегашната структура на градежните работи во кои објектите од капиталната изградба учествувале со просечно околу 77%, а објектите од општествениот стандард со 23%, во наредниот период се зголемува учеството на објектите од општествениот стандард на 31%, а објектите од капиталната изградба на 69%.

Во поглед на техничката структура, во наредниот период се предвидува зголемување на нискоградбата, а нарочно на хидроградежните работи, условено со изградбата на мелиоративни објекти. Ваквата структура на предвидениот обем на градежните работи упатува на проширување капацитетите на нискоградба.

2) Во наредниот период, како неопходен услов за современо и рационално градење, треба да се снабдат градежните претпријатија со посовремена опрема и да се зголеми степенот на нивната механизација. За опрема на градежништвото се предвидуваат некои инвестиции во износ од 2.500 милиони динари. На тој начин се предвидува дека механизацијата ќе порасне во 1961 година во однос на 1956 година за 100%.

3) Според предвидената динамика за изведување на работите и зголемување продуктивноста на трудот, која ќе расте просечно годишно 6%, бројот на запослените во 1961 година ќе изнесува околу 26.000 работници и службеници.

Структурата на запослениот персонал треба да се менува во корист на квалификуваните кадри, меѓу кои на кадрите со одделни струки во градежните занаети.

Издигнувањето на стручните кадри треба да се обезбеди, главно, преку систем на соодветни стручни школи, како и со систем на постојани зимски курсеви.

4) Во периодот 1957—1961 година, со оглед на изменетата структура на градежните работи, гра-

дежно-занаетчиските работи ќе бележат нарочно голем пораст. Отаде, на градежно-занаетчиските капацитети што служат за задоволување на потребите на градежништвото и за одржување на градежните објекти, треба да им се посвети посебно внимание и да се обезбеди поинтензивен развој. Во овој правец во занаетството предвидено е да се инвестира околу 500 мил. динари во капацитети за градежни занаети.

5) За подмирување потребите на градежништвото предвидено е, во однос на досегашниот период, релативно поголем просечен годишен пораст на производството на градежен материјал. Предвидено е подобрување на квалитетот и асортиманот на градежниот материјал, што ќе овозможи, покрај поредовното снабдување, и поефикасна изградба и воведување на нови методи на градба.

6) За поефикасна и побрза изградба во овој период се предвидува постепено воведување на посовремен систем на градење. За постигање на оваа насока потребно е:

При нискоградбата, зајакнување на опременоста, што ќе придонесе како за брзината на изведување на работите, така и за зголемувањето на продуктивноста на трудот.

При високоградбата, а нарочно при станбената изградба, покрај поголемото опремување, потребно е модернизирање на досегашниот начин на изградба со примена на полумонтажен систем на градба. Со полумонтажното градење се предвидува и преориентација во проектирањето (модуларен систем, типизација, стандардизација и др.), во производството на градежни материјали, градежната механизација, како и во организацијата на самото градење.

За изведувањето на градежни работи ќе придонесе и подобрата припрема со техничка документација, однапред утврдената организација на градилиштата и другите услови.

Сите споменати мерки позитивно ќе се одразат во градежништвото и ќе придонесат за побрзо и порационално градење, а преку тоа и зголемување продуктивноста на трудот и снижување цените на чинењето.

Глава X

СООБРАКАЈ

1. Задачи и насоки

Во складност со понатамошниот пораст на индустриското и земјоделското производство, како и за позабрзано извршување работите на инвестиционата изградба, сообраќајот со своите капацитети треба да постигне побрзо, поредовно и поквалитетно извршување на сообраќајните услуги.

Напоредно со тоа да допринесе за подобра и позабрзана размена на стоките, и со тоа да ја подобри снабденоста на пазарот. За понатамошен развој на туризмот, како и за општите потреби за превоз на патници, патничкиот сообраќај ќе обезбеди поквалитетно извршување на овој вид сообраќајни услуги.

За реализирањето на поставените цели и извршувањето на овие задачи се предвидува пообемна

реконструкција, модернизација и извесно проширување на сообраќајните капацитети со современи, технички и конструктивно подобри и поекономични средства. Со ова ќе се постигне зголемување на обемот, квалитетот и економичноста на сообраќајните услуги.

Во согласност со основните насоки на развојот на сообраќајот, се предвидува позабрзан развојот на патниот сообраќај како одраз на специфичните потреби на стопанството и населението во оддалечените места од железничката мрежа.

Се предвидува да се продолжи и отпочне со нови реконструкции на патната мрежа. Тоа ќе придонесе за подобрување на комуникационите врски, како на подрачјето на Републиката со другите краишта во земјата, така исто и на поодделните подрачја внатре во Републиката. Од особено значење се: магистралниот пат Белград—Скопје—Гевгелија и патот Струмица—Штип—Т. Велес.

2. Обем на сообраќајните услуги

Движењето на сообраќајните услуги по физички обем базира врз: зголемувањето на стоковото производство од стопанството во целина, зголемиот транзит на стоки и патници преку нашата сообраќајна мрежа, како и порастот на населението, неговиот културен ниво и животен стандард.

За подобра координација на превозите, а во врска со поголемената улога на земјоделието, понатамошната стабилизација на пазарот и понатамошниот пораст на туризмот, се предвидува различен темпо во порастот на сообраќајот по гранки. Во врска со тоа се насочува и предвидената расподелба на инвестициите по гранки.

Движењето на сообраќајните услуги по обем во наредниот период во споредба со достигнатиот обем во претходниот, е како што следува:

	Во пондерациони единици		
	1956	1961	Индекс
Сообраќај вкупно	591.280	947.850	160
превоз на патници	207.860	323.350	156
превоз на стоки	291.870	472.000	162
поштенски услуги	91.550	152.500	166
По гранки			
железнички	448.080	697.200	156
друмски	50.490	96.150	190
поштенски	91.550	152.500	166
езерски	1.160	2.000	172

Најголем пораст се предвидува во патниот сообраќај, со цел во поголема мера да се задоволат потребите за превозни услуги, а посебно на оддалечените места од железничката мрежа.

За постигнување на поставениот обем превозни услуги од железничкиот сообраќај, се предвидува да се врши поредовна обнова на застарените превозни капацитети и извесно нивно проширување со современи и поекономични превозни средства.

Се предвидува набавка на современи патнички вагони, шинобуси и моторни возила, како и извесен број „Дизел“ локомотиви за линиска и маневарска служба. Исто така, се предвидува подобрување и модернизација на сигнално-сигурносните постројки и станична механизација.

Вагонскиот капацитет за превоз на стоки се предвидува да се прошири според конкретните потреби, а за превоз на специфична стока, како: овошје, зеленчук, месо и слично, ќе се набават специјални вагони за таа цел.

Влечната сила на локомотивскиот парк се предвидува да се зголеми, по пат на замена и со проширување на истиот, со појаки машини.

Одржувањето и обновата на горниот строј на железничката мрежа ќе се врши на таков начин, што ќе се постигне зголемување на носливоста, брзината и сигурноста на превозот.

Предвидениот физички обем на превозните услуги од друмскиот сообраќај се предвидува да се постигне со пообемна обнова на физички и економски застарените превозни средства, како и со извесно проширување на превозните капацитети.

Обновувањето на дотрајаните капацитети се предвидува да се врши со набавка на нови, современи превозни средства.

Ауторемонтните работилници и ауторемонтните погони во транспортните претпријатија ќе треба да ја подберат својата опременост со неопходните машини и прецизни мерни инструменти, за да го подобрат квалитетот на поправките.

Превозните капацитети во режискиот сообраќај ќе се формираат според висината на просечните годишни потреби за сопствени превози, за да бидат средствата релативно добро користени.

Предвидениот обем на поштенско-телеграфско-телефонските услуги се предвидува да се постигне со обнова на застарените и неекономични уреди, апарати и другата опрема, како и со соодветно зголемување на капацитетите со воведување на современи телеграфо-телефонски апарати.

Поштенската мрежа се предвидува да се прошири со отворање на околу 30 нови пошти. За подобрување на меѓумесниот телефонски сообраќај со Белград и другите народни републики се предвидува изградба на ултра кусоталасна станица во Скопје. Ќе се набават високофреквентни телефонски апаратури за внатрешните меѓумесни телефонски врски во НР Македонија, ќе се зголеми бројот и капацитетот на автоматските телефонски центри.

3. Запосленост и продуктивност

Предвидената реконструкција и модернизација на сообраќајните средства, како и на нивното пофикасно користење и интензивирање на превозот, овозможува порастот на запосленоста да биде поблаг од порастот на физичкиот обем на сообраќајните услуги.

Бројот на запослените ќе се зголеми за околу 2.860 лица, т. е. на 11.656 лица во 1961 година.

Запосленоста во одделни сообраќајни гранки ќе биде:

По гранки	1956	1961	Индекс
Вкупно во сообраќајот	8.792	11.656	132
Од тоа во:			
железнички	5.516	7.200	130
друмски	1.914	2.680	140
поштенски	1.338	1.740	130
езерски	24	36	150

Продуктивноста на трудот, гледана преку споредбата на индексите за порастот на работната сила и физичкиот обем, го има следното движење:

	Индекси за	
	Работна сила	Физички обем
Сообраќај вкупно:	132	160
Од тоа:		
железнички	130	155,5
друмски	140	190
поштенски	130	166
езерски	150	172

Зголемувањето на производноста на трудот, мерена преку овие индекси, покажува пораст од 21% за овој период, што просечно годишно изнесува околу 4,2%.

4. Инвестиции

За развитокот на сообраќајот во наредниот период се предвидени следните инвестициони средства:

	Во милиони динари
а) Средства од амортизационите фондови	12.000
б) Нето инвестиции	13.400
Вкупно:	25.400

За изградба, реконструкција и модернизација на патната мрежа се предвидува сума во износ од 8.400 нето инвестиции.

Другите средства се предвидува да се утрошат во следните гранки на сообраќајот:

	Инвестиции	
	Бруто	Нето
Сообраќај вкупно:	17.000	5.000
Од тоа:		
железнички	11.420	3.200
езерски	75	50
друмски	3.844	1.050
поштенски	1.661	700

Средствата за инвестиции се наменети за развиток на сообраќајните капацитети и целокупната сообраќајна дејност, во складност со потребите на стопанството како целина. Распоредот на нето инвестиционите средства по намена ја има следната структура:

	Во мил. динари	Структура
Вкупно сообраќај	13.400	100
Од тоа:		
сообраќајна мрежа	8.730	65,0
превозни средства	3.600	27,0
сообраќајна опрема	720	5,4
друго	350	2,6

Со ваков распоред и структура на инвестициите се овозможува реализирање на предвидената обнова и проширување на превозните средства и сообраќајната опрема, како и извршување на пообемни работи за изградба, реконструкција и модернизација на сообраќајната мрежа.

Од ова покрупни изведби во патната мрежа се предвидени следните:

Ќе се изгради, реконструира и модернизира, во поголемиот дел од својата должина, патот Качаник

—Скопје—Т. Велес—Гевгелија, кој има меѓународно магистрално значење.

Ке се продолжи со започнатата реконструкција и модернизација и ќе се доврши во целата должина патот Струмица—Штип—Т. Велес.

Патот Битола—Охрид, ќе се доврши на полно

Се предвидува интензивна замена на привремените дрвени мостови со армирано бетонски, во вкупна должина од околу 1.800 метри.

Одржување на основната патна мрежа.

Одржувањето на патната мрежа ќе се врши од средствата на патниот фонд, кој ќе се зајакне со дотации, што ќе овозможат пообемно и поквалитетно одржување отколку во изминатиот период.

Одржување и подобрување на секундарната патна мрежа.

За пообемно и поквалитетно одржување на секундарната патна мрежа, т. е. патиштата од III и IV ред, покрај зголемувањето средства од редовните приходи на патните фондови, се предвидува зголемување на истите со дотација, особено во земјоделските реони.

Покрај овие средства, за подобро одржување и позабегано оспособување на патиштата за потешок сообраќај, ќе придонесе и примената на Законот за јавните патишта.

Глава XI

ТРГОВИЈА

1. Насоки

1. Во согласност со општиот стопански развиток и подобрувањето на материјалните услови за живот на населението, се предвидува зголемување на активноста во трговијата.

Во врска со тоа потребно е:

да се постигне подобро и попотполно снабдување на населението, како и да се обезбеди редовност во снабдувањето на градовите и индустриските центри со прехранбени селскостопански производи и други стоки за лична потрошувачка;

да се обезбеди поредовно и пообемно снабдување на крупните потрошувачи со репродукциони, инвестициони и технички материјали;

да се подобри комерцијалната организација во откупот, да се прошири контрахирањето на селскостопански производи и зафатат поголеми количини пазарни одвишоци; како и да се придонесе за проширување на производството на оние стоки за кои постои побарувачка на пазарот;

да се постигне поголема складност помеѓу понудата и побарувачката на пазарот, а со тоа и поголема стабилност во движењето на цените;

да се оствари поголема економичност во работата на трговијата;

да се подобри услужувањето во трговијата.

За да можат да се остварат поставените задачи, ќе се пристапи кон решавање на следните проблеми:

изградба на складиштен простор, и тоа: за сместување на прехранбени селскостопански производи, огревен, градежен материјал и друго;

изградба на нови продавници, кои по својата големина и опременост ќе можат да обезбедат брз, модерен и ефтин промет;

опремување на постојната трговска мрежа за животни намирници со разладни и други технички средства;

подигање на просистички пазаришта, како и унапредување на постојните пазаришта за промет на мало со селскостопански производи;

обезбедување на трговската мрежа со транспортни средства и друго.

Со решавањето на сите овие и други проблеми, се создаваат предуслови, напоредно со порастот на производството да се зголеми и стоковниот промет. Прометот на стоки во петгодишниот период средно годишно се предвидува да нарасте во трговијата на мало за 9,1%, а во трговијата на големо за 6,2%.

Посебно внимание ќе му се посвети на зголемувањето и унапредувањето на надворешната стоковна размена. Вкупниот извоз се предвидува средно годишно да се зголемува за 14%, а увозот за 7,8% во однос на 1956 год.

2) Инвестициони вложувања

За да се остварат поставените задачи и да се обезбеди поскапен развој во трговската дејност, се предвидуваат следните вложувања во основните фондови на трговијата.

	Во мил. динари			
	Вкупно		Просечно годишно	
	1952/56	1957/61	1952/56	1957/61
Износ во мил. динари	2.480	4.955	496	991
Индекс	100	199,8	100	199,8

Предвидените средства ќе се употребат за изградба на складиштен простор за селскостопански производи и горивен материјал, за изградување на нов, проширување и модернизирање на постојниот работен простор, опремување на продавниците, особено на оние за прехранбени производи, набавка на транспортни средства и друго.

Средствата предвидени за инвестирање во секторот за стоквен промет, во прв ред ќе се обезбедат од стопанските организации, комуните и околиите, а за објекти од посебен значај и за насочувањето на локалните средства ќе се ангажираат средства од Републичкиот и Општиот инвестиционен фонд.

Со оглед на тоа што средствата во трговијата се разбиени на голем број стопански организации, нужно е во планираниот период да се оди кон поефикасно нивно користење.

Во рамките на вкупните инвестициони вложувања се предвидува посебен износ од 800 милиони динари како наменски средства за унапредување на трговијата. Овие средства ќе се користат преку Републичкиот инвестиционен фонд.

За обезбедување нормално одвивање на стоковниот промет и одржување потребната стабилност на пазарот се предвидува, исто така, и зголемување на залихите на стоки:

	Во мил. динари			
	1956 година		1961 година	
	Износ	Индекс	Износ	Индекс
Трговија на мало	6.878	100	13.000	189
Трговија на големо	6.530	100	9.795	150
Вкупно:	13.408	100	22.795	170

За обезбедување на потребните залихи на стоки во трговијата ќе се користат обртни средства, при што ќе се води таква кредитна политика која ќе придонесе за поцелисходно насочување на движе-

њето на стоките од производството до потрошувачите.

Напоредно со развојот на стокосниот промет се предвидува и зголемување бројот на примени лица на работа во трговијата.

Број на запослени лица

	1956	Инд.	1961
Трг. на мало	8.526	100	11.450
Трг. на големо	3.559	100	4.000
Вкупно:	12.085	100	15.450

	1952		1957	
Индекс	1956	Инд.	1961	Инд.
134,2	7.932	100	9.037	113,9
112,3	3.382	100	3.641	107,5
127,8	11.314	100	12.678	112

Со воведувањето на поголема механизација и подигањето на стручното ниво на кадарот во трговијата, ќе се зголеми продуктивноста на трудот. Средно годишното зголемување на продуктивноста на трудот ќе изнесува, во трговијата на мало за 3%, а во трговијата на големо за 4,3%. Напоредно со тоа се очекува да се подобри и квалитетот на услугите, за што, покрај другото ќе придонесе и зголемувањето на капацитетите во трговијата и нивното техничко опремување.

Со предвидениот пораст на прометот и со зголемувањето на продуктивноста на трудот во областа на стокосниот промет, ќе се создадат услови за поекономично работење и намалување на трошоците во трговијата.

УГОСТИТЕЛСТВО И ТУРИЗАМ

Во угостителството и туризмот се предвидува, во наредниот период, да се прошири обемот на дејноста и да се подобри квалитетот на услугите, што ќе овозможи подобро подмирување потребите на корисниците нарочно во прехранбените и сместувачките услуги.

За да се оствари поставената цел, во наредните години 1957—1961, ќе се пристапи кон решавање на следните проблеми:

Ќе се прошири мрежата на угостителството и туризмот, преку подигање на нови и реконструкција и модернизација на постојни објекти;

Ќе се подобри квалитетот на угостителските услуги, преку стручно издигање на кадарот и техничко опремување на објектите;

Ќе се овозможи побрз развој на месниот, внатрешниот и надворешниот туристички промет, создавајќи за тоа потребни услови;

Ќе се обезбеди поголема рационалност во користењето на објектите, нарочно на оние објекти кои засега не се користат во доволна мера;

Ќе се зголеми продуктивноста на трудот преку подобро опремување на објектите со средства за работа, измена на квалификационата структура на кадарот, подобрување на организацијата на работата, унапредување системот на напрадувањето и друго;

Ќе се стабилизираат цените на услугите; и

Ќе се оствари поцелисходно користење на средствата за самостојно располагање и амортизација на стопанските организации и друго.

Имајќи ги предвид сегашните услови во угостителството и туризмот, како и напорите што ќе се

направат за нивното понатамошно унапредување, се предвидува прометот во угостителството и туризмот во планираниот период средно годишно да расте за 9,6%.

За остварување на предвидениот промет и подигање нивото на услугите, во угостителството и туризмот во идниот период од 1957—1961 год. се предвидува да се инвестираат вкупно 2.090 милиони динари, од кои во угостителството 1.840, а во туризмот 250 мил. динари.

Во рамките на вкупните инвестициони вложувања се предвидуваат наменски средства во износ од 800 мил. динари.

Средствата за предвидените инвестирања во угостителството и туризмот, во прв ред ќе се обезбедат преку стопанските организации, комуните и околските одбори. За подигнување на поодделни објекти од поголем значај, како и за насочување на локалните средства, ќе се ангажираат средства од Републичкиот и Општиот инвестиционен фонд.

За проширување на мрежата на работничко-службеничките ресторани ќе треба стопанските организации (фабриките, рудниците и др.) да придонесат, со издвојување дел од средствата со кои располагаат.

За унапредување на туризмот, како значаен дел од општествениот стандард, Републиката и понатаму, со материјални средства, ќе го потпомогнува развојот на домашниот туризам. Во рамките на тоа се предвидува изградба на излетишта и други објекти, како и помош во преземањето на мерки за подобрување на условите за одмор на работните луѓе и младината.

Во понатамошната инвестициона прадба ќе треба да се води сметка, проширување капацитетот на објектите во угостителството и туризмот во прв ред да се изврши во поголемите стопански центри и позначајните туристички места, каде што расположивите капацитети за сместување и исхрана се недоволни.

Со проширувањето на угостителската мрежа и зголемувањето на прометот се создаваат услови и за зголемување на запосленоста. Средно годишно, порастот на запосленоста во наредниот период се предвидува да изнесува 6%.

За подобрување квалитетот на угостителските услуги ќе му се посвети посебно внимание на школувањето на нови кадри и подобрувањето на стручноста, преку курсеви, семинари и др., на постојниот кадар.

Преку спроведувањето на мерките за подигање на стручноста, за подобрување техничката опременост и др., ќе се придонесе во знатна мера и за подигнувањето продуктивноста на трудот. Врз база на сето тоа се предвидува средно годишниот пораст на продуктивноста на трудот да изнесува 3,4%, или за целиот период 18,1% во однос на 1956 година.

Глава XII

ЗАНАЕТЧИСТВО

Претстојниот стопански развој, очекуваниот пораст на населението и предвидениот пораст на животниот стандард, упатуваат на поинтензивен развиток на занаетчиството во наредниот период.

Се предвидуваат следните основни насоки:

Позголемување обемот на сите видови занаетчиски услуги, со поинтензивен пораст на обемот на занаетчиските услуги за задоволување потребите на градежништвото, одржување на станбениот фонд, одржување на техничката опрема на стопанството, механизација на земјоделството и одржување на електро-техничките справи и другите потреби во домаќинствата.

Натамошно јакнење на социјалистичките односи, со поинтензивен развиток на општественото занаетчиство.

За периодот од 1957 до 1961 година се предвидува следниот обем на занаетчиското производство и услуги:

Во милиони динари				
1956	1961	1957—61	Индекси	
			1961/56	Просечен год. пораст
9.851	13.480	12.002	137,0	106,5

За остварување на предвидениот пораст на обемот на производството и услугите се предвидува:

Бруто инвестициони вложувања во висина на 2.230 милиони динари, за проширување мрежата на занаетчиските работилници и нивното опремување со машини и алат, како и подобрување техничката опременост на постојните капацитети.

Во милиони динари				
Индекси:				
1956	1961	1957—61	1961—56	Просеч. год. пораст
260	530	446	203,8	115,3

Поинтензивно изградување на нов стручен кадар, примање на работа на нови 5.500 работници и подобрување на квалификационата структура на постојниот кадар.

Индекси:					
	1956	1961	1957—61	1961—56	Просеч. год. пораст
Работна сила	20.561	26.061	23.250	126,7	104,8

Позголемување продуктивноста на трудот во општественото занаетчиство за 6%.

Во илјади динари			
Бруто продукт во просек на едно лице во работен однос			
1956	1961	Индекс	
636,6	674,9	106	

Се предвидува натамошно јакнење на општественото занаетчиство, а особено во услужните занаети и металопреработувачката, електротехничката, градежната и дрвопреработувачка дејност.

Во милиони динари					
Индекси:					
1956	1961	1957—61	1961—56	Просеч. год. пораст	
Општествен сектор	6.002	9.063	7.808	151,0	108,6
Приватен сектор	3.849	4.417	4.194	114,8	102,8

За остварување на предвидениот пораст во општественото занаетчиство се предвидува:

проширување капацитетите за 4.000 нови работни места, односно пораст за 42,4% во однос на 1956 година,

бруто инвестициони вложувања во висина на 1.750 мил. динари, односно зголемување за 85% во однос на инвестиционите вложувања во периодот 1952—1956 година.

Народните одбори на околиите и општините, во своите настојувања за остварување основните поставки на перспективниот стопански развој, а во интерес на подигање на животниот стандард, треба да му посветат големо внимание на развојот на занаетчиството, а особено на развојот на услужните занаетчиски дејности, чии услуги се неопходни за задсволување потребите на луѓето и стопанството.

Во оваа смисла основно внимание треба да се посвети:

— на изградувањето потребниот нов стручен кадар и подобрувањето квалификационата структура на постојниот во општественото занаетчиство, за која цел треба рационално да се користат средствата на фондовите за кадри во стопанството и да се обезбедат средства за стипендирање на ученици во стопанството;

— на обезбедувањето на средствата предвидени за инвестициони вложувања, со цел за техничко опремување на нивните капацитети и подобрување техничката опременост на постојните такви.

ДЕЛ ПЕТТИ

Глава XIII

РЕГИОНАЛЕН РАЗВИТОК

1. Стопански развојот на околиите

Насоките на развитокот на стопанството предвидени во Сојузниот општествен план, како и предвидувањата за движењето на стопанството во Републиката, овозможуваат поефикасно искористување на производните сили и потенцијалните можности на подрачјата на сите околили.

Предвиденото позголемување на материјалното производство во сите стопански области, особено значителното позголемување на материјалното производство во индустријата и земјоделството, ќе влијае врз развитокот на сите околили.

Развитокот на одделните стопански дејности во зависност од расположивите средства, природните услови и материјалната основа на одделните околили,

ке има различен одраз врз нивното стопанство. рентабилно работење, не се совпаѓува со потребите од забрзување на развитокот на заостанатите околии.

Предвидениот пораст и структурните измени во стопанството и населението ќе имаат влијание и во зголемувањето на активноста во одделните околии. Одделно, во наредниот период во некои околии ќе дојдат до израз резултатите од досегашната изградба. Активирањето на досегашните вложувања ќе придонесе некои околии да го изменат своето место во стопанството на Републиката.

Се цени дека остварувањето на основните насоки во стопанскиот развиток во наредниот период ќе се одрази врз развитокот на одделните околии на следниот начин:

Позголеменото искористување на капацитетите во областа на индустријата ќе овозможи развиток на сите околии, особено на оние во кои индустријата зазема позначително место во вкупното стопанство. Предвидените реконструкции ќе се одразат на ист начин во развитокот на одделните околии.

Предвидената изградба на новите индустриски капацитети, поради нивната специфичност, во поголем дел врзани за одредена сировинска база нееднакво се одразува врз развитокот на одделните околии. Предвидените позначителни нови индустриски капацитети, што не се непосредно врзани за одредена претежно локална сировинска база, поради отсуството на потребните фактори за нивното

Предвидената изградба на постојните индустриски капацитети ќе припомогне за забрзување на стопанскиот развиток на Охридска и Кумановска околица.

Мерките за унапредување на земјоделството, со исклучок на предвидените мелиорации, што се претежно ориентирани на суптропското подрачје во Републиката, ќе се одразат во развитокот на сите околии. При тоа развитокот на сточарството, подигањето на овошни и лозови насади и мелиорациите на пасиштата благотворно ќе влијаат за развитокот на заостанатите околии.

Развитокот на другите стопански области ќе придонесе за развиток на сите подрачја од Републиката.

а) Движење на материјалното производство по околии

Врз база на поставените економско-политички цели и спроведувањето во живот на насоките за развитокот на одделните стопански области се предвидува следното движење на материјалното производство по околии:

Движење на материјалното производство 1957—1961 година (врз база на општествениот бруто производ)

а) Во милиони динари
б) По цени од 1956 година

Стопанство	Битолска	Куманов.	Охридска	Скопска	Тетовска	Т Велешка	Штипска
Вкупно:	НРМ						
1956	170289	37977	11653	11571	41165	13185	35263
1961	268508	55216	17786	17648	63345	31369	50155
Индекс	158,0	145,4	152,6	152,5	153,9	237,9	142,2
Од тоа:							
Земјоделство							
1956	57164	11425	6422	5716	5708	4700	15596
1961	27967	16381	8157	7787	7814	7290	21035
Индекс	138,0	143,4	127,0	136,2	136,9	155,1	138,3
Индустрија							
1956	72400	21370	3033	2658	18881	3708	15201
1961	124000	30380	6076	4836	28892	19344	20832
Индекс	171,0	142,2	202,3	181,9	153,0	521,7	137,0

Темпото на вкупното материјално производство покажува знатни варирања по околии, зависно од распоредот на производните капацитети и користењето на природните услови. Одделно се забележува високиот пораст на Тетовска и над просечниот пораст во Титоввелешка околица.

Прикажаниот темпо на порастот на материјалното производство, спореден со темпото на порастот во изминатиот период е следниот:

Споредување на просечниот годишен пораст на вкупното материјално производство 1957—1961 год. со изминатиот период 1951—1956 год.

	Ин- декс	Прос. год. пор.	Ин- декс	Прос. год. пор.
	1956/51	1951/56	1961/56	1957/61
Н Р М	150,0	8,5	158,0	9,5
Битолска	175,5	11,9	145,4	7,8
Кумановска	140,1	7,1	152,6	8,8
Охридска	134,4	6,1	152,5	8,8
Скопска	132,4	5,8	153,9	9,0
Тетовска	151,6	8,7	237,9	18,9
Титоввелешка	144,2	7,6	159,5	9,8
Штипска	163,3	10,5	142,2	7,3

Споредувањето покажува значително позголемување на темпото на порастот, во споредба со претходниот период, во оние околии кои во изминатиот период покажуваат послаб темпо на порастот.

Тоа е особено во Кумановска, Охридска и Тетовска околии. Забрзувањето на темпото во овие три околии е значително, дотолку повеќе што нивниот сегашен ниво на развитокот на производните сили ги вклучува помеѓу развиените околии и во целата земја, по степенот на производните сили. Меѓутоа, темпото на порастот во овие околии, со исклучок на Тетовска, е сè уште испод просекот на НР Македонија.

б) Движењето на националниот доход во текот на идниот период, покажува измени во учеството на одделните околии во вкупниот национален доход во НРМ.

Учество на вкупниот национален доход

а) Во милиони динари
б) По цени од 1956 година

	1956		1961	
	Износ	Учество во %	Износ	Учество во %
Н Р М:	94.633	100,0	143.554	100,0
Битољска	24.503	25,9	33.284	23,2
Кумановска	6.958	7,4	9.163	6,4
Охридска	6.597	7,0	9.960	6,9
Скопска	18.768	19,8	29.705	20,7
Тетовска	6.065	6,4	15.046	10,5
Т. велешка	11.028	11,6	17.202	11,9
Штипска	20.714	21,9	28.546	19,9

Нивото на стопанската развиеност, гледана преку учеството на вкупниот национален доход, се позголемува во Тетовска и Охридска околии.

Движењето на националниот доход по глава на жител меѓутоа укажува дека тој развиток не бил доволен за смалување на заостанатоста на неразвиените подрачја.

Движењето на националниот доход по глава на жител е како што следува:

Индекс на националниот доход
по глава на жител НРМ = 100

	1956	1961
Вкупно:	100	100
Битољска	152,8	138,9
Кумановска	69,2	61,9
Охридска	51,0	53,1
Скопска	114,4	108,9
Тетовска	52,9	87,4
Титоввелешка	112,6	118,7
Штипска	115,5	105,5

Околиците кои се карактеризираат со заостанатост и понатаму релативно заостануваат.

2. Стопанско неразвиени подрачја

Со цел да се оствари побрз развиток на неразвиените подрачја се предвидува да се преземат посебни дополнителни мерки за развиток на Кумановска и Охридска околии.

1. Покрај предвидените мерки во Сојузниот општествен план за развиток на неразвиените подрачја,

ја, ќе се преземат посебни мерки за развиток на стопанството на Охридска и Кумановска околии.

Се предвидува нивото на стопанските нето инвестиции во периодот 1957—1961 година во Охридска околии да изнесува околу 8,0 милијарди динари, а во Кумановска околии околу 8,4 милијарди динари.

2. Во рамките на наменските средства што и припаѓаат на Републиката спрема Сојузниот општествен план и средствата со коишто располага Републиката од сопствени извори, се предвидува да се осигураат наменски инвестиции за изградба на одделни стопански објекти — во Охридска околии 3,0 милијарди динари и Кумановска околии 3,4 милијарди динари.

Во рамките на наведените наменски средства за Охридска и Кумановска околии ќе се изведуваат следните работи:

Во Кумановска околии, во областа на индустријата ќе се продолжи со изградбата на Фабриката за шавни цевки и леани конструкции, ќе се отпочне со експлоатација на рудникот за антимон со изградување и сепарација за рудата, ќе се изгради капацитет за метална амбалажа, конзервна индустрија, капацитет за преработка на крупна кожа, производство на сточна храна, производство на памучна и волнена трикотажа, производство на абразивни материјали и капацитет во тутуновата индустрија. За задоволување на потребите се предвидува изградба на парејна фурна и конзумна млекара.

Во Охридска околии, во областа на индустријата ќе отпочне изградба на нови далекуводи и трафостаници, проширување на капацитетите во дрвната индустрија, производство на производи од сува дестилација на дрво, конзервна индустрија, капацитет за лека конфекција, волнена и свилена трикотажа, килими и тутунова индустрија. За задоволување на потребите се предвидува изградба на кладница, конзумна млекара и фурна.

Во областа на земјоделството ќе се отпочне со мелиорација на Струшкото Поле.

3. Динамиката и деталната намена за употреба на средствата што се обезбедуваат за Кумановска и Охридска околии, ќе се утврдат дополнително сообразно со перспективните планови на тие околии, а врз база на насоките за развитокот предвиден со Сојузниот и овој Општествен план.

4. Стопански неразвиените општини, на конкурсите од Републичкиот инвестиционен фонд ќе имаат приоритет во доделувањето на кредитите на тој начин, што нивните барања на заеми ќе имаат предност пред другите барања, доколку еднакво ги задоволуваат критериумите за рентабилност.

3. Градски подрачја

Брзиот стопански и општествен развиток, како и забрзаниот пораст на населението во Скопје, особено ги усложнува проблемите од областа на станбено-комуналната и културно-просветната дејност.

Со годишните планови на Републиката потребно е да се предвидуваат средства за решавање на овие проблеми.

4. Партиципации и гаранции

Со годишните општествени планови на Републиката ќе се решава прашањето на потребните средства за полагање на партиципации и гаранции и за уплатување на учество за инвестиции за кои ќе бидат одобрени заеми од Општиот и Републичкиот инвестиционен фонд.

ДЕЛ ШЕСТИ

Глава XIV

МАТЕРИЈАЛНИ И ОПШТЕСТВЕНИ УСЛОВИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

Предвидениот побрз стопански развој се засновува врз постигнатите резултати и позголемувањето производни сили, врз нивното понатамошно зајакнување, како и врз нивното подобро искористување.

1. Основни и обртни фондови

а) Со активирање на инвестиционите средства вложувани во претходните години, како и дел од тие што ќе се вложат во овој период, се очекува снажен пораст на основните фондови, со што се создава поголема материјална база за развојот на стопанството.

Врз база на глобалните претсметки се очекува следното движење на основните и обртните фондови:

	Во милијарди динари				
	Индекс		Структура		
	1956	1961	1961/56	1956	1961
Основни фондови	96,4	181,1	187,9	73,0	78,8
Обртни фондови	35,7	48,6	136,1	27,0	21,2
Вкупно:	132,1	229,7	173,9	100	100

Предвиден е пораст на основните фондови за 84,7 милијарди динари. Порастот на основните фондови е придружен со пораст на обртните средства, што е во склад со нивното предвидено искористување.

а) Основните фондови во стопанството во 1961 година се позголемуваат во однос на 1956 година за 87,9%. По стопански области се предвидува следниот пораст на основните фондови:

Вредност на основните фондови ¹⁾	Индекс		Структура	
	1961/56	1956	1961	1961
(основица за амортиз.)				
Индустрија	254,0	37,6	50,9	
Земјоделство	330,2	4,5	7,9	
Шумарство	400,0	0,1	0,2	
Градежништво	156,8	4,6	3,8	
Сообраќај	114,8	47,7	29,2	
Трговија и угостителство	313,9	3,7	6,2	
Занаетчиство	194,1	1,8	1,8	
Вкупно:	187,9	100	100	

Најповеќе има пораст на основните фондови во земјоделството, индустријата и шумарството.

¹⁾ Основните фондови искажани со состојба при крајот на годината.

Во индустријата и рударството во овој период се активираат 31,3 милијарди динари од инвестиционите вложувања во претходните години — за изградба на ХЕЦ Маврово, Фабриката за цемент, силико опеки, Југохром и други поголеми индустриски објекти. За порастот на основните фондови придонесува и понатамошното инвестирање, каде што поголем дел на инвестициите имаат краткорочен карактер на активирање.

Порастот на основните фондови во земјоделството произлегува од активирањето на предвидените инвестиции за опрема, стока и друго, кое има кусорочен карактер, како и со активирањето на инвестициите инвестирани во претходниот период — лозја, овошни насади, мелорации и друго.

Кај другите стопански области имаме позголемување на основните фондови со активирање на средствата што ќе се инвестираат во овој период.

Предвидениот развој на основните фондови во стопанството придонесува за подобра техничка опременост на производството и позголемување продуктивноста на трудот.

б) Во склад со предвидениот пораст на основните фондови и нивното користење растат и обртните фондови. Со тоа се обезбедува поредовно снабдување на производството со сировини и друг репродукционен материјал.

Врз оваа основа се очекува следниот пораст на обртните фондови:

	Индекс		Структура	
	1961/56	1956	1961	1961
Обртни фондови				
Индустрија	167,4	26,6	32,7	
Земјоделство	150,0	3,4	3,7	
Шумарство	100,0	0,6	0,4	
Градежништво	188,9	5,0	7,0	
Сообраќај	150,0	2,2	2,5	
Трговија и угостителство	116,5	59,4	50,8	
Занаетчиство	140,0	2,8	2,9	
Вкупно:	136,1	100	100	

Со предвидениот пораст на обртните фондови од 36,1% се предвидува поголем обрт на средствата.

2. Движење на запосленоста

Во склад со предвидениот развој на стопанството во планираниот период се очекува да дојде до понатамошно зголемување на запосленоста во општествениот сектор.

	Вкупен Прос.		Прос.	
	1956	1961	пораст	год.
Општествен сектор	137.816	181.213	43.397	8.679
Во тоа:				
Стопански организац.	107.565	145.988	38.423	7.684
Држ. органи и јав. сл.	30.251	35.225	4.974	995

Запосленоста во 1961 година се предвидува да достигне пораст од околу 43.000 лица или за 31% повеќе од нивото на запосленоста во 1956 година. Со вакво движење во запослувањето на работна рака се очекува просечно годишно да се запослуваат околу 8.700 лица, од кои во стопанските организации околу 7.700, а во државните органи и јавните служби околу 1.000 лица.

Движењето на запосленоста по стопански области:

	1956	1961	Вкупен	Прос.
	год.	год.	пораст	пораст
Вкупно:	107.565	145.988	38.423	7.684
Индустрија	36.259	49.693	13.434	2.689
Земјоделство	17.793	22.464	4.671	934
Шумарство	2.022	3.650	1.628	325
Градежништво	18.459	26.000	7.541	1.508
Сообраќај	8.792	11.656	2.864	573
Трговија и угостител.	14.812	19.097	4.285	857
Занаетчиство	9.428	13.428	4.000	800

Се предвидува најголем пораст на бројот на запослените во индустријата и градежништвото. Во другите стопански области се очекува, исто така, да уследи натамошно зголемување на запосленоста.

3. Користење на природните богатства

а) Со порастот на производствените основни фондови и нивното засилено користење во наредниот период се предвидува позголемен обем на искористувањето и преработката на природните богатства.

Се предвидува засилено искористување на регенеративните извори. Водните сили на реките во 1961 година ќе се користат со 9% спрема 1,3% во 1956 година.

Со развојот на прехранбената и другата преработувачка индустрија се позголемува користењето и на растителните богатства.

б) Во овој период предвидено е подобро користење на минералните богатства. Се предвидува и порационално користење на минералните богатства со развивање на производство со повисок степен на преработка.

Производство на поважни минерал. сировини

	Един. мера	1956	1961
Железна руда за флишовање	т.	—	70.000
Руда на антимон	"	—	18.000
Кварцит	"	—	13.000
Фелспат	"	1.550	28.000
Гипс	"	—	5.000
Дијатомејска земја	"	241	25.000
Мермер	м ³	946	1.800

Со развојот на капацитетите се овозможува производство со повисок степен на обработка на кварцитот, во силико опеки, дијатомејска земја за термоизолациони материјали, хромот и кварцитот во феро легути и др.

в) Се предвидуваат и понатамошни истражувања на природните богатства, како и усовршување на технолошките и други процеси, со цел да се постигне подобро користење на природните блага и создавање на потенцијални можности за развој на стопанството во понатамошниот период.

4. Продуктивноста на трудот

Развојот на стопанството, како и јакнењето на социјалистичките општествени односи во наредниот период ќе овозможи покачување продуктивноста на трудот.

Покачувањето на продуктивноста на трудот се базира врз повеќе елементи, и тоа:

врз предвиденото зголемување на основните и обртните фондови во стопанството;

врз подоброто снабдување со сировини и енергија;

врз подобрување на стручните квалификации; врз системот на распределбата на доходот во стопанските организации, кои наградувањето го базираат зависно од ефектот на работата.

Сите овие фактори се очекува да придонесат за покачување на продуктивноста на трудот, која, мерена преку вредноста на бруто продуктот по едно лице на работа во општествениот сектор на стопанството, се цени просечно годишно да расте за околу 4,7%.

Во одделните области од општествениот сектор на стопанството се очекува следниот пораст на продуктивноста на трудот:

	Индекс на порастот на бруто продуктот на 1 лице на работа	Просечен годишен пораст
	1961/56	
Вкупно:	125,6	4,7
Индустрија	124,9	4,6
Земјоделство	140,6	7,1
Шумарство	100,0	—
Градежништво	142,6	7,4
Сообраќај	123,0	4,2
Трговија и угостителство	113,3	2,5
Занаетчиство	106,0	1,2

5. Развој на материјалната основа на социјалистичките општествени односи

а) Во согласност со порастот на производните сили се обезбедува и материјалната основа за понатамошен развој и напредок на социјалистичките општествени односи. Ова треба да се постигне преку побрзиот пораст на материјалното производство и производствените фондови на социјалистичките стопански организации; со поголемо проширување на правата на органите на работничкото и општественото управување во стопанските организации, општините и околиите, со понатамошното поопштествување на процесот на репродукцијата, преку јакнење на разни облици на задругарството и кооперирање на социјалистичките стопански организации со индивидуалните производители.

б) Во овој период се предвидува социјалистичкиот сектор на стопанството да има поинтензивен пораст на материјалното производство.

	Просечен годишен индекс на порастот
Вкупен општествен бруто производ	1961/56 158,0 109,5
Од тоа:	
социјалистички стопански организации	170,5 111,3
индивидуални произв.	132,5 105,8

Материјалното производство во социјалистичкиот сектор на стопанството има просечен годишен пораст 11,3%, што е за 5,5 поени поголем од просечниот годишен пораст на материјалното производство во приватниот сектор.

в) Побрзиот развој на материјалното производство во социјалистичкиот сектор во овој период уште повеќе ќе ги зајакне социјалистичките општествени односи во стопанството.

Јакнењето на социјалистичките односи во стопанството се изразува со следните тенденции:

	Структура	
	1956	1961
Вкупен општествен производ	100	100
Од тоа:		
Социјалистички стоп. орган.	66,3	71,7
Индивидуални производители	33,7	28,3

Позголеменото учество на социјалистичките стопански организации во вкупниот општествен бруто производ е резултат на позголеменото материјално производство во социјалистичкиот сектор на стопанството, како и на предвиденото поопштествување на производството, преку проширувањето на различните форми на задругарство.

200.

Врз основа на член 30 став 2 од Законот за стопанските судови, Народното собрание на Народна Република Македонија на Осумнаесеттата заедничка седница на Републичкиот собор и Соборот на производителите одржана на 16 декември 1957 година донесе

О Д Л У К А

ЗА ИЗБОР НА СУДИЈА НА ВИШИОТ СТОПАНСКИ СУД ВО СКОПЈЕ

1. За судија на Вишиот стопански суд во Скопје се избра Гроздан Данев Христов, судија на Окружниот суд во Скопје.

2. Оваа одлука влегува во сила со денот на нејзиното донесување.

Број 900

16 декември 1957 година

Скопје

Претседател
на Народното собрание,
Лазар Колишевски, с. р.

201.

Врз основа на член 49 став 3 во врска со член 50 став 1 од Законот за судовите, Народното собрание на Народна Република Македонија на Осумнаесеттата заедничка седница на Републичкиот собор и Соборот на производителите одржана на 16 декември 1957 година донесе

О Д Л У К А

ЗА ИЗБОР НА СУДИИ НА ОКРУЖНИОТ СУД ВО СКОПЈЕ И НА ОКРУЖНИОТ СУД ВО ШТИП

1. За судија на Окружниот суд во Скопје се избира Тодор Андровски, судија на Околинскиот суд — Скопје I;

II. За судија на Окружниот суд во Штип се избира Борис Лазарев, претседател на Околинскиот суд во Штип.

III. Оваа одлука влегува во сила со денот на нејзиното донесување.

Број 1002

16 декември 1957 година

Скопје

Претседател
на Народното собрание,
Лазар Колишевски, с. р.

202.

Врз основа на чл. 150 точка 4 од Законот за правата и должностите, изборот и отповикувањето на народните пратеници на Народното собрание на Народна Република Македонија и чл. 204 од Правилникот за работа на Републичкиот собор на Народното собрание на Народна Република Македонија,

Републичкиот собор на Народното собрание на Народна Република Македонија на својата Дваесет и втора седница, одржана на 16 и 17 декември 1957 година, донесе

О Д Л У К А

ЗА УТВРДУВАЊЕ ПРЕСТАНОКОТ НА ПРАТЕНИЧКИ МАНДАТ НА НАРОДНИОТ ПРАТЕНИК НА РЕПУБЛИЧКИОТ СОБОР НА НАРОДНОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ИЗБОР ВО ИЗБОРНАТА ОКОЛИЈА ОВЧЕПОЛСКА IV

1. Се утврдува дека на народниот пратеник Љупчо Ристов Ефремов, избран за член на Републичкиот собор во Изборната околија Овчеполска IV му престанал мандатот.

2. Оваа одлука влегува во сила со денот на нејзиното донесување.

Број 1004

17 декември 1957 година

Скопје

Народно собрание
на Народна Република Македонија

Претседател
на Народното собрание,
Лазар Колишевски, с. р.

Претседател
на Републичкиот собор,
Димче Зографски, с. р.

203.

На основа член 75 став 3 од Уставниот закон, Извршниот совет ја донесе следната

УРЕДБА

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА УРЕДБАТА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈАТА И РАБОТЕЊЕТО НА ИЗВРШНИОТ СОВЕТ

Член 1

Во Уредбата за организацијата и работењето на Извршниот совет („Службен весник

на НРМ“, бр. 24/56) по член 21 се додава нов член 21а кој гласи:

„Член 21а

Државните секретари и секретарите на Извршниот совет кои не се членови на Советот, имаат право и должност да присуствуваат на седниците на Советот кога на дневниот ред се наоѓаат прашања од делокругот на Државниот секретаријат односно секретаријатот на Извршниот совет и да учествуваат во претресувањето и одлучувањето по тие прашања.

Исти права и должности имаат и другите републички функционери кои имаат положај на државен секретар, како и државните потсекретари кои се поставени за заменици на државен секретар“.

Член 2

Член 61 се менува и гласи:

„Освен член на Советот Извршниот совет може државен секретар, секретар на секретаријат на Извршниот совет или државен потсекретар да го одреди за свој претставник кој во името на Советот ќе учествува во работата на домовите и одборите на Народното собрание на Народна Република Македонија“.

Член 3

Оваа уредба влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Народна Република Македонија“.

ИС бр. 229

23 декември 1957 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар, (Претседател,
Васил Горгов, с. р. Љупчо Арсов, с. р.

204.

На основа точка 3 од Упатството за спроведување избори на работничките совети и управните одбори на стопанските претпријатија („Службен лист на ФНРЈ“ бр. 8/56), Извршниот совет на Народна Република Македонија донесува

ОДЛУКА ЗА ОДРЕДУВАЊЕ РОК ЗА РАСПИШУВАЊЕ НА ИЗБОРИ ЗА РАБОТНИЧКИТЕ СОВЕТИ НА СТОПАНСКИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА

1. Изборите за работнички совети на стопанските претпријатија ќе се спроведат најдоцна до 30 април 1958 година.

По исклучок од претходниот став, изборите за работнички совети на градежните и селско-стопанските претпријатија, како и изборите за работнички совети на угостителските претпријатија во бањските, климатски-

те, и туристичките места и туланите можат да се одржат и после рокот одреден во претходната точка но најдоцна до 31 мај 1958 г.

2. Работничките совети на стопанските претпријатија изборите за нови работнички совети ќе ги распишат најмалку 15 дена пред денот на изборите.

3. Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на НР Македонија“.

ИС бр. 230

23 декември 1957 година

Скопје

Извршен совет

Секретар, Претседател,
Васил Горгов, с. р. Љупчо Арсов, с. р.

205.

На основа точка 2, точка 3 став 2, точка 4 и точка 50 буква а) став 2 од Упатството за спроведување избори за работничките совети и управни одбори во југословенските пошти, телеграфи и телефони („Службен лист на ФНРЈ“ бр. 18/54), Извршниот совет на Народна Република Македонија ја донесе следната

ОДЛУКА ЗА ОДРЕДУВАЊЕ РОК ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА РЕДОВНИ ИЗБОРИ ЗА РАБОТНИЧКИТЕ СОВЕТИ НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА НА ПОШТЕНСКИОТ, ТЕЛЕГРАФСКИОТ И ТЕЛЕФОНСКИОТ СООБРАЌАЈ

1. Редовните избори за работнички совети на претпријатијата на поштенскиот, телеграфскиот и телефонскиот сообраќај ќе се одржат најдоцна до 30 април 1958 година.

2. Работничките совети на спомнатите претпријатија ќе распишат избори за работничкиот совет и ќе го утврдат денот за одржување на изборите, а за тоа веднага ќе го известат Извршниот совет.

3. Работничките совети на спомнатите претпријатија, при распишувњето на изборите, ќе ги одредат изборните единици и бројот на членовите на работничкиот совет што ќе се изберат во поедините изборни единици, како и седиштата на самостојните изборни комисии во изборните единици и својот заклучок за тоа ќе му го достават на Извршниот совет на потврдување.

4. Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Народна Република Македонија“.

ИС бр. 236

23 декември 1957 година

Скопје

Извршен совет

Секретар, Претседател,
Васил Горгов, с. р. Љупчо Арсов, с. р.

206.

Врз основа на точка 2 ст. 2 од Одлуката за здравствена заштита на лицата што уживаат постојана државна помош и за начинот за исплата на оваа помош („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 29/55 г.) во врска со член 75 ст. 1 од Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство и органите на власта на Народна Република Македонија, Извршниот совет донесува

О Д Л У К А

ЗА КАТЕГОРИИТЕ УЖИВАТЕЛИ НА ПОСТОЈАНА ДРЖАВНА ПОМОШ НА КОИ ИМ СЕ ОБЕЗБЕДУВА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

I.

Право на здравствена заштита по одредбите на Одлуката за здравствена заштита на лицата што уживаат постојана државна помош и за начинот на исплатата на оваа помош („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 29/55 г.), имаат уживателите на Илинденска пензија.

II.

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на НРМ“, а ќе се применува од 1 јануари 1957 година.

ИС бр. 188

20 ноември 1957 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,
Васил Горгов, с. р.

Претседател,
Љупчо Арсов, с. р.

207.

На основа чл. 13 став 3 и чл. 88 став 1 од Законот за органите на управата во Народна Република Македонија („Службен весник на НРМ“, бр. 14/56), Извршниот совет ја донесе следната

О Д Л У К А

ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА САМОУПРАВНИТЕ УСТАНОВИ И СТРУЧНИТЕ И ОПШТЕСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ШТО ИЗБИРААТ ПРЕТСТАВНИЦИ ВО РЕПУБЛИЧКИОТ СОВЕТ ЗА ШКОЛСТВО

1. Во точка 1 од Одлуката за самоуправни установи и стручните и општествените организации што избираат претставници во републичкиот Совет за школство („Службен весник на НРМ“ бр. 19/56) на крајот се додава нова алинеа која гласи:

— Здружението на наставниците и воспитачите на специјалните школи и установи на Македонија.

2. Оваа одлука влегува во сила веднаш, а ќе се објави во „Службен весник на Народна Република Македонија“.

ИС бр. 176

12 ноември 1957 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,
Васил Горгов, с. р.

Претседател,
Љупчо Арсов, с. р.

208.

На основа точка IV од Одлуката за нормите на придонесот за кадрови во стопанството за 1957 година („Службен лист на ФНРЈ“ бр. 21/57), Извршниот совет на Народното собрание донесува

О Д Л У К А

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НОРМИТЕ НА ПРИДОНЕСОТ ЗА КАДРОВИ ШТО ГО ПЛАЌААТ ПРИВАТНИТЕ ЗАНАЕТЧИСКИ И УГОСТИТЕЛСКИ ДУЌАНИ И ПРИВАТНИТЕ СОПСТВЕНИЦИ НА ПАТНИ МОТОРНИ ВОЗИЛА ШТО СЕ ЗАНИМААТ СО ЈАВЕН ПРЕВОЗ

I.

Приватните занаетчиски дуќани, приватните угостителски дуќани и приватните сопственици на патни моторни возила ќе пресметнуваат и уплатуваат придонес за кадрови во 1957 година по норма од 2% од даночната основица за 1957 година.

II.

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на НРМ“, а ќе се применува од 1 јануари 1957 година.

ИС бр. 179

12 ноември 1957 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,
Васил Горгов, с. р.

Претседател,
Љупчо Арсов, с. р.

209.

Врз основа на чл. 9 ст. 2 од Законот за Илинденска споменица („Службен весник на НРМ“ бр. 16/50 г.) во врска со чл. 11 од Законот за спроведување на Уставниот закон за основите на општественото и политичкото устројство и органите на власта на Народна Република Македонија, во согласност со Републичкиот завод за социјално осигурување, Извршниот совет донесува

УПАТСТВО**ЗА НАДОМЕСТОТ НА ТРОШОЦИТЕ НА ЗАВОДИТЕ ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ ЗА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА НОСИТЕЛИТЕ НА ИЛИНДЕНСКА СПОМЕНИЦА, КАКО И НАДОМЕСТОТ НА ИСПЛАТЕНИТЕ ТРОШОЦИ ЗА ЗАКОП И ГОДИШЕН ОДМОР**

1. За обезбедување на здравствена заштита на носителите на Илинденска споменица кои не се социјално осигурени и заради утврдување на висината на надоместот што им припаѓа на заводите за социјално осигурување, неосигурените лица се должни на околинскиот завод надлежен по местото на нивното постојано живеење да му го пријават бројот на својата книшка носител на Илинденска споменица.

Неосигурени лица носители на Илинденска споменица правото на здравствена заштита го остваруваат со книшката на носител на Илинденска споменица.

2. Трошоците за здравствена заштита на неосигурените носители на Илинденска споменица ги сноси околинскиот завод за социјално осигурување на чија територија постојано живее носителот.

3. Надомест на трошоците за здравствена заштита на носителите на Илинденска споменица околинските заводи за социјално осигурување го остваруваат преку Републичкиот завод за социјално осигурување на начин како што се обезбедува надомест за здравствена заштита на уживатели на пензии и инвалиднини по основ на социјалното осигурување.

За здравствена заштита на носителите на Илинденска споменица Извршниот совет ќе му исплатува на Републичкиот завод за социјално осигурување паушален придонес во износ од 900 динари месечно за секој носител на Илинденска споменица кој не е социјално осигуран.

4. По смртта на носителот на Илинденска споменица кој не е социјално осигуран околинскиот завод за социјално осигурување на фамилијата ќе и' исплати трошоци за закоп во износ од 14.000 динари.

Ако закопот не го извршила фамилијата на носителот на Илинденска споменица, на лицето односно установата што го извршила закопот и' прапаѓа надомест во висина на стварните трошоци но најповеќе до износот од 14.000 динари.

Извршниот совет ќе му надомести на Републичкиот завод за социјално осигурување вкупниот износ на исплатените трошоци за закоп на носители на Илинденска споменица кои не се социјално осигурани.

5. На секој носител на Илинденска споменица по претходно решение што ќе го донесе Извршниот совет, Републичкиот завод за социјално осигурување ќе изврши исплата на трошоци за годишен одмор.

Извршниот совет ќе му надомести на Републичкиот завод за социјално осигурување вкупниот износ на исплатените трошоци за годишен одмор.

6. За трошоците на службата Извршниот совет ќе му исплатува на Републичкиот завод за социјално осигурување износ од 300 динари годишно за секој носител на Илинденска споменица кој не е социјално осигуран.

7. Заради обезбедување на исплатите под точка 3, 4, 5 и 6 од ова упатство Државниот секретаријат за работи на финансии на НРМ за секое тримесечје однапред на Републичкиот завод за социјално осигурување ќе му отпусти аконтација во висина за стварните трошоци за изминатото тримесечје.

На крајот на годината Државниот секретаријат за работи на финансии на НРМ и Републичкиот завод за социјално осигурување ќе извршат претсметка заради исплата на надоместот што му припаѓа на Републичкиот завод за социјално осигурување.

8. Ова упатство влегува во сила осмиот ден по објавувањето во „Службен весник на НРМ“, а ќе се применува од 1.1.1957 година.

ИС бр. 190

20 ноември 1957 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,
Васил Горгов, с.р.

Претседател,
Љупчо Арсов, с.р.

210.

Врз основа на член 11 од Законот за спроведување на Уставниот закон за основице на општественото и политичкото устројство и органите на власта на Народна Република Македонија во согласност со Републичкиот завод за социјално осигурување, Извршниот совет донесува

УПАТСТВО**ЗА ИСПЛАТУВАЊЕ И НАДОМЕСТ НА ТРОШОЦИТЕ ЗА ЗАКОП НА УЖИВАТЕЛИ НА ИЛИНДЕНСКИ ПЕНЗИИ**

1. По смртта на уживателот на Илинденска пензија на неговата фамилија ќе и' се исплатат како трошоци за закоп 14.000 динари.

Ако закопот не го извршила фамилијата на уживателот на Илинденска пензија, на лицето односно установата што го извршила закопот и' припаѓа надомест во висина на стварните трошоци но најповеќе до износот од 14.000 динари.

2. Надоместот на трошоците за закоп се остварува кај Околинскиот завод за социјално осигурување надлежен по местото на постојано живеење на уживателот на Илинденска пензија.

Со барањето за исплата заинтересираното лице должно е да поднесе извод од матичните книги на умрени и потврда од Народниот одбор на општина дека закопот го извршило.

3. Извршниот совет ќе му надомести на Републичкиот завод за социјално осигурување вкупен износ на исплатените трошоци за закоп на уживатели на илинденски пензии.

Барањата за надомест со потребната документација Републичкиот завод за социјално осигурување ги поднесува на Државниот секретаријат за работи на финансиите на НРМ кој ќе изврши исплата.

4. Ова упатство влегува во сила осмиот ден по објавувањето во „Службен весник на НРМ, а ќе се применува од 1.1.1957 година.

ИС бр. 189

20 ноември 1957 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,
Васил Горгов, с.р.

Претседател,
Љупчо Арсов, с.р.

211.

На основа чл. 2, 7 и 10 од Основната уредба за установите со самостојно финансирање („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 51/53), Извршниот совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА РЕШЕНИЕТО ЗА ИНСТИТУТОТ ЗА НАУЧНО ИСТРАЖУВАЊЕ ВО ИНДУСТРИЈАТА ВО СКОПЈЕ

1. Во точка 5 од решението за Институтот за научно истражување во индустријата во Скопје, ИС бр. 322 од 18.XI.1954 год. („Службен весник на НРМ“ бр. 37/54) по буквата г) се додава нова буква д) која гласи: „Фонд за станбена изградба“.

2. Ова решение влегува во сила веднаш, а ќе се објави во „Службен весник на Народна Република Македонија“.

ИС бр. 177

12 ноември 1957 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,
Васил Горгов, с.р.

Претседател,
Љупчо Арсов, с.р.

212.

На основа чл. 2, 7 и 10 од Основната уредба за установите со самостојно финансирање („Службен лист на ФНРЈ“, бр. 51/53), Извршниот совет донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА РЕШЕНИЕТО ЗА ПРЕМИНУВАЊЕ НА ЗАВОДОТ ЗА ГЕОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА НА ПОСЛУВАЊЕ КАКО УСТАНОВА СО САМОСТОЈНО ФИНАНСИРАЊЕ

1) Во точка 5 од решението за преминување на Заводот за геолошки истражувања на послување како установа со самостојно финансирање, ИС бр. 319 од 18.XI.1954 година („Службен весник на НРМ“ бр. 37/54) по буквата г) се додава нова буква д) која гласи: „Фонд за станбена изградба“.

2) Ова решение влегува во сила веднаш а ќе се објави во „Службен весник на Народна Република Македонија“.

ИС бр. 178

12 ноември 1957 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,
Васил Горгов, с.р.

Претседател,
Љупчо Арсов, с.р.

213.

На основа член 2, 7 и 10 од Основната уредба за установите со самостојно финансирање („Службен лист на ФНРЈ“ бр. 51/53 година), Извршниот совет на НРМ донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА РЕШЕНИЕТО ЗА ЗАВОДОТ ЗА УРЕДУВАЊЕ НА ШУМИТЕ ВО СКОПЈЕ

1. Во точка 5 од Решението за Заводот за уредување на шумите во Скопје, донесено под ИС бр. 343 од 10. XI.1954 година („Службен весник на НРМ“ бр. 39/54 година), по точката „г“ се додава нова точка „д“ која гласи:

д) „Фонд за сопствено учество за станбена изградба“.

2. Ова решение влегува во сила од денот на донесувањето.

ИС бр. 210

3 декември 1957 година

Скопје

ИЗВРШЕН СОВЕТ

Секретар,
Васил Горгов, с.р.

Претседател,
Љупчо Арсов, с.р.

214.

На основа член 2, 7 и 10 од Основната уредба за установите со самостојно финансирање („Службен лист на ФНРЈ“ бр. 51/53), Извршниот совет на НРМ донесува

